

Azaleko ilustrazioa: Iban Galan "Desegin" (@ilustrador_desegin)

ROBERTO CORERA
SARETEKNIKA-KO ZUZENDARIA
"Konfort merkaturako FAGOR
marka berreskuratu dugu"

2025, Kooperatiben urtea

Nazio Batuek 2025 Kooperatiben Nazioarteko Urtea izendatu dute lelo
baikor batekin: *Kooperatibek mundu hobe eraikitzen dute.*

TU Lankide euskarazko eta gaztelaniazko testuekin osatzen dugu. Baina orain beste irakurketa aukera batzuk eskaintzen dizkizugu.

Imprimimos TU Lankide con textos en euskera y castellano. Pero ahora te presentamos diferentes versiones.

Aukera gehiago!

¡Más opciones!

631. zenbakia euskaraz ikusi dezakezu gure webgunean.

Puedes acceder al número 631 en castellano en nuestra web.

O puedes ver la versión impresa en nuestra web.

WWW.TULANKIDE.COM

TU Lankide

MONDRAGON   Finantza
Industria
Bosketa
Energia

631 4. HIRUHILEKOA

2025

ROBERTO CORERA
SARETEKNIKAKO ZUZENDARIA
"Fagor marka berreskuratzen dugu konfort merkaturako"

2025, Kooperatiben urtea

Nazio Batuek 2025 izendatu dute Kooperatiben Nazioarteko Urtea, goiburua positibo batekin: Kooperatibek mundu hobea eraikitzen dute.

2025, año cooperativo

Naciones Unidas declara 2025 como Año Internacional de las Cooperativas con un lema en positivo: *Las cooperativas construyen un mundo mejor.*

2025: urte kooperatiboa

Nazio Batuen Erakundearen (NBE) Batzar Nagusiak 2025. urtea, *Kooperatiben Nazioarteko Urtea* izendatzea erabaki du. *Kooperatibek mundu hobe eraikitzen dute* lelopean, aurtengo kooperatiba urtearen inaugurazioa azaroaren amaieran egin zen, New Delhin (India), Nazioarteko Aliantza Kooperatiboaren Munduko Kooperatiba Konferentzian, Antonio Guterres bera (NBE-ko idazkari nagusia), Shri Narendra Modi (Indiako lehen ministroa) eta euskal kooperatibismoaren eta MONDRAGONen ordezkariak handi bat bertan zirela.

Kooperatiben Nazioarteko Urtea 2012an egin zen lehen aldiz, eta kooperatibismoa berriro ere nazioarteko agendan kokatzen du, eta gobernuei, erakundeei eta garapen agentziei kooperatibentzako ingurune egokia sustatzeko eskatzen die, gaitasunak indartuz eta nazioarteko lankidetzaz erraztuz.

Kooperatibismoak mundu mailako garapenean duen eragina neurtzeko balioko duen urtea da, non hiru milioi kooperatiba dauden, eta planetako biztanleriaren % 12 kooperatibista den. Inpaktua ikusteaz gain, enpresa eredu bidezkoagoa aldarrikatzeko ere balioko du, 2030erako Garapen Jasangarrirako Helburuen (GJH) inplementazioan aurrera egiten nabarmen lagun baitezake.

MONDRAGON erreferentzia bat da mundu mailan, eta inspirazio bat da planetako hainbat lekutan dauden pertsona askorentzat. 2025eko Kooperatiben Nazioarteko Urtean, gure Esperientzia Kooperatiboan begirada jarriko dute askok, eta hori aukera bikaina da nazioartean zein gure inguruan hedatzeko eta, aldi berean, gure jarduerak modu erudugarrian egiteko. —

2025 Urte Berri On!

Kooperatibek mundu hobe bat sortzen laguntzen dute. MONDRAGONek landutako ereduak erakutsi beharko diogu munduari 2025ean ere; enpresa egiteko modu arduratsu, demokratiko, lehiakor eta iraunkor bat kudeatzen ari garela. Eta baliozko ereduak dela, indartsua, solidarioa, gizarteari lotua eta etorkizuneko mezua bere baitan dakarrena. Urte berria hasi artean Gabon jai zoriontsuak eta 2025 urte berri on opa dizuegu *TU Lankide*-ren irakurle gutxioi!

TULankide Trabajo y Unión (T. U. Lankide), Arizmendiarrietak 1960ko irailean sortutako aldizkaria.

ARGITARATZAILIA **OTALORA**. Azatza. tulankide@mondragoncorporation.com.

ZUZENDARIA **Javier Marcos** jmarcos@mondragoncorporation.com.

KOORDINAZIOA **Iban Garate** igarate@mondragoncorporation.com.

ERREDAKZIO KONTSEILUA **Joxean Alustiza, Susana Azpilikueta, Jon Ander Blanco, Idoia Bustinduy, Ander Etxeberria, Iñigo Iñurrategi, Leire Mugerza, Javier Sotil, Ander Toña.**

ERREDAKZIOA **Arteman Komunikazioa: Usua Agirre, Amaia Balentziaga, Gorka Etxabe, Gorka Zubizarreta.**

DISEINUA ETA MAKETAZIOA **Josan Martínez.** INPRIMATZAILIA **Centro Gráfico Ganboa.**

ERAKUNDE LAGUNTZAILIAK **LABORAL Kutxa, Eusko Jaurlaritza/Gobierno vasco.**

■ PERTSONAK

20

LANBIDEA

Josu Vázquez,
Ausolaneko sukaldaria

“Arimadun sukaldaritza”.

42

ELKARRIZKETA

Sidi Mohamed Alaoui,
ONDOAN Maroc-eko eta
MMSA taldeko CEO-a

“Marokoko suteen aurkako
sektoreko enpresa
erreferentea gara”.

44

ELKARRIZKETA

Jannaina Feijó,
Eroski-Andoaino
Elikagaien arduraduna

“Oso pozik eta oso harro nago”.

56

EUSKAL KULTURA

Karmele Jaio, idazlea

“Eguneroko bizitza da
nire inspirazioa”.

22

AZALEAN

Urte kooperatiboa

Nazio Batuek 2025a Kooperatiben
Nazioarteko Urtea izendatu
dute. 2012an erabili zen goiburua
errepikatuko da oraingoa ere:

***Kooperatibek mundu
hobea eraikitzen dute.***

8

Arturo Alvarado
UNIVERSIDAD MONDRAGÓN
MEXICO-KO ERREKTOREA

**“Universidad
Mondragón Mexico
zuzentzea da nire
bizitza profesionaleko
pribilegiarik
handiena”**

IRITZIA

13 Ander Etxeberria
**GALDU DA ESPIRITU
KOOPERATIBOA?
ESKERRAK! (III)**

14 Rafa Pol
ITXITAKO HIRIAK

32 Mikel Lezamiz
**INDUSTRIA 5.0: BOSGARREN
INDUSTRIA IRAULTZA**

38 Javier Marcos
AUSOLAN ETA DANA

40 Beñat Irazabal
**DIGITALIZAZIO ETIKO ETA
ARDURATSUAZ**

55 Zigor Ezpeleta
**MONDRAGON:
INTERKOOPERAZIOAREN
HISTORIA**

■ ENPRESA

52

EUSKARALAN

Gehi ikerketa

Euskararen sustapena eta enpresen lehiakortasuna uztartzeko helburuarekin.

58

ERREPORTAJEA

Cohousing proiektua Arrasaten

Belaunaldien arteko etxekidetzarako proiektu berritzailea.

62

LAN OSASUNA

Badakizu zein den zure arrisku kardiobaskularra?

■ PLANETA

15

KLIKI!

Eroski Consumer

50 urte gure kontsumo ohiturak zaintzen.

46

ERREPORTAJEA

Parisko Automobil Aretoa 2024

Hitzordua etorkizuneko automobilgintzarekin.

68

GJH

NBE, Etorkizunaren Goi Bilera

Irailean egin zen, XXI. mendeko erronkei emandako erantzun orokorrak beriz diseinatzeko.

■ KOOP

16

KLIKI!

MONDRAGON Foroa 2024

400 pertsona baino gehiago elkartu ziren Kurasaalen etorkizuneko bide orriaz hausnartzeko.

18

DIBISIOAK

Ezagutza Dibisioa

"Proiektu izugarri polita eskuartean".

34

MONDRAGON PEOPLE

MONDRAGON TFG/TFM Sariak 2024

XXI. mendeko erronken aurrean, proposamen berritzaileak ekarri dituzte parte-hartzaileek. Guztira 305 proiektu aurkeztu dira.

41

KLIKI!

Otalora eta Kooperatiben Kontseiluaren arteko akordioa

Bi erakundeek kooperatibismoa bultzatuko dute kooperatibetako pertsonen artean eta beste eremu profesional batzuetan.

50

LANKI KOOPERATIBISMOAREN IKERTEGIA

Miren Zuberogoitia eta Aitzol Loiola

"Kooperatibek etengabeko formazio kooperatiborako estrategia bat izan behar dute, eta hori gestio planetan txertatu".

Ekintzailletza eta negozio berrien ekosistema

Ekintzailletza funtsezko motorra da eraldaketarako eta hazkunde ekonomikorako, eta etorkizun jasangarri eta lehiakorra eraikitzeko apustu estrategiko gisa ulertzen da MONDRAGONen.

MONDRAGON Ventures markaren pean, MONDRAGONen Sustapen Zentroak enpresa jardue-
ra berriak dibertsifikatzeaz eta sortzeaz gain, berrikuntza sustatzen eta enpresa sare koope-
ratiboa indartzen duten ekimenak bultzatzen ditu. Epe luzera balioa sortzeko konpromiso
hori merkatuan aldea markatzen duten eta garapenerako aukera berriak irekitzen dituzten
proiektu, aliantza eta inbertsioetan islatzen da.

Zenbakei dagokienez, kooperatiben gaitasunetatik egindako bideragarritasun azterketatik, hogeit bat
iritsi dira merkatura, sendotzeko eta hazteko itxaropenekin. Orbik, Bexen Bioservices, Circular Replay,
Bihar Homecare eta Secure & IT dira horietako batzuk.

Era berean, MONDRAGO-
Neko kooperatibek 30 startup
ingurutan inbertitu dute az-
ken 5 urteetan, hala nola Mul-
tiverse Computing, Shakers,
Corify Care, Cocoon Bioscien-
ce, Safe Load Testing Tecnolo-
gies edo Wooptix enpresetan.

Cocoon Bioscience,
proteina birkonbinatzaileen
ekoizpenean aditua

**Corify Care, Bihotzaren Google
Maps: bihotzeko interbentzioak
iraultzen dituen teknologia**

**Circular Replayk ekonomia
jasangarriago eta zirkularrago baterako
trantsizioan laguntzen die enpresei**

“Osasunaren sektoreko startuppek inbertsio handiagoak eta heltzeko denbora gehiago behar dituzte”

Eider Sánchez, Naruren sortzaileetako bat eta CEOa.

Hirekin: Industria berrikuntza jasagarritasunari begira

Multiverse Computing: adimen artifizial kuantikoaren hurrengo harribitxia

Multiverse Computingeko sortzaileak

Secure & IT eta LKS Next enpresek MONDRAGONeko ekosistemaren zibersegurtasun industrialia indartu dute

Eika, Stone Cooker, *Suiseki*

Bere hazkundera eta dibertsifikazioa bultzatzeko erabaki estrategiko batean, Eika kooperatiba bizkaitarrak Stone Cooker SL startup nafarraren kapitalaren % 100 erosi du.

La adquisición de Eikak Stone Cooker erosi izana mugarri garrantzitsua da bi enpresen bilakae-ran, bereziki Suiseki mahai berritzaileari dagokionez. Sukalde mahai paregabea, sukalde ludi-korako diseinatua, elektrikoki berotzen den harri bol-

kanikoa erabiltzen duena egosteko gainazal gisa. Ikuspegi horrek, kozinatze garbi eta osasungarria bermatzeaz gain, nahi ez den kea sortzea ere saihesten du. Mahaiaren izena harriak ikusteko arte japoniarrean oinarritzen da eta bere esentzia natural eta funtzionala islatzen du.

Hiru modelotan dago eskuragarri, eta Suiseki mahaiak aukera ematen du zuzenean gainazalean askotariko elikagaiak prestatzeko, besteak beste, barazkiak (argazki-koak bezala), haragiak, arrainak, baita arrautzak eta krepak ere. 2022ko ekainean Eikaren eta Stone Cookerren arteko lankidetzak hasi zenetik, Eikak bere kapitalaren % 20 erosi zuenean, sinergiak garapen nabarmena sortu du produktu berrietan. Kapital osoa eskuratzeak Stone Cookerren eragiketarako eta aukera komertzialak are gehiago babesteko eta hedatzeko gaitasuna ematen dio Bizkai-ko kooperatibari.

Etapa berri honek industriako erronka berriei aurre egiteko baliabide eta gaitasun handiagoak ematen ditu, negozio sendoa eta etorkizunerako proiektzioa duena sendotuz.

Enpresek dibertsifikazio-estrategietan egin behar dituzten eragiketen adibide argigarria da.

Mahaiaren izena harriak ikusteko arte japoniarrean inspiratzen da eta bere esentzia natural eta funtzionala islatzen du

Arturo Alvarado

UNIVERSIDAD MONDRAGÓN MÉXICO-KO ERREKTOREA

“MONDRAGONen zatitxo
bat gara Mexikon”

Arturo Alvaradok [Pachuca, Hildalgo; Mexiko, 1985], nahiz eta gaztea izan, 10 urte bete ditu Universidad Mondragón México gidatzen. Industria antolakuntzan ingeniaria eta Marketingean espezializatutako administrazioan masterduna [TEC de Monterey], etorkizunera ilusioz eta hazteko asmoz proiektatzen den proiektu gazte, fresko eta bizi honen lidergoa darama.

JAVIER MARCOS

Distantziak gorabehera esan daiteke munduko mutur honetan (Querétaro, Mexiko) MONDRAGONeko eredia nolabait kopiazen ari dela: hezkuntza proiektu bat, hainbat enpresa, interkooperazioa eta inpaktua ingurunean. Oraindik gaztea bada ere, proiektu handi bat bilakatzeko zantzuak ditu. Unibertsitatea ardatz garrantzitsua da abentura horretan, eta errektorea, Arturo Alvarado, oinarritzko piezatak bat.

On aurpegia dauka eta modu atseginean jarduten du beti, beti modu egokian hartzen zaitu eta oso enpatikoa da. Euskal sustraiak ditu, “Ancestry-ren azterketaren arabera, nire DNaren %18 euskalduna da, nire birraitonetako bat Espainiako Gerratik etorritako euskaldun etorkina”, 2021ean ezkondua, “eta nire etxea alaitzen duten bi katu ditut”. Bere zaletasunen artean daude sukaldaritza, zinema, saiakera genero literatura, ardoa, geopolitika eta ekonomia soziala. Solasaldiari hasiera emango diogu.

Hasteko, kontatu ahal diguzu labor nola sortu zen Universidad Mondragón México (UMx) proiektua?

MLAKOOPEko (lehen Alecop) ekintzaileak Mondragon Unibertsitatearekin eta MONDRAGONekin batu ziren Mondragón Educación Internacional (MEI) martxan jartzeko. Bere helburua zen MONDRAGONen estiloa duen hezkuntza beste herrialde batzuetara esportatzea. Nabarmendu nahiko nituzke MLAKOOPEko José Antonio Yeregui eta Iñaki Pagonabarra, proiektu honen bultzatzaile nagusiak izan zirelako; eta baita Iosu Zabala, MONDRAGONeko Javier Sotilen laguntzarekin, MEI sortzeko bisioa eta ausardia izan zuelako.

Kolonbian hasi zen gure gutxiengo partaidetzarekin; eta une horretan ohar-

tu ginen guk kontrola ez genuenez eraikitzen ari zenak MONDRAGONen antz gutxi zeukala. Esperientziatik ikasita, 2013an UCO (Universidad Contemporánea) erosi zen, Querétaro-n oso ezaguna eta maitatua, baina gainbeheran zegoena (400 ikaslerekin erosi genuen). Ni 2014an heldu nintzen, berau MONDRAGONekoagoa bilakatzeko erronkarekin, eta gure esentziari lotutako hezkuntza eredutik abiatuta Latinoamerikako errealtate eta beharretara egokitu dadin; horrez gain, nahi izan dugu finantza bideragarritasuna eta etorkizun oparora ematea hemen eta han.

Eta zein da gaur egungo UMx-en argazkia?

UMx ari da 2024a bukatzen 3.000 ikaslerekin; 21 unibertsitate gradutan banatuta daude eta horien heren bat baino gehiago ingeneritzakoak dira; 14 master programa 400 ikaslerekin; urte bukaeran 600 ikasle dituzten batxilergoko bi programa; eta 2020an abiatutako hezkuntza berrikuntzako lehen doktorego programa. Horiez gain, dagoeneko, 2024an, gure gelatik diziplina desberdinetako 9.300 profesional pasa dira ikastaro motz, tailer, diplomatura eta ziurtapen programak egitera. Horiek guztiak txandakatze eta enplegarritasun hitzarmenak ditugun 200 enpresetatik eratorriak.

Eta Mexiko erdian kokatuta dago, ezta?

Querétaron kokatuta gaude, non badiren MONDRAGONeko sei enpresa: Fagor Arrasate, Fagor Automation,

“UMxen ia 3.000 ikasle ditugu gure hezkuntza eskaintzan, eta horiei gehitu behar zaizkie 2024an gure ikasgeletatik igaro diren 9.300 profesionala”

Mondragon Assembly, Eika, Matz Erreka (Erreka Plásticos eta Erreka Accesos), orain gutxi Danobat, eta oso hurbil, Celayan, Ecnarro. 50.000 m²ko erai-kin propio batean gaude, gaur egun eraikitako 18.000 m²ko azpiegiturarekin eta etorkizuneko garapene-
tarako beste 15.000 m² ditugu.

2024an 10 milioi eurotik gora fakturatu genuen eta 2025erako fakturazioan %20tik gora haztea aurreikusten dugu. Hori guztia gobernuen laguntzarik gabe, Mexikon %100 matrikuletatik jasotatik eusten delako.

Zer balio bereizgarri dauka UMx-ek Mexikoko bes- telako hezkuntza eskaintzekin alderatuta?

Badira ikasleek nabarmendu eta balioan jartzen dituzten hiru gauza. Batetik, eredu duala, ikasketa programa guztietan txertatutako alternantzia dagoena. UMx-ean ikasketak amaitu orduko, ikasleek bi urtetako benetako esperientzia dute edo haien enpresa propioa sortua benetako fakturazio helburuekin (%15ek bigarren aukeraren alde egiten du).

Bestalde, batz bestekoa baino nazioarteratze handiagoa dute. Guztiek egonaldi laburrak egiten dituzte, txartela matrikularen prezioaren barne dago, eta gero eta gehiago dira udako eta seiheleko egonaldiak Amerikan eta European egiten dituztenak (2024an %12k egonaldi luze bat egin zuen); al-diz, Mexikoko lau urtetako ikasketen batz beste-ko mugikortasuna %4koa da.

“UMx MONDRAGONeko enpresentzat urteak igaro ahala areagotuko diren talentu arrakalak murrizteko aukera nagusia izatea nahi dugu”

UMx-en bigarren campusa, Guajanaton

Etorkizuneko planik? Etorkizunerako proie- zio ariketa bat egin dezakezu eta irudikatu UMx 2030ean?

Bosturteko honetan UMx-ek aurreko urteetako pa-reko helburu garrantzitsuak ditu; hala nola, Quere-taron 5.500 ikasleetara heltzea (hazkunde handie-na ingenieritzan aurreikusten da) eta horiei guztiei lekua egiteko 10.000 metro karratuko azpiegitu-ra gehigarria eraikitzea. Ingenieritza laborategiak indartzea, eta bi doktorego programa garatzea: 2026rako prestatzen gabiltzan Ekonomia Soziale-ko bat, eta 2028rako aurreikusitako Manufaktura Aurreratukoa. Ez dugu uste gradu kopuruan hazi-ko garenik, ingenieritzan izan ezik, baina bai haziko gara nabarmen ikasleek graduaren barruan egin ahal izango duten konfigurazio eta malgutasunean.

Dakigunez, duela gutxi, Gujanaton bigarren cam- pus bat eraikitzeke lurzoruen lagapen bat izan da. Proiektu horren inguruko zehaztasun gehia- go eman ahal dizkiguzu?

UMx-ek dohaintzan 35.000 metro karratuko lur-zoru bat jaso du Leónen, Guajanaton, 2028an uni-bertsitate campus bat hasteko konpromisoarekin. Posgraduekin hasiko gara, eta ondoren unibertsit-atea eta batxilergoa.

León Querétarotik bi ordotara dago eta bi miloi pertsonako hiria da, potentzial handikoa, automo-zio, ehun eta makineria industria indartsua dauka, eta bertan daude kokatuta Cikautxo-ren bi planta, 900 bat langilerekin. Hiri horretan dago, baita ere, Caja Popular Mexicana-ren zentro korporatiboak; hortaz, gure bazkide mexikarren babesean gaude.

Bukatzeko, eredu askoz pragmatikoagoa dute, irakaslegoari taldean lan egitera derrigortzen dioten zeharkako proiektuekin; eta gradu bukaerako proiektuarekin, Mondragon Unibertsitatearen ereduakoa dena.

Zein erakundek osatzen dituzte gaur egun UMx-en organoak?

UMx-en %80 MEIk dauka; hau da, MLAKOOP, Mondragon Unibertsitateak eta MONDRAGONek; eta gainontzeko %80 Caja Popular Mexicanak, Amerika Latinako kooperatiba handiena eta Mexikoko ekonomia sozialeko erreferentzia da.

Interkooperazioa

Baduzue zuen inguruan kokatuta dauden kooperatiben filialekin interkooperazio helburu zehatzik?

Horietako gehienekin lan plangintza iraunkorra daukagu; ia guztiak Querétaron, Leónen eta San Luisen daude (bi orduko distantzia edozein noranzkotan). 2025etik aurrera harremanak estutzen eta proiektuak sustatzen jarraitu eta Taldeko enpresa guztien zerbitzura jarrita, Euskaditik kanpo ere konfiantza gunea bilakatuta, UMx MONDRAGONeko zatitxo bat izatea nahi dugu.

Europa zahartuz doa eta talentuaren kudeaketa gai estrategikoa da. UMx-ek badauka plan zehatzik horren inguruan?

Ez gara eta ez dugu unibertsitate korporatibo bat izan nahi, baina UMx ekonomia, hezkuntza eta giza arloetan proiektu bideragarria izateaz gain, MONDRAGONeko enpresentzat urteak igaro ahala areagotuko diren talentu arrakalak murrizteko aukera nagusia izatea nahi dugu.

Gaur egun Mondragon Unibertsitatearen eskutik lanean gaude Euskadiko unibertsitate masterretara ikasleak bidaltzeko, guztira lortu dugu Latinoamerikako 40 gazte Mondragon Unibertsitatara bidaltzea. Ikasleak joan dira Kolonbiatik, Boliviatik, Ekuadorretik, Argentinatik, Perútik eta Mexikoko 20 bat unibertsitatetik. 2025etik aurrera sustatu nahi dugu gazte gehiagok master duala egitea eta Mexikoko ikasleek, batez ere UMx-ekoek,

graduak iraun bitartean Mondragon Unibertsitatean egonaldi luzea egitea.

MLAKOOPekin (2024an bazkide gisa batu naizen kooperatiba) batera lanean dihardugu enpresetarako, batez ere MONDRAGONerako, prestatuta dauden profesionalak erakartzeko; eta orain jomuga da etorkizunean talentuaren migrazio natural saihestezintzat ikusten dugun egoera horretarako zubiak eraikiko dituzten esperientzia esanguratsu eta gogobetegarriak izaten hastea. Enpaste kulturalari, zintzotasunari, balioei eta bizi itxaropenari asko erreparatzen diegu. Profesional handiez gain, kolektiboari modu positiboan aberastuko duten eta bertan geratzearen aldeko apustua egingo duten pertsonak behar ditugu.

“Gure helburua da, taldeko enpresa guztien zerbitzura jarrita, Euskaditik kanpo ere konfiantza gunea bilakatuta, UMx MONDRAGONeko zatitxo bat izatea”

“UMx-ek dohaintzan 35.000 metro karratuko lurzoru bat jaso du Leónen, Guajanaton, 2028an unibertsitate campus bat hasteko konpromisoarekin”

Zer da zuretzat *Esperientzia Kooperatiboa*?

Mirari bat, ikusgarritasun handia duen balio ukaezina, funtzionatzen duen eta ondo eusten dion eredu eta halako arrakasta izateko lan egin eta sinisten duten hainbat pertsona baliotsu. MONDRAGONeko Esperientzia Kooperatiboa gero eta jasangaitzagoak diren kapital pilaketekin eta desberdintasunekin zatika

kontsumitu nahi gaituen mundu arrotz honetan argi izpia da.

Bada, baita ere, giza izaeraren adibide ederra ikustea nola testuinguru pribilegiatu bat ez den askotan horrelakotzat hartzen egunero ikusten dugulako; eta, baita ere, beste norbait festara gehituz gero pertsonen arteko arazoak egon ohi direla eta egongo direla, baina desberdintasuna arazo motatan dago. Nik uste MONDRAGONen izan ditzakegula desberdintasunak gauzak egiteko moduan, baina kideetasun handia daukagu zer egin eta zertarako egingen dugun horretan.

“MONDRAGONen kamiseta tatuatuta daukagu”

Zer da zuretzat proiektu honen gidari izatea?

Nire bizitza profesionaleko pribilegio handiena da eta espero dut 26 urtetan erretiratzeko naizenean MONDRAGON eta Latinoamerika lotuko dituen zubi sendo bat ondo eraikitzea; izan ere, Mexikoko gizartean enpresa egiteko modu desberdin bat ekarri du.

Zer eramango zenuke MONDRAGONetik UMXra?

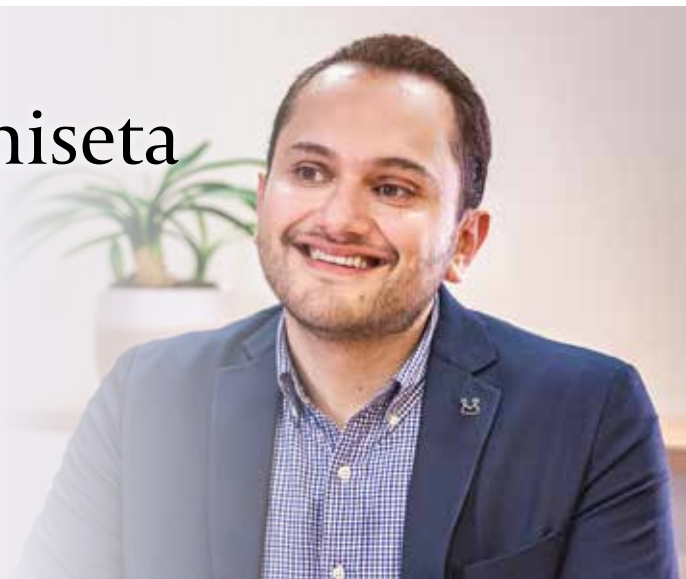
Eraman dugu proiektuari jarritako lehenetsua, argitasuna eta zintzotasuna gai guztiak mahai gainean lantzeko; eta baita ere kooperatibista izateak berorrek dakarren legatuaren zentzua eta erantzukizuna. Giza kolektiboan gaur egungo eta etorkizuneko ondasunen administratzaileak gara; erantzukizun hori baikortasunarekin eta poztasunarekin bizi behar dugu.

Eta zer eramango zenuke UMxtik MONDRAGONera?

Porrotari beldurrik eza; horrekin ez dut esan nahi burugabea izatea, baina bai ordea kalkulaturako arriskuak eta neurrutako erronkak hartzea, ulertuta ekintzaletza ekintza ez guztiak ez direla lehenengoan arrakastatsuak izango, baina ekintzailetza lantzen ez baduzu, ez duzu ezer berririk egingo. Merezi duen horretan pixka bat gehiago arriskatzea eta maizago, urte honetako ustiapen kontua eta hemendik bost urtera artekoarekin pixka bat jolastu.

Ziur dagoeneko euskarazko hitz batzuk ezagutuko dituzula... Egunon, Gabón, Eskerrik asko... Hotel Mondragon-eko neskak oso jatorrak dira eta uneoro hitz berriak irakasten dizkirate, baita Idoia Mujikak ere. Kultura eta hizkuntza zaintzeko egiten den lana oso garrantzitsua iruditzen zait, hurrengo belaunaldietarako balioa da. Nahiago nuke Mexikon bisio hori izan bagenu.

Euskaditik joanda UMx bisitatzen duten guztiak oso iritzin onarekin bueltatzen dira. Zergatik uste duzu?

Uste dut dela negozio bat baino gehiago delako, hementxe taldean MONDRAGONeko kamiseta tatuatuta daukagu. Uste dugu lanak gizakia duintzen duela eta enpresak gizarteari on egin ahal dakiokela. Eta jakin badakigu enpresak on egin dezan enpresa zaindu eta jaten eman behar zaiola, eta enpresa hori zentzu handienez MONDRAGON da. Bestalde, uste dut bata bestearekiko balorazioa bera dela. Mexikoko jende askok Euskadira bidaiatzen du, eta txundituta bueltatzen dira bertako samurtasun, profesionalitate eta guk euskal borondate on bezala definitzen dugunarekin.

Euskadira sarri etortzen zara? Noiz etorriko zara hurrengo?

2025ean Mexikoko diputatuaren ordezkaritza bat laguntzera joango naiz; Kongresuko Ekonomia Sozialeko Batzordeko kideak dira. Batzorde horrekin Mexikoko legean Lan Elkartuko Kooperatibaren figura txertatzeko ahaleginarekin gabilta; modu horretan, gure ikasleek MONDRAGONetik hurbilago dagoen eredu batekin ekintzailetasuna lantzen ahal izango lukete. —

Ander Etxeberria

MONDRAGONeko Hedapen Kooperatiboaren arduraduna

GALDU DA ESPIRITU KOOPERATIBOA? (III)

Espiritu kooperatiboa galdu dela diotenen artean, batzuk aipatu didate beraien gurasoek oso gogor egiten zutela lan. Ez dakit egoera orokorra izango zen, baina gaur ere makina bat lagunek esku artean dutena bukatu arte ez dute etxerako bidea hartzen.

Edonola ere, kontuan hartu behar da enpresa mota berri bat asmatu zutela eta demostratu behar zutela funtzionatzen zuela. Enpresa kooperatibo industrialak existitzen ziren, baina ULGOREk ezagutzea bereizgarriak zituen. Ez zegoen horrelakorik munduan eta enpresa kapitalistak bezain eraginkorra, edo eraginkorragoa, izan behar zuen.

Dena den, lehengo garaiak faltan botatzen dituenari ez diot entzuten ondokoa: orduko gizartea oso erlijioso zela eta gaurkoa ez. Eliza katolikoaren doktrina soziala bizi zuen langile askok, bereziki hasierako kooperatiben

sortzaileek. Horrela, ULGOREko 1959. urteko Batzar Nagusian honela esan zen: «Señores socios, nos hemos constituido en sociedad cooperativa por haber entendido que es la forma social que mejor garantiza el sentido humano y cristiano que debe privar la vida y el desarrollo de una empresa.»

Urteetara, Jesus Larrañagaren *Interioridades de una Utopía*, 1998ko liburuan, Jesusek berak Alfonso Gorroñoñoitia elkarrizketatzen du. Galdetzen dio «¿Piensas que ha compensado tanto esfuerzo?». Alfonsoren erantzuna da: «Sí, por supuesto; sin duda alguna; sin mácula de reserva mental. Sentimentalmente hablando ten-

go dudas, porque pretendiendo hacer un pueblo más justo, más humano, más fraternal, ha resultado un pueblo más insolidario, más hedonista y “menos cristiano”».

Eta kooperatibak, hala eta guztiz ere, lehen bezain indartsuak dira. Esan genezake, hortaz, orduan eta orain espiritu kooperatiboa badagoela; edo, alderantziz, gaur ez badago espiritu kooperatiborik, lehen ere ez.

Anekdotak batekin bukatzen dut. Otalorako MONE (Mondragoneko Esperientzia azaltzeko gunea) zabaldu berri, aspaldi jubilatutako kooperatiba baten fundatzailea etorri zen bisitan. Gustura izan ginen bata besteari entzuten. Espiritu kooperatiboaren gaia irten zen. Galdetu nion orduan: «Imajinatzen dut zuek, fundatzaileek, espiritu kooperatibo sendoa izango zutenela, baina aurrerago proiektura batu ziren lagunak ez zirela hain sutsuak izango». «Oker zaude» erantzun zidan. Eta gehitu zuen: «Kooperatibista amorratua ni nintzen soilik». —

“Esan genezake orduan eta orain espiritu kooperatiboa badagoela; edo, alderantziz, gaur ez badago espiritu kooperatiborik, lehen ere ez”

Rafa Pol

Ekonomialaria eta PMP*

“HIRI ITXI BAT”

Beti berdin! Gasteizera sartzen naizen bakoitzean honakoa pentsatzen dut: Zerk egin du huts hiri hau diseinatzerakoan?

Atzerriko bisitariak harrituta gelditzen dira Europa hegoaldean iparraldeko traza daukan halako harribitxia aurkitzean. Aldiz, bertakoentzat edo are gehiago Euskadiko edozein puntutatik hara jo behar dugunontzat sufrikarioa da hiriko bihotzeraino heltzea: biribilguneak, semaforoak, agertu eta desagertzen diren erre bihurgunetsuak eta, batez ere, arte modernoko museo batean ikusgai jartzeko moduko seinalitika.

Hirian barrena ibiltzerakoan itsutu eta sutu egiten nau honek, eta udan zabaldutako albiste batek berretsi du nire usteak. Albiste horretan honakoa azaltzen zen: “Gasteiz da Espainiako hirietatik gidatzeko zailena” eta “munduko hirugarren txarrena” (Telecinco, Euskadiko albisteak, 2024/08/30). Nolabait aringarria izan da niretzat jakitea ez naizela hala sufritzen duen bakarra eta ez hain justu isilik. ‘Ekonomia urbanoa’ deritzon diziplinatik zerbait egin beharko litzateke halako poten-

tziala zeukan hiriaren kasua aztertzeke.

Kontua da ingurunearen mugikortasunari eta garapen ekonomikoari eragiten dion arteriosklerosia zirkulazio fluxuetan erakundeetan ere modu antzekoan gertatu ahal dela.

Sarritan, kudeaketa ereduak talka egiten dute lan egiteko korrante naturalekin eta informazio zein konfiantza fluxuak oztopatzen dituzte, hauek askatasunez eta sinkronian joatea eragotziz. Gailu, baliabide eta pertsona onak izan arren, ez dira akzio koherente eta sinergiak erdiesten.

Seguruenik kudeaketaren arduradunek kontu honetan erantzukizun bat izango dute, baina bada gauza gehiago. Erakundea osatzen duten pertsonak batzen dituen kumulo kultural bat dagoela uste dut. Oinordetzan jasotako komunikatu eta lan egiteko modu zehatz batzuk kutsatzen jarraitzen dutenak.

Agian Gasteizek, Ertaroko has-tapenetatik Gaztela eta Nafarra arteko defentsa gotorleku bilaka-

tu zenak, aldarte horri eutsi dio eta esentzia horrek bere biztanleak busti ditu, bai gutxienez hiriko diseinuaren eta zirkulazioaren ardura dutenak. Badirudi helburua dela kanpotarrak Santa Maria katedral-gotorlekutik urrun izatea: Hiri itxi bat.

MONDRAGONen 2025-2028 Politika Sozioenpresariala eratu aurreko eztabaidetan Kooperatiba askok eta beren bazkideek egitura korporatiboekiko eta kasu batzuetan Esperientzia Kooperatiboekiko duten urruntasun sentsazioa azpimarratu zen.

Orain, Konpromiso eta Nortasun Kooperatiboaren ardatz estrategikoaren garapenean, bazkide, kooperatiba eta MONDRAGONen egituren arteko hurbiltasuna erraztuko duten komunikazio garden eta topagune egokiak bultzatzeko borondate sutua jasotzen da.

Begiztatu beharko da nola den ‘zirkulazio korporatiboa’ eta neurtu zenbat denbora ematen duen erdiguneko dorrera helitzeak eta alderantziz. Agian gure eredu hiri itxi batena ez dela ziurtatzeko ueña izango da.

Izan ere, Gasteizkoari ez diot konponbide erraza ikusten. —

“Sarritan, kudeaketa ereduak talka egiten dute lan korrante naturalekin, eta informazio fluxua eta konfiantza fluxua buxatzen duten oztopoak sortzen dituzte, horiek askatasunez eta sinkroniaz zirkulatzea eragotziz”

* Proiektuen kudeaketa profesionala, ingelesezko siglatan Project Management Professional.

EROSKI CONSUMER, 50 URTE GURE KONTSUMO OHITURAK ZAINTZEN

Donostiako Kursaal Jauregia aukeratu zuen Eroski Consumer aldizkariak berrogeita hamargarren urteurrena ospatzeko. Ekitaldiak 500 bazkide inguru bildu zituen, Eroskiren kontsumitzaileak eta argitalpenaren jarraitzaileak gehienak ere. Honako hauek parte hartu zuten, besteak beste: Alejandro Martínez Berriochoa, aldizkariaren zuzendaria; Juan Luis Arsuaga, paleontologoa eta idazlea; Ana Ibañez, neurozientzialaria eta ingeniaria; Aitor Arregi, Elkano jatetxeko arduradun eta sukaldari nagusia; eta Rosa Carabel, Eroskiko CEOa.

GORKA ETXABE

1974an, Eroskik bere Consumer aldizkariaren lehen alea atera zuen. Kontsumitzaileen informazioan eta formazioan aitzindaria izan zen. Gaurko testuinguruarekin zerikusirik ez zuen sasoiari, ez zen erraza kontsumitzaileen eskubideak eta bidezko interesak behar bezala baliatzeko behar diren ezagutzak eskuratzea.

Harrezkero, zeregin gordina izan du. Besteak beste, herritarrei erraztasunak eman dizkie erabaki kontzienteagoak, arduratsuagoak eta onuragarriagoak har ditzaten beren ongizaterako eta gizarte osorako, komunikazio argi eta zorrotzaren bidez. Era berean, bere independentzia editorialak, bere edukien egiazkotasunak eta erabilgarritasunak, bere izaera atseginak eta bere doako sarbideak, batez ere elikadurarekin eta eguneroko kontsumoarekin lotutako gaietan, ondo kokatu dute aldizkaria hasieratik.

Herritarrek ahalduzko tresna bat da Consumer, kontsumitzaile informatuak, burujabeak eta beren bostereaz jabetuak sustatzen zituena eta dituen. 1998an, misio hori sendotu egin zen informazio-proiektuaren bilakaerarekin, eta Eroski Consumer kanal anitzeko plataforma bilakatu zen, munduko kontsumo-atari garrantzitsuenetako bat. Informazio-emari handiarekin, 30.000 eduki-orrialde baino gehiagorekin, aldizkari digital bat, profilak sare sozial garrantzitsuetan (Facebook, X, Instagram, TikTok, YouTube, LinkedIn, WhatsApp, Telegram) eta erreferentziako webgune bat, ezagutza kontsumitzaileengana hurbiltzeko, inoiz baino modu eskuragarriagoan, eta horrek urtean 70 milioi bistaratze baino gehiago ekarri ditu. —

Ezkerretik eskuinera:

Eva Ugarte, Eroski Taldeko Marketing zuzendaria.

Juan Luis Arsuaga, paleontologoa.

Alejandro Martínez, Eroskiko Osasun eta Jasangarritasun zuzendaria.

Leire Mugerza, Kontseilu Errektoreko presidentea.

Javier Hurtado, Eusko Jaurlaritzako Turismo, Komertzio eta Kontsumo sailburua.

Rosa Carabel, Eroskiko CEOa.

Aitor Arregi, Getariako Elkano Jatetxeko sukaldaria eta arduraduna.

Ana Ibañez, neurozientifikoa eta ingeniaria.

Josean Yela, Eroskiko Harreman Instituzionaletako arduraduna.

INDARREZ ETA ERRONKEN AURREAN ILUSIOZ EGIN ZEN XII. MONDRAGON FOROA

Goiz emankorra izan zen azaroaren 22koa: elkar ikusteko, estrategiak xehetzeko, partekatutako helburuak barneratzeko, MONDRAGONek sortuko duen etorkizun oparoaz hausnartzeko, elkar sentitzeko, inguruko eragileak ere gerturatzeko... Interkooperatzeko. Indartzeko. Ekiteko.

Donostiako Kursaaletan prestatu zen aretoan ez zegoen inor gehiagorentzat lekurik, ezta argazkia ateratzeko baliatu zen eskaileran ere: kooperatibetako 400 lagunetik gora bildu zituen aurtengo Foroak. 2025-2028 Politika Sozioen-presariala erabili zen edukiak egituratzeko, eta datorren laurtekorako ibilbide orriaren ardatz estrategikoak xehetu ziren, hainbat barne-esperientziaren kontakizuna bidelagun.

Amaierako ponentzian, Pello Rodriguezek 2025erako zehaztu diren 15 proiektu azaldu zituen, kudeaketa-plan hori egiteko prozesua azpimarratu eta ilusioa piztu zuen: “Sasoi estrategiko berri bat hasi dugu; energia berrituarekin, ideia berrie-kin, gure gaitasunetan konfiantza izanda, MONDRAGON irekiago batetik, eta hurrengo belaunaldiei legatu hobea uzteko pauso berriak emateko prest”. —

MONDRAGON
Foroaren bideoa eta
argazkiak ikusi nahi?

EZAGUTZA DIBISIOA

11 KOOPERATIBA 1.832 PERTSONA 156,2 MEKO AURREKONTUA

Ezagutzan errotu du oraina MONDRAGONek. Jaio zenetik, hasiera hasieratik jarri zuen Arrasateko esperientzia kooperatiboak fokoa ezagutzan, eta ezagutza izan du oinarri urteetako ibilbidean. 2023ra arte, ordea, Korporazioak ez du Ezagutza Dibisiorik sortu. Hain justu, iazko Kongresuan aurkeztu zuen Vicente Atxak, Mondragon Unibertsitateko errektoreak, kongresu-kideen aurrean. Oraindik eraikitzen ari den dibisioa da. Jaio berria. Kontseilu errektoreko eta zuzendaritzako foroak martxan dira dagoeneko eta sortu berri den ekosistemaren ibilbide-orria zein izango den aztertzen ari dira une honetan. Ezagutza Dibisioa hezkuntza zentroek, unibertsitateak eta zentro teknologikoei osatzen dute, elkarrekin, elkarlanean eta interkooperazioan proiektu ezberdinak abian jartzeko asmoarekin. Mariasun Sarrionandiaren esanetan, “tradizio handia dugu baina elkarrekin eskaintza bateratua egiteko asko dago jorrazteko oraindik. Unibertsitatea eta zentro teknologikoen artean izan ditugu hainbat proiektu, baina datozen urteotan beste jauzi bat ikusi behar genuke. Beste alde batetik, hezkuntza zentroetan ere ari gara lanean eta aurrerantzean aztertu behar duguna da guztiok elkarrekin zer gehiago egin dezakegun”.

Ezagutza Dibisioaren aktore nagusiak, erreferenteak euren arloetan

Arizmendi Ikastola, Lea Artibai Ikastetxea eta Txorierri Politeknikoa hezkuntza zentroak erreferenteak dira euren eskualdeetan. Arizmendi Ikastola, hain justu, Euskal Herriko ikastolarik handiena da eta metodologia berrietan aitzindarietakoa. Mondragon Unibertsitateak 6.000 ikasle baino gehiago ditu eta sendo dihardu bere eskaintzaren hedapenarekin. Ikerlan, Leartiker, Lortek eta MIK dira Dibisioko lau zentro teknologikoak, eta bakoitza bere arloan ikerketa lerro eta oinarri teknologikoko proiektu ugari garatzen ari dira, MONDRAGONeko dibisio ezberdinei zerbitzua eskaintzen.

Mariasun Sarrionandia

EZAGUTZA DIBISIOKO ORDEZKARIA BATZORDE IRAUNKORREAN

“Proiektu izugarri polita da eskuarteon duguna”

Ezagutza Dibisioa sortu berria bada ere, dagoeneko begiz jota izango dituzu hainbat proiektu.

MONDRAGONeko Plan Estrategikoa gure dibisiora nola ekarriko dugun lantzen ari gara, eta bertan markatutako 15-16 proiektu ezberdinetan guk nola parte hartuko dugun definitzen. Era bateratuan ari gara aztertzen, elkarrekin zer sortuko dugun analizatzen. Eraiki dugun ekosisteman bi muturrak hartzen baditugu, Arizmendi Ikastola eta Ikerlan esaterako, gazteak teknologiarantz gerturatzea da helburua. Egunerokotasun proiektuetan multzoka ari gara lanean. Arizmendik eta Humanitate eta Hezkuntza Zientzien fakultateak ere proiektu amankomunak badituzte, ikaste-irakaste prozesuetan besteak beste. Balore kooperatiboak, talentua, euskara, kultur-artekotasuna sustatu, teknologia... gizarteak sekulako erronkak ditu, eta erronka horiei erantzun behar diegu.

Talentuaren erakarpenean ere beste lerro bat izango da zuen ekosisteman.

Talentuaren erakarpenean garrantzitsua da, eta ari gara arlo horretan lanean. Mondragon Unibertsitatea eta Ikerlan Bilbon proiektu berri bat martxan jartzeko lanean ari dira, Enpresagintzaren nazioarteko eskaintza ere garrantzitsua da, *Leinner* guztien formakuntzarekin, han eta hemen. Asko dira, arlo ezberdinetan garatzen ari garen proiektuak.

Korporazioa profesionalizazio horretan ere izango da zuen lana.

Adin goiztiarretan eramaten ditugu ikasleak lantokietara, kooperatibetara, gazteak gerturatzen ditugu enpresetara. Esperientziak eskaini behar dizkiegu eta kooperatiba zer den erakutsi behar diegu. Proiektua izugarri polita da, asko dago egiteko eta sortzeko eta ziur naiz asmatuko dugula. —

Bost hitz ezagutza dibisioa definitzeko

ILUSIOA: Jendeak sekulako ilusioa du proiektu honekin. Asko dago egiteko. Gogo asko dugu. Esparru asko eta adin ezberdinak jorratzen ditugu eta horrek sekulako ilusioa eragiten du.

ERALDAKETA: Elkarrekin askoz urrunago iritsi gaitzake. Elkarrekin lanean. Pertsonen, hiritarren etapa luzean eragiten dugu. 2 urtetik aurrera, lanbide heziketa eta unibertsitate sasora bizi-tzako aurreneko etapa aberatsenean eragiten dugu eta gizartearen eraldatzen lagundu dezakegu.

GARAPENA: Pertsonen garapena, Unibertsitate eta Zentro Teknologikoen laguntzaz garapen teknologikoa, enpresariala zein gizarte garapena, bere osotasunean, modu integralean, sekulako erronka dugu...

ARDURA: Ezinbestekoa da arduraz eta anbizioz jokatzeko, eta Dibisio honetan parte-hartzen dugun guztiok arduraz jokatzeko dugu, norbere tartean eta guztiok elkarrekin inpaktu handiko proiektuak garatuz.

INTERKOOPERAZIOA: Batuz biderkatu egiten ditugu aukerak. Eragin handiagoa izango dugu gizartearen elkarrekin aritzen bagara, bakarrik ari-tuta baino.

Kooperatibak

- Mondragon Unibertsitatea
- Enpresagintza
- HUHEZI
- Goi Eskola Politeknikoa
- Arizmendi Ikastola
- Lea Artibai Ikastetxea
- Txorierrri Politeknikoa
- Ikerlan
- Lortek
- Leartiker
- MIK

Josu Vázquez, Ausolaneko sukaldaria

ARIMADUN SUKALDARITZA

Fagor Ederlan kooperatibaren jantokiaren bihotzean, egunero 230 pertsona baino gehiagok gozaten dute lan ingurune batean espero baino askoz haratago doan esperientzia gastronomikoaz. Esperientzia honen magia Josu Vazquezek sortzen du, Ausolaneko sukaldariak eta Fagor Ederlaneko sukaldeburuak, zeinak pasioz eta maisutasunez gidatzen baitu eguerdiko etenaldia gozamen eta konexio une bihurtzen duen talde bat.

TESTUA: **USOA AGIRRE** | ARGAZKIAK: **MIKEL SERRATO**

3 0 urteko esperientzia du Josuk sukaldean eta filosofia argia du; elikatzeke ez ezik, gozatzeko ere prestatzen du bazkaria. “Nire etxean bezala prestatzen dut hemen janaria”, dio, kalitatearekin eta xehetasunezko zaintzarekin duen konpromisoa azalduz.

Josuren ibilbidea Frantzia, Girona, Llanes edo Peñiscolako hainbat jatetxetan hasi zen, non sukaldaritza tradizionalaren balioa eta gauzak hasieratik ondo egitearen garrantzia ikasi zituen. 1994an hasi zen Ausolanen, sukaldaritza kolektiboko zerbitzuetan liderra den kooperatiban, eta ordutik bere ofizioa hobetzen dihardu, sukaldearekiko duen pasioa kudeatzen dituen jantokietara eramanez.

“Gogoan dut nire lehen maisuek beti azpimarratzen zutela kalitatea, prozesuaren urrats bakoitza zaindu behar zela, eta hori ez dut inoiz ahaztu”, azaldu du. Xehetasunetan arreta jartzeak eraman du Fagor Ederlaneko langileen errekonozimendua izatera, badakitelako etxean egindako moduko platerak dituztela, dedikazioz eta zaporez beteak.

Bikaintasunarekin konprometitutako taldea

Fagor Ederlaneko jantokian, Josuk emakume talde profesional batekin egiten du lan, eta “lankide izugarri” gisa definitzen ditu, eta lerro hauen bidez eskertu nahi izan die egunero egiten duten lan guztia. Talde sendoa osatzen dute, eta goizeko 7:30ean hasten dute eguna, bazkalorduan dena prest egongo dela bermatzeko. Eguneroko menuak taldearen sormena eta profesionaltasuna islatzen du, etxean egindako ogiarekin eta gaztazko coulant-arekin, esaterako.

Plater nagusiez gain, Fagor Ederlaneko langileek entsalada bufeta dute, uanean bertan prestatutako askotariko osagaiekin, hala nola barazki pastelak edo endibia beteak. Eskaintza freskoa eta mahaikideen gustuetara egokitua mantentzen ahalegintzen da Josu, eta langileen gogobetetze maila erruz gainditu du.

Kooperatibaz harro

Fagor Ederlanen ingurune kooperatiboan lan egiteak esanahi berezia du Josurentzat, Ausolaneko bazkide ere bade-lako. “Denok helburu berarekin lan egiten dugun talde ba-

Osasuntsua, osasungarria, segurua, jasangarria eta zaporetsua

Josuk askatasuna du menuak diseinatzeko, prozesu bakoitzean segurtasuna eta kalitatea bermatzen duten Ausolan printzipioen erreferentzia galdu gabe, betiere ikuspegi argi batekin: elaborazio osasungarri eta jasangarrien alde egitea. Horrek esan nahi du frijitu gutxiago, plantxan egindako janari gehiago eta aukera begetariano gehiago daudela.

Ikuspegi hori guztiz bat dator Ausolanen leloarekin: “Gure menuak osasungarriak, zaporetsuak, jasangarriak eta seguruak dira”. Jasangarritasuna ez da plateretan bakarrik islatzen, baita produktuen aukeraketan ere. Lehengaien % 85 tokiko hornitzaileetatik datoz, eta Josuk eskaerak doitzen ditu garraio kopurua murrizteko, ingurumen inpaktua minimizatzeko. “Garrantzitsua da, plateretan kalitatea eskaintzeaz gain, modu arduratsuan egitea ere. Hemen denetan pentsatzen dugu: zaporean, osasunean eta ingurumenean”, adierazi du.

tekoa izatea, hau da, bezeroa gogobetetzea eta ondo egitea, harro egoteko arrazoia da”, adierazi du.

Josuk bereziki baloratzen du Ausolanek bere bezeroen beharretara egokitzeko duen gaitasuna. Horren barruan sartzen dira enpresetako jantoki handiak eta zentro txikiak, betiere kalitate eta hurbiltasun estandar altuak mantenduz.

Fagor Ederlanen, espiritu kooperatibo hori egunegun bizi da. Josuren ustez, bere lana ez da soilik lan profesionala, kooperatibako kideen ongizatean laguntzeko modu bat baizik. Pozik handiena da Fagor Ederlaneko langileak janariaz gozatzeko ikustea. “Jaten ikusten ditut, ditudan elkarrizketak... oso pozik noa”, esan du. Sukaldaritza kolektiboak dituen erronkak gorabehera, hala nola ahosabai desberdinetara egokitzea edo mahaikide askoko menuak kudeatzea, Josuk dio bere lana gustora egiten duela.

Erronkak eta aukerak

Sukaldaritza kolektiboa etengabe aldatzen ari da, eta gero eta aukera osasungarriagoak eta jasangarriagoak eskatzen ari dira. Josuk, oztopo gisa ikusi beharrean, ikasten eta egokitzen jarraitzeko aukera gisa ikusten du. “Beti daude hobetzeko moduak. Osagaiak pixka bat landuta, kalitate handia eman dezakezu”, ziurtatu du.

Bere grinarekin, konpromisoarekin eta esperientziarekin, Josu Vazquezek egunero erakusten du sukaldaritza onak gorputzak elikatzeaz gain, inspiratu, konektatu eta motibatu ere egiten duela. Fagor Ederlanen, hari esker, bazkaria eguneko une bat baino askoz gehiago da: harro egoteko eta gozatzeko arrazoiz bat. —

2025 Kooperatiben Nazioarteko Urtea

Azaroaren 25etik 30era bitartean, New Delhin (India) Kooperatibei buruzko konferentzia globala ospatu zen *Kooperatibek oparotasuna eraikitzen dute pertsona guztientzat* lelopean. Ekitaldi horretan inauguratu zen ofizialki Nazio Batuetako Kooperatiben Nazioarteko Urtea 2025.

Indiako topaketak kooperatiba mugimenduko lider globalak bildu zituen, mundu bidezkoago eta jasangarriago baten eraikuntza kooperatibismoak dituen erronkei eta aukerei heltzeko. 100 herrialdetako kooperatiben erakundeetako 3.000 ordezkari, administrazio publikoetako goi-kargudunak eta aditu akademikoak bildu ziren ekitaldian. Ekitaldia Indian Farmers Fertiliser Cooperative Limited (IFFCO) erakundeak eta herrialde anfitrioiaren ACIko kide diren 18 erakundeek antolatu zuten. Inaugurazioan kooperatibismo globaleko hainbat pertsonak parte hartu zuten, hala nola Antonio Guterres NBEko idazkari nagusiak, Ariel Guarco ACIko presidentea, Shri Narendra Modi Indiako lehen ministroak eta Gilbert F. Hougbo Lanaren Nazioarteko Erakundeko (LANE-OIT) zuzendari nagusiak, besteak beste.

Euskal kooperatibismoak ere ordezkari zabalak izan zuen Konferentzian, Eusko Jaurlaritzako, Konfekoepoko, Kooperatiben Kontseiluko, MONDRAGONeko, Elkar-Laneko eta hiru euskal unibertsitateetako Ikasketa Kooperatiboan Institutuko ordezkariak izan ziren, Lanki (Mondragon Unibertsitatea), Gezki (EHU/UPV) eta Deustokoak.

NBEren adierazpena

Ebazpena 2024ko ekainaren 19an hartu zen, NBEren Batzar Nagusian. Bertan aldarrikatu zen 2025a Kooperatiben Nazioarteko Urtea izango dela. Aukeratutako leloa **Kooperatibek mundu hobea eraikitzen dute** izango da, kooperatibek mundu mailan duten eragin iraunkorraren erakusgarri. Lelo honek eredu kooperatiboan jartzeko du arreta, mundu mailako oztoko askoren funtsezko irtenbide gisa, eta 2030ean Garapen Jasangarriko Helburuak (GJH) lortzeko lana bizkortzeko duen garrantzia nabarmentzen du.

Historian bigarren aldia da NBEk nazioarteko urte bat kooperatibei eskaintzen diena –lehenengoa 2012an izan zen–, eta honek agerian uzten du erakundeak kooperatibekiko duen sentsibilitatea eta, ondorioz, mundu hobe bat eraikitzen laguntzen duela.

International Year of Cooperatives

Cooperatives Build a Better World

Gorriak, arlo soziala adierazten duenak; urdinak, arlo ekonomikoa islatzen duenak; eta berdeak, ingurumena sinbolizatzen duenak osatzen dute logoaren paleta, **eredu kooperatiboak erronka global ugariaren aldaketarako eta konpobiderako motor gisa** duen garrantzia azpimarratuz. Logoaren mezuarekin batera, *Kooperatiben Nazioarteko Urtea 2025* hitzak daude, kooperatibek planeta osoan garapen jasangarria sustatzeko duten funtsezko rola azpimarratuz.

“Kooperatibek mundu hobea eraikitzen dute” Bai, baina zergatik? Hainbat arrazoirengatik:

Enpresa eredu ezberdina dira. Demokratikoa –pertsonek erabakitzen dute. Bazkide bat, boto bat: kooperatibaren gobernu- eta kudeaketa-organoak aukeratzeko eta enpresaren erabaki estrategikoak hartzeko; parte-hartzailea –kudeaketan, jabetzan eta emaitzetan– eta eraldatzailea –balio partekatua sortzen duten eta gizartea eraldatzeko bokazioa duten enpresak–.

Globalki lehiatzen dira. Berrikuntzarako eta lehiarako gaitasuna erakutsi dute, negozioen errentagarritasuna kontuan hartzen duten enpresa proiektuekin.

MONDRAGONen, bertako enpresek *ahaleginak batzen baitituzte emaitzak biderkatzeko, multzoa indartu eta enpresen erresilientzia areagotzen duen ekosistema moduko bat sortuz*

Interkooperaziorako jarrera dute. Bereziki MONDRAGONen, bertako enpresek *ahaleginak batzen baitituzte emaitzak biderkatzeko*, multzoa indartu eta enpresen erresilientzia areagotzen duen ekosistema moduko bat sortuz.

Kalitatezko enplegua sortzen dute. Baldintza duinetan, soldata orekatuekin eta etengabeko prestakuntzarako eta promoziorako aukerekin. Kalitatezko enplegua, laneko osasuna eta segurtasuna, parte-hartzea edo aniztasuna eta inklusioa sustatzen dituena.

Errotutako enpresak dira. Ingurunearen garapenerekin konprometitua daudenak eta erabakiguneak jatorrizko lekuan kokatzen dituztenak. Etengabe bilatzen dute aberastasunaren sorrerak gizartearen kohesio handiagoa ahalbidetzea, desberdintasunak murriztuz, eta komunitatearen garapeneren alde eginez.

Hurrengo belaunaldietan pentsatzen dute. Pertsonentzat eta planetarentzat legatu hobea uztea dute helburu.

Azken finean, kooperatibek hiru dimentsio jorratzen dituzte *mundu hobe bat eraikitzeko*: gizatiarra (printzipio eta balioekin); lehiakorra (produktu eta zerbitzu jasagarriekin); eta inpaktu sozialarena (enplegua eta aberastasuna eta gizarte garapena sortuz).

Ezkerretik eskuinera: Nadia Robledo (ACI), Rosa Lavin (Konfekoop), Jokin Diez (Eusko Jaurklaritza), Iñigo Albizuri (Cicopa), Amparo Merino (Espainiako Gobernu), Ariel Guarco (ACI), Aicha Belassir (Espainiako Gobernu), Leire Mugerza (MONDRAGON), Patxi Olaberria (Konfekoop) eta Arturo Alvarado (Mondragon Unibertsitatea Mexiko)

Leire Mugerza, ASSETen aurkezpenen Indiako Espainiaren Enbaxadan.

ASETT proiektuaren aurkezpena

New Delhiko Konferentziako jarduera ugarien artean ASSET proiektua aurkeztu zen (Arizmendiarieta Social Economy Think Tank), Gizarte Ekonomia-aren Abangoardiako Hub berrirako aukeratutako izena – Donostian kokatuko da, Miramar Jauregian – Espainian CEPESek eta Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak sustatua, Eusko Jaurlaritzaren, Gipuzkoako Foru Aldundiaren, Donostiako Udalaren, Euskadiko Kooperatiben Konfederazioaren, Euskadiko Kooperatiben Goren Kontseiluaren eta Mondragon Unibertsitatearen laguntzarekin.

Proiektu honek sareak eta harremanak sortu nahi ditu Europako erakundeekin eta nazioarteko erakundeekin, bai eta mundu akademikoarekin, enprekin eta Europako eta autonomia-erkidegoetako gobernuekin ere. Asmoa da mundu osoko adituak erakartzea, sortzen ari diren sektoreetako gizarte-ekonomiako enpresak irekitzea erraztuko duten azterlanak egiteko. Bere jarduera funtsezko hiru arloren inguruan garatuko da: Eraldaketa Soziala, enpresak desberdintasunak murrizteko eta gizarteratze soziolaboralean duen zeregina aztertzea helburu duena; Prospektiba Ekonomiko eta Sozialaren Nazioarteko Zentroa, erronkak eta aukerak aztertuko dituena; eta Laborategi Soziala, ekintzaitza kolektiboko jarduerak garatuko dituena ekonomia bidezkoago eta bidezkoago baterantz aurrera egiteko.

Asset-en aurkezpen ofiziala datorren urtarrilaren 16an izango da, 2025eko Kooperatiben Nazioarteko Urteko lehen ekitaldietako bat.

Proiektu honek sareak eta harremanak sortu nahi ditu Europako erakundeekin, nazioarteko erakundeekin eta munduarekin. Europako eta autonomia-erkidegoetako enpresak eta gobernauk

13 urtean bi bider

2012an ospatu zen lehenengo aldiz Kooperatiben Nazioarteko Urtea, eta TU Lankiden azala eskaini genion gaiari. Oraingoan berriz heldu diogu, jabeturik lana daukagula kooperatibismoa munduan ikusgarriago egiten. Halaber, eredu kooperatiboa aldarrikatzea bada ere egin beharreko beste kontu bat. Horixe bada gure alea!

Ariel Guarco

ACI [ALIANZA COOPERATIVA INTERNACIONAL]-KO PRESIDENTEA

“Mundu hobe bat eraikitzeke ahaleaginean jarraitzen dugu”

Argazkia: El Diario Vasco.

Guarco presidenteak eredu kooperatiboa konbikzio handiz defendatzen du: “Garapen Jasangarriko Helburuak lortzeko erreminta egokiena da, eta lanpostu egokiak, ekosistemen zaintza, hazkunde ekonomikoa eta gizarteratzea eta laneratzea sortzeko abantaila bereizgarriak eskaintzen ditu”.

2 017ko azaroan izendatu zuten Alianza Cooperativa Internacional-eko (ACI) presidente, 100 herrialde baino gehiagotako kooperatibetan elkartutako 1.000 milioi pertsona baino gehiago ordezkatzen dituen erakundea.

Zein helbururekin hartzen du ACIk (Alianza Cooperativa Internacional) Kooperatiben Nazioarteko Urtea?

2025ean mundu hobe bat eraikitzeke gure akzio eta mezuak indartzeko aukera berri bat daukagu, beti ere komunitate, eskualde zein maila globalean garapen jasangarria bultzatzea oinarria izanik. Horretarako ezinbestekoa izango da erakunde askorekin nazioarteko lankidetzak sustatzeko lantzen ditugun aliantzak aurten indartzea; izan ere, erakunde horiek gure eredu sozioenpresarialean Garapen Jasangarriko Helburuak erdiesteko erreminta egokiena dela ikusten dute. Hala, ez da kasualitatea, Kooperatiben Nazioarteko Urtea igaro eta 13 urtetara, herrialdeek berritua ere deialdi hori egitea. Urte hauetan nabarmen indartu ditugu

OIT (Organización Internacional del Trabajo) eta NBEko hainbat erakunde: FAO (Agricultura y Alimentación), Undesa (Arlo Ekonomiko eta Sozialak) eta Copac (Comité de Promoción de las Cooperativas). Horrez gain, lanean gogor gabiltza OCDE eta G20arekin.

Zuk ikuspegi orokorragoa duzu; zer irudi dauka kooperatibismoak munduan?

Kontinente guztietako 60 herrialde baino gehiago bisitatu ditut. Kultura, geografia eta testuinguru politiko eta ekonomiko oso desberdineko lekuak ezagutu izan ditut... eta leku guztietan egiaztatu dut kooperatibistok hizkuntza bera hitz egiten dugula, gure oinarri eta balioen arabera, eta hori oso ondo islatzen dela herrialde bakoitzeko beste zenbait eragiletan. Izan ditut batzarrak goi karguekin, baita lehen ministroekin, eta ondo baino ulertzen dute enpresa kooperatiboek abantaila bereizgarriak dituztela lanpostu egokiak, ekosistemen zaintza, hazkunde ekonomikoa eta gizarteratzea eta laneratzea sortzeko, beste helburu batzuen artean.

Ziurrenik, lehian dauden merkatuetan badira eragile ekonomikoak gure ereduak nola funtzionatzen duen ulertzen ez dutenak edo ez ulertzea nahiago dutenak, agian merkatu horretan lekua kentzen dielako, baina uste dut gaur egun oso ondo kokatuta gaudela eta lan egiten dugun herrialde bakoitzeko egungo arazoak konpontzeko eraginkortasuna frogatuta dugula.

Kooperatiba baten ikuspuntutik, zer ematen dio halako ezaugarrietako ekitaldi batek?

Kooperatiba bakoitza, bere herrialdean, mundu mailan egiten gabiltzan eraikuntzaren zutabe bat da, eta azaleratzen da Alianza Cooperativa Internacional-ean, zein munduko kooperatiba guztien etxea den. Gure erakundeak hazten doaz, eta gaur egun dugun protagonismo historiko hori lortzen dute, hain zuzen ere, lurralde bakoitzetik sortzen den integrazio gaitasun horri esker; kooperatibak elkartuta, bigarren eta hirugarren mailako erakundeak eratzen dituzte, Alianza Cooperativa Internacional-en bat egiteko. Ondorioz, 2025ean daukagun agenda hau, mundu mailakoa bada ere, erakunde bakoitzak propio egin beharko du bere lurraldean, batez ere beste eragile batzuk gonbidatuz elkarlanean mundu jasangarriago bat eraiki eta haien Estatuetan eragina handitzeko, azken finean Kooperatiben Nazioarteko Urtea NBEko Batzar Orokorrek onartutako proposamena baita.

Euskal kooperatibismoa

Zer ekarpen egin diezaioke euskal mugimendu kooperatiboak Nazioarteko Urte honi?

Euskal kooperatibismoa, hain zuzen ere, integrazio eta sinergia publiko-pribatuaren adibide bat da, toki eta eskualde garapen harmoniko eta indartsu baten alde, lan kooperatiboa modu esponentzian balioan jartzeko duena. Zentzu horretan ez da bakarrik Nazioarteko Urteari gorputza ematen dion ekarpen zehatz bat, kooperatibek mundu hobeago bat eraikitzen dutela, baizik eta euskal kooperatibista guztiak gonbidatuta daudela haien lurraldean mezu hori hobe zabalduko duten ekintzak egitera, munduko toki desberdinetako

Erronkak?

Erronka nagusia da ekitatiboa izango den eta desberdintasun nabarmenik izango ez duen mundu batean bizitzera eramango gaituen maila globaleko paradigma kooperatiboa finkatzeko ahaleginak bizkortzea; emakume, gazte zein gizarteko edozein taldek duintasunez bizi eta komunitatean garatzeko aukera berdinak izango dituen mundu berdinzale bat; non bakea, berdintasuna eta giza zuzentasuna izango diren gizarte harmonikoen mantengaiak izango dira, gatazkak indarrez konpondu beharrik gabe. **Lankidetzaren eta elkartasunaren lehia baino eraginkorragoa denaren mezua zabaldu behar dugu**, bai harreman ekonomikoetan zein baliabideen zaintzan kudeaketatik hasi eta produktuak eta zerbitzuak kontsumitzeko erara arte. Gaur egun, bazterketaren kulturak setiatuta bizi gara, gure giroa hondatzen baitu eta gizaki gisa ere degradatzen baigaitu. Elkartasunaren kulturaren alde egin behar dugu.

erakundearen arteko esperientzia trukeak handitzen jarraitzea ahalbidetuko digutenak.

Ezagutzen duzu MONDRAGONen esperientzia? Nola ikusten duzu? Zer ekarpen egin dakioguke 2025eko Kooperatiben Nazioarteko Urteari?

Ezagutzeko zortea izan dut, lehenik eta behin berataz ikasteko, nazioartean erantzukizunik ez neukanean. 2012an Argentinako zenbait kiderekin bere horretan ezagutu nuen eta ekosistema kooperatibo izugarri integratu, sendo eta barrutik kanporantz garatu batekin egin nuen topo. Ondoren, ACIko presidente gisa bisitatzeke aukera izan nuen, ordurako MONDRAGONekin eta euskal kooperatibismoaren harreman estua landuta. Ezagutza horrek beti berretsi dit ez gabiltzala oker diogunean enpresa kooperatibok ez dutela erantzukizun soziala, enpresa bilakatutako erantzukizun soziala baitira. —

Euskal kooperatibismoa integrazio eta sinergia publiko-pribatuaren adibide bat da, tokiko eta eskualdeko garapen harmoniko, indartsu eta kooperatiboa modu esponentzian balioesten duena

KOOPERATIBEN NAZIOARTEKO URTEA

2025: etorkizuna duen enpresa eredu bat ezagutarazteko aukera

Erantzun berritzaileak eta jasangarriak eskatzen dituen testuinguru global batean, kooperatibek protagonismoa irabazi dute aldaketarako eragile gisa. Nazioarteko azken adierazpenek eta legegintza-esparruek erakusten dute nazioarteko erakundeak eta gobernuak ereduaren balioaz jabetzen hasi direla.

LUIS MIGUEL JURADO

COCETAKO PRESIDENTEA [ESPAINIAKO LAN ELKARTUKO KOOPERATIBAK]

2025. urtea Nazio Batuen Kooperatiben Nazioarteko Urtea izendatzeak, Garapen Jasangarrirako Helburuei (GJH) egiten dien ekarpenari balioa emateaz gain, kooperatibismoaren posizioa indartzen du, etorkizun jasangarriagoa eta bidezkoagoa eraikitzeko funtsezko eredu gisa.

Adierazpen hori merezitako aitortpena da, zalantzarik gabe, eta aukera paregabea ere bada bere eragina eta potentzial eraldatzailea ikusarazteko eta mugimenduak dituen aldarrikapenei ahotsa emateko. Nazioarteko Urteak aukera emango digu lege esparru onuragarriagoak eskatzeko, kooperatibismoa aitortu eta indartuko duten politika publikoak eskatzeko, eta balia bideak eta finantzaketa modu ekitatiboan eskuratzeko. Unea da erakundeen babes handiagoa eskatzeko, kooperatibek kalitatezko enplegua sortzen, landa lurraldeak biziberritzen eta ekoizpen eredu iraunkorrak sustatzen jarraitu ahal dezaten.

Kooperatibak eta erronka globalak

Duela bi urte, Sevillan, *Kooperatibak: unea orain da* lelopean bildu ginen, eta erronka globalei aurre egiteko eredu kooperatiboa indartzeko eta hedatzeko premia azpimarratu genuen. Orain, New Delhin, Nazioarteko Urtea abiarazten den lekuan, eztabaidan aurrera egiten ari gara, eredu kooperatiboak pertsonen behar ekonomikoei erantzuteaz gain, kohesio soziala eta ingurumenarekiko errespetua ere bultzatzen dituela defendatuz.

COCETA n uste dugu aitortpen global hori lorpen kolektiboa dela, eta kooperatibismoaren eragina bider-

katzeko aukera. Sevillan hasi zen bidea, New Delhin indartzen dena eta 2025eko ospakizunetan amaituko dena, mugimendu kooperatiboak mundua eraldatzeko duen etengabeko konpromisoaren testigantza gisa.

Adierazpen hau ez da soilik aitortza bat, COCETA n ekintzarako deia dela uste dugu. Horregatik, joan den urrian, kooperatiben familiak ordezkatzeko dituzten gainerako federazioekin batera, ekitaldi bat egin genuen Diputatuen Kongresuan, gure legegileen aurrean azaltzeko nola eraikitzen duen kooperatiba ereduak mundu hobe eta zein diren gaur egun garatzeko ditugun zailtasunak

Etorkizuneko eredu

Kooperatibismoa etorkizun handiko enpresa eredu da zalantzarik gabe, egungo eta etorkizuneko erronkei irtenbide praktikoak eskaintzen baitizkie. Ziurgabetasun eta desberdintasun gero eta handiagoko testuinguru batean, kooperatibek enplegu egonkorra eta kalitatezkoa sortzen dute, arin egokitzen dira krisietara, COVID-19aren pandemian erakutsi zuten bezala, eta beren eredu parte hartzaileak berrikuntza eta ingurumen jasangarritasuna sustatzen ditu. Ezaugarri horiek alternatiba sendo eta etiko gisa kokatzen dute kooperatiba, belaunaldi berrien eskaerei erantzuten die, eta hori bultzatzen lagunduko dute. —

Iñaki Nubla

KONFEKOOpeko ZUZENDARI NAGUSIA

Kooperatiben Nazioarteko Urtearen atarian, Iñaki Nublak kooperatibek ekonomia, ongizate eta ingurumenaren zaintzan duten eragina azpimarratu ditu elkarrizketa honetan. “Erakusleihen bikaina izango da gure ekarpenaz aritzeko”.

“Gure eginkizun eraldatzailea nabarmenduko dugu”

Iñaki Nubla 2020az geroztik da KONFEKOOpen zuzendari nagusia, sektore ekonomiko guztietako 1.400 kooperatiba biltzen dituen euskal erakundea. Lehen balorazio bat egin digu Kooperatiben Nazioarteko Urteak izan dezakeen eraginari buruz.

Nola hartu duze Konfekooopen Kooperatiben Nazioarteko Urtea ekitaldi/ospakizun hau?

Aukera aparta izango da kooperatibek ekonomia, gizarte eta ingurumen arloan duten eginkizun eraldatzailea nabarmentzeko. Urtearen inportantzia, nik, lau zatitan banatuko nuke. Alde batetik, aurreko erakusleihen globala izango da kooperatiben lorpenak ikusarazteko. Era berean, kooperatiben funtsezko printzipioa parte-hartze demokratikoa da eta, beraz, 2025ean bazkideak eta ingurunea inplikatzeko dituzten jarduerak areagotuko dira, tailerrak, eztabaida-foroak eta ate irekien jardunaldiak barne. Halaber, kooperatiba askok kalitatezko enplegua sortzen jarraitu eta proiektu berritzaileak abiarazteko aprobeztatu dute, besteak beste, etxebizitzarako irtenbideak, energia berriztagarriak, finantzaketa-programak edo gizarte-laguntzako sareak. Azkenik, gobernuekin eta administrazioekin, GKE-kin eta beste ordezkari batzuekin loturak sendotzeko aukera izango da.

Zer ekarpen egingo dio euskal kooperatibagintzari??

Aukera bikaina izango da munduko beste esperientzia eta lidergo kooperatibo batzuk ezagutzeko, eta ziur nago pentsamoldea irekiko digutela. Era berean, mundu osoko jendeak, gertukoena barne, kooperatibismo

orokorra eta Euskal Herrikoa hobeto ezagutzeko aukera izango dugu.

Zergatik da garrantzitsua horrelako ekitaldiak antolatzea?

Nazio Batuek (NBE) Nazioarteko Urteak aldarrikatzea tresna estrategikoa da kontzientzia sortzeko, baliabideak mobilizatzeko eta interes

orokorreko gai espezifikoek buruzko ekintzak sustatzeko. Halaber, agenda globalean kooperatibismoa jartzen du, garapenean duen eragina aitortzen du, kontzientzia publikoa sortzen du eta nazioarteko lankidetzak sustatu du, besteak beste.

Kooperatibismoa etorkizuneko eredu al da?

Kooperatibismoak etorkizunerako eredu garrantzitsu eta etorkizun handiko gisa kokatzen duten ezaugarriak ditu; bereziki desberdintasuna, klima-aldaketa, lan-prekarietatea eta garapen inklusiboago eta iraunkorrago baten beharra bezalako erronkei aurre egiten dien mundu batean.

Abantailak dituen arren, kooperatibismoak ere badiu erronkak, hala nola finantzaketa-beharra, modernizazio teknologikoa, bere irismena sektore lehiakorretan hedatzea eta zenbait legeriatan babes nahikorik ez izatea. Hala ere, ingurune egokia izanik, oztopo horiek gainditu eta etorkizunerako funtsezko eredu gisa finka daiteke.

Euskal Herrian urtean zehar zerbait antolatzeko asmorik?

Bai. Baditugu datorren urtean egiteko ideiak, hala nola ekitaldiak eta foroak antolatzea, komunikazio eta sentsibilizazio kanpainak, aliantza estrategikoak, kultura lehiaketak eta jarduerak, txosten edo manifestu bat argitaratzea, nazioarteko sareetan parte hartzea... Uleritzen dugu jarduera horiek Kooperatiben Nazioarteko Urtea ospatzeaz gain, Euskal Herria kooperatibismoaren erreferente global gisa ere finkatuko dutela. —

Coop Mundi

EAE

- 2.000 kooperatiba.
- BPGaren %8.
- 61.000 lanpostu.
- Industria BPGaren %11.

NAFARROA

- 1.356 kooperatiba.
- BPGaren %10,6.
- 18.000 lanpostu.

ESPAINIA

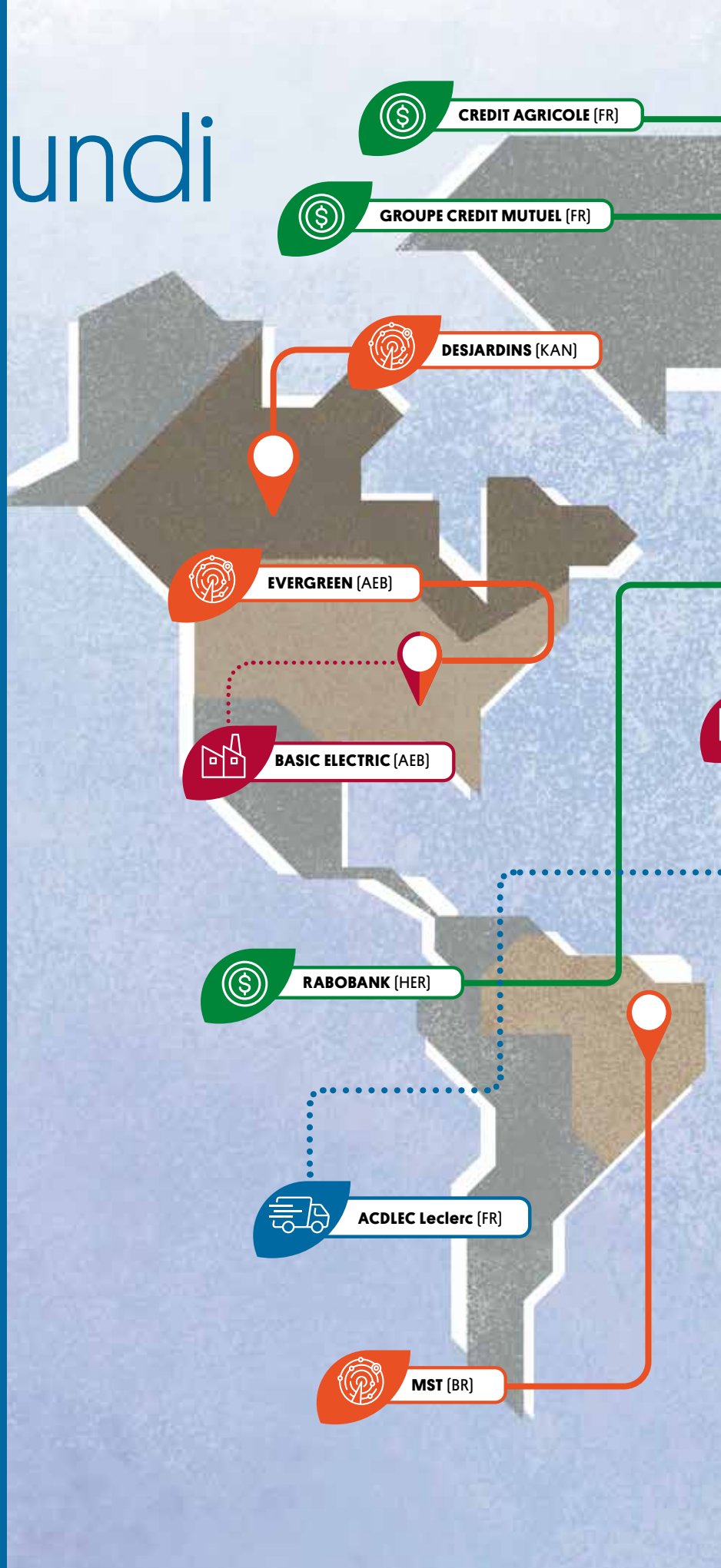
- BPGaren %10.
- 76.000 enpresa.
- 2,5 milioi lanpostu.

EUROPA

- 250.000 kooperatiba.
- 5,4 milioi lanpostu.

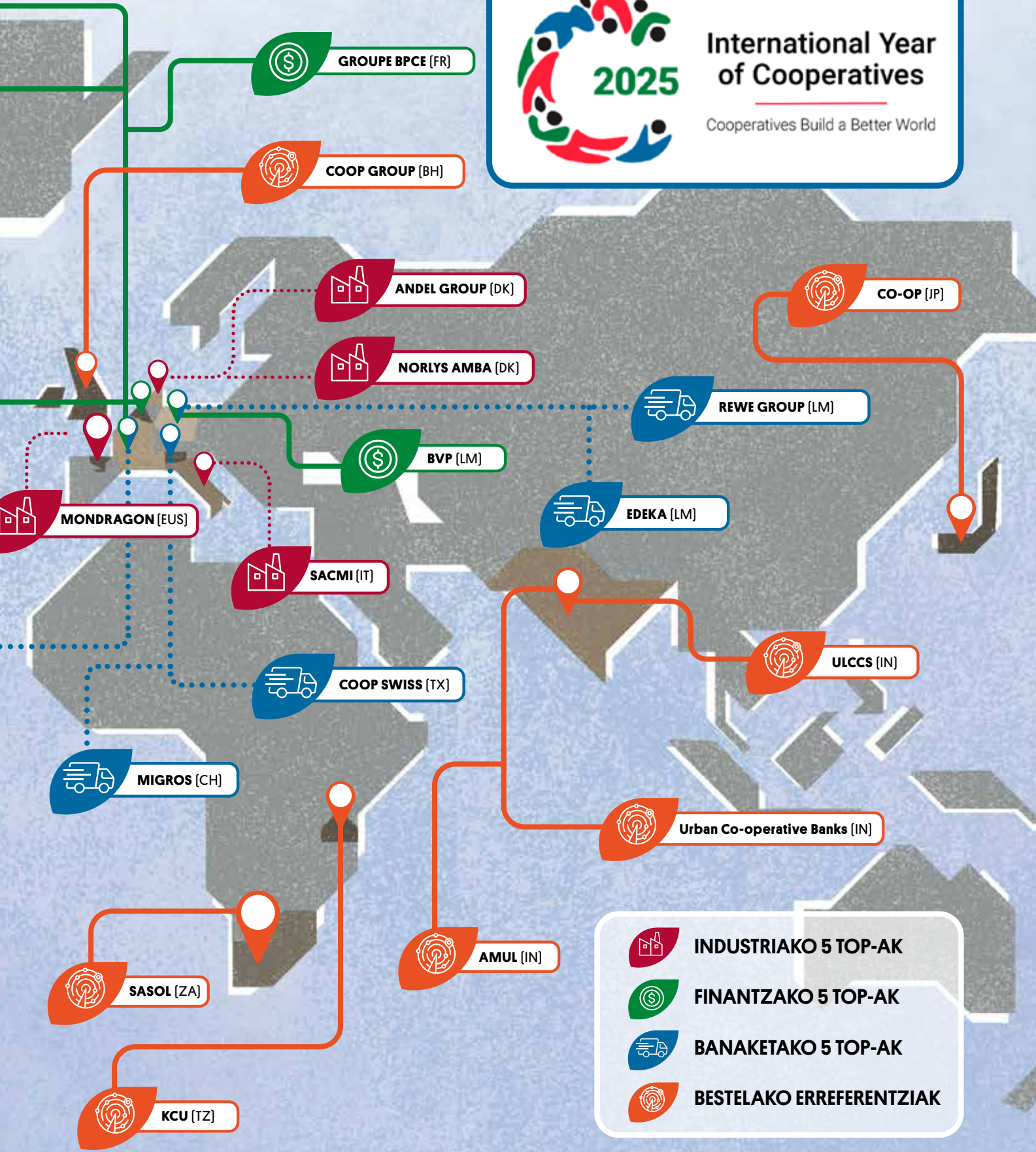
MUNDUA

- Munduko biztanleriaren %12 kooperatibista da.
- 3 milioi kooperatiba.
- Negozio bolumena: 2.500 bilioi dolar.
- Enplegua: Munduko biztanleriaren %10.

**International Year
of Cooperatives**
2025
Cooperatives Build a Better World

- **INDUSTRIAKO 5 TOP-AK**
- **FINANTZAKO 5 TOP-AK**
- **BANAKETAKO 5 TOP-AK**
- **BESTELAKO ERREFERENTZIAK**

Mikel Lezamiz

Soziologia, MONDRAGONeko bazkide inaktiboa eta ALEko kidea

INDUSTRIA 5.0: BOSGARREN IRAULTZA INDUSTRIALA

Laugarren iraultza industrialia gertatzen ari da Industria 4.0 deritzogunaren ezarpenarekin. Horrek dakar robot sistemen integrazioa, IoT edo *Internet of things* inplementazioa eta Big Data edo datu handien analisia. Produkzioaren hobekuntzari 3D inpresioa eta errealitate areagotua gaineratuz

Industriaren garapenak iraultza ezberdinak izan ditu historian zehar XVIII. Mendean geroztik. Lehenengo iraultza industrialia (1.0) lurrin-makinan zuen oinarria eta ehungintzari lotuta ageri da. Eskuekin lan egitekin makinekin lan egitera igaro ziren. Bigarren industria iraultzak (2.0) prozesuen hobekuntza eragin zuen, muntaia-linea izugarrien hobekuntza ekarri zuen elektrizitateari, telegrafoari, telefonoari eta fax-aren asmakizunarekin batera. Hirugarren industria iraultza (3.0) iraultza digitalari eskerrak eman zen, ordenagailuak eta automatizazioa programatzaila automatata eta Interneti esker.

Orain, laugarren erreboluzioan (4.0), ez da lortzen gizarte moderno batek eskatzen dituen baldintzak betetzea, garatzen ari den Adimen Artifizialak (AA) eskaintzen dizkigun lorpen teknologiko eta aukera handien arteko oreka bilatuz, sekulako erritmoan.

Horrexegatik 5.0 Gizarteaz hitz egiten dugu, gizakiaren ongizaterako eta jasangarritasunerako berrikuntzak aurreikusten dituen.

5.0 industria izango da gizakiaren eta planetaren beharretara egokitutako gizarte berriaren motorra. Hau ez da kontzeptu berri bat. 5.0 Sozietatea terminoa 2016an sortu zuen Japoniako teknologia disruptiboaren zentro batek, eta Hannoverreko CeBIT azokan aurkeztu zen.

5.0 industriaren ekarpena

Iraultza berri horrek pertsonaren ahalduntzea dakar industria munduan, makinekin sinbiosi bat sortuz adimen artifizialari eta Interneti esker, datu handien prozesamenduarekin eta gauzen internetekin batera, lan hobea eta eramangarriagoa errazteko, eta bizi kalitatea hobetzeko, ingurune jasangarriago batean.

Pertsonen gaitasun handiagoa dakar eta lan-baldintza hobekuntza, beti ere lan segurtasuna eta produktibitate hobea sustatuz, pertsonengan fokoa jarritz, eta ingurumenaren zaintza sentzibilitate gehiagorekin lan eginez, kutsadura eta hondakinak murriztuz, teknologia aurreratua erabiliz.

Errealitate berri horretan, prestakuntzak eta hezkuntzak are garrantzi handiagoa dute pertsonen eta makinaren arteko lan-kidetza hori lortzeko, eta horrek ekarriko du talentuak garrantzi handiagoa hartzea, bai erakartzeko, bai mantentzeko. Era berean, pertsonarengan oinarritutako ezaugarri horiek ekarriko dute gogobetetze handiagoa.

Eta balio kooperatiboak oso bat datoz lana eta pertsona duintzea ardatz duen filosofia berri horrekin. Kudeaketa-eredu iraunkorrak dituzten kapital-entresa askori gehiago kostatuko zaie egoera horretara iristea; izan ere, langile trebatuak, mundu garatu honetan, garrantzi handiagoa ematen dio familia-kontziliazioari eta pertsonengan eta ongizatean inbertitzeari, bere ezagutza ekaritzea nahi badute. —

“5.0 iraultzara iristea aldarrikatu dezagun giza garapen handiago eta gizarte hobeko bat lortzeko. Aurrera beti!”

AGUR 50. URTEURRENEKO OSPAKIZUEI

Ikerlan zentro teknologikoak azaroaren erdialdean itxi zuen bere borrogeita hamargarren urteurreneko ospakizunen programa, *BIZITEK, 50 urte teknologia bizitzen erakusketarekin*. Bidaia interaktiboa, ikus-entzunezkoa eta parte hartzailea, historia, pertsonak, garapen teknologikoak eta Ikerlanek gizartean sortutako inpaktua ezagutzeko.

Aurretik, maiatzean, Ikerlanek jai jardunaldi bat antolatu zuen Magaletik herrira lelopean, ospakizuna Arrasateko herritarrekin partekatzeke. Denerarik egon zen: txaranga, magoak, bakarriketak, tailer teknologikoak, txosna, dantza bertikala...

Eta ordurako Mende Erdiko lerroa abestiaren bideklipa estreinatu zen, zentro teknologiko-ko 30 artista baino gehiagoren partaidetzarekin.

Trailean omenaldia egin zitzairen Ikerlanen buru izan diren lehendakari eta zuzendari nagusi guztiei, Arrasateko Amaia Antzokian egindako ekitaldi hunkigarrian.

50. urteurreneko ekitaldiei amaiera emateko, Ikerlanen instalazioetan zuhaitz bat landatzeko ekitaldi xumea egin zuten, “gure etorkizuneko promesa eta ikerketarekin, lankidetzarekin eta gure ingurunearekin dugun konpromisoaren testigantza” irudikatzen duen zuhaitza.

Azken batean, Ikerlanek berrikuntzarekin eta komunitatearekin duen konpromisoa islatzen duten jardueraz betetako urteurrena. Eta garapen teknologiko eta sozialaren zerbitzura egindako ibilbidearen ospakizuna. **ZORIONAK!** —

INOIZKO PARTE-HARTZERIK HANDIENA IZAN DUTE MONDRAGON TFG/TFM SARIEK AURTEN

InpaktuDay, izan da aurtengo berrikuntza nagusia: sari banaketatik harago doan Esperientzia. Azaroaren 28an, 17 unibertsitatetako 52 finalistek bertatik bertara ezagutu ahal izan zuten MONDRAGON: Laboral Kutxa, Orbea eta Fagor Arrasatera egindako bisitan lehenengo, eta Sorluceren (Danobatgroup) Bergarako egoitzan gero, lan-dinamikarekin zein sari-banaketaarekin.

Izan ere, TFM-TFG MONDRAGON sariek talentu gaztearen eta talentuaren bila ari diren profesionalen arteko topagunea izan nahi dute. Horregatik, kooperatiben eta gazteen arteko elkargune ere bada InpaktuDay.

Saridunak, gizarte eraldaketa bultzatzen

XXI. mendeko erronken aurrean, proposamen berritzaileak ekarri dituzte parte-hartzaileak. Eraldaketa sustatzen dute, esparru anitzetako proiektuen bidez: desgaitasunen bat dutenen sexu-plazeraren autonomia bermatzeko, hidrogeno berdearen sorkuntzan efizientzia eta iraunkortasuna bilatzeko edo gai-xotasun neurodegeneratiboaren aurrean, botikarik hartu gabe eta adimen artifiziala baliatuz, pertsonen bizi-baldintzak hobetzeko, esaterako.

MONDRAGON People

MONDRAGON TFG/TFM Sariek unibertsitateekin harremanak eraikitze eta elkarlanean inpaktuzko proiektuak garatzeko aukera eskaintzen dute. Kooperatiben harreman sarea zabaltea ahalbideratzen du plataforma honek, MONDRAGONeko proiektu teknologikoak eta sozialak toki gehiagotan kontatzeko.

Sariketaren parte hartu duten 305 lagun horietatik 182k ingeniari-tza informatikoa, datuen analisia, adimen artifiziala, elektronika eta mekanika bezalako gradu edo master ikasketak burutu dituzte, hain zuzen ere MONDRAGONen talentu beharren %60a betetzen dute profil horietako pertsonak. Gazte hauek, erakutsi dute teknologia behar sozialei erantzuteko erabili nahi dutela, ideia disruptiboak dituztela, zerbait berezia dutela, eraldaketaren protagonista izan nahi dutela. Gazteen interesak eta nahiak gertutik ezagututa, MONDRAGONek bere ekosistemaren kide izan daitezen bidea lantzen jarraituko du. —

IBAN GARATE

Ezagutu nahi dituzu
saritutako proiektuak?

305 proiektu aurkeztuta eta errekorra hautsita,
XXI. mendeko erronken bueltan ideiak,
galderak eta esperientziak plazaratu dituzte
egileek gradu zein master amaierako lanekin

LagunAro: euskararen aldeko konpromiso irmoa

Udazken honetan Bikain euskara-ziurtagiria jaso arte, LagunArok sorreratik eta pausoz pauso bide oparoa egin du kooperatiba, pentsiodun, mutualista eta onuradunei euskara bermatzeko. Horretan bidelagun eta gidari aparta izan da Kontxi Benitez.

Euskara modu batean ala bestean sorreratik bertatik egon da presente LagunAron baina ez zen izan 2017 urtera arte Euskara Plan egituraturik. Urte hartan, Emun Aholkularitzaren laguntzarekin, abentura eder eta emankor hura abian jarri zen. Ordutik, langileen, kooperatibako organoen eta erabiltzaileen laguntza eta konpromisoari esker urrats esanguratsuak egin dira LagunAroren zerbitzuen hartzaile diren kooperatiba, pentsiodun, mutualista eta onuradunek euskara erabili ahal izateko.

Esan bezala, 2017an egin zen hizkuntza egoeraren diagnostikoa LagunAron eta 2017–2020 Euskararen Plan Estrategikoa egin zen aurreneko urrats horiek indartzeko. Garai hartan enpresako 50 langile baino gehiago egon ziren euskara ikasten edota lanarekin lotutako hizkuntza teknikoan trebatzen eta horri esker asko hobetu zen erabilera. Horrez gain Zuzendaritza Batzordearekin adostu ziren hainbat helburu eta neurriak har-

tu ziren Batzar Nagusi eta bestelako bilera orokorretan euskarak behar zuen tokia edukitzeko.

Horren abaroan etorri dira kontratazio politikan hizkuntza eskakizunak definitzea, barne erabilera bultzatzeko dinamikak abian jartzea, euskararen aldeko gizarte ekimenetan parte hartzea, MONDRAGONeko beste hainbat kooperatibarekin batera euskararen aldeko dinamiketan parte hartzea, neurketa bidez gure hizkuntza dinamiken eragina ebaluatzea...

Horri denari esker esan dezakegu gaur egun LagunAro kooperatiban euskarak baduela bere protagonismoa eta gai dela zerbitzua euskara hutsean eskaintzeko hala nahi duen kooperatiba, mutualista, pentsiodun edota onuradunei. Hizkuntza Politika jasotzen duen dokumentu bat du indarrean LagunArok eta horrek sendotasuna ematen dio Euskara Planari egiaztatzen duelako, besteak beste, kooperatibaren apustua dela hori hala izatea.

2024n Arrasateko Olandixon egindako Korrika.

Etorkizunari begira, baikor

LagunArok onartu berri du 25/28 Euskara Plan Estrategikoa eta udazken honetan Bikain Ebaluazioa ere jaso du. Duela zazpi urte eskas pentsaezina zena, halako ebaluazio bat jasotzeko besteko egoera batean egotea, errealitatea da orain eta LagunAro osatzen duen kolektibo guztia harro egoteko moduko zerbait da.

Plan Estrategikoak eta Bikain Ebaluaziotik eratorriko den txostenak ahalbidetuko dute hurrengo urteotarako lanerako iparrorratza gertu edukitzea. LagunArok jarraituko du bere langileei euskara ikasteko aukera ematen, Euskaraldia bezalako ekimenetan parte hartzen, euskara hutsezko lan eremuak sustatzen, bezeroen hizkuntza hautuak errespetatzen eta betetzen... eta hori egingo dugu izaera kooperatiboari men eginez elkarlanean eta gogo onez. —

Kontxi Benitezen bultzada

LagunArok azken zazpi urteotan euskararen arloan eduki duen garapena ezingo litzateke azaldu taldean nabarmendu diren pertsona batzuen ekarpena aintzat hartu gabe. Hala, berriki eta tamalez zendu den Kontxi Benitez, Idazkari Nagusi, Euskara Koordinatzaile ohi eta Euskara Batzordeko kidearen indarra, ekarpena eta grina funtsezkoak izan dira. Gainera Kontxi badu, barka, bazuen, gaitasun handia egunerokotasunean arreta jarritz, luzera begiratzeko.

2024ko Udako Postal Lehiaketa.
Euskara Batzordea.

Javier Marcos
TU LANKIDEREEN ZUZENDARIA

AUSOLAN ETA VALENTZIAKO DANA

Rosé Gine da Ausolan-eko ipar eremuko zuzendaria, eta bere lan eremuaren barruan dago Levante ingurunea, non 1.000 langile inguru diren.

Ausolan-en sukalde nagusia Torrent-en dago, Danaren zero zonan, eta handik hornitzen dituzte Valentziako bezeroak. Mirariz instalazio honek ez zuen ia kalterik jasan. Rosak TU Lankide-ri kontatukoaren arabera, lehen unetik bertatik “lanean jarri ginen gure baliabideekin ahal izan dugun heinean laguntzeko”. Eta hainbat modutan egin zuten: hornidura zentrotan biltegitratuta zuten janari guztia emanez, boluntario taldeentzat janari ‘beroa’ prestatuz, haien instalazioak konpondu artean lehiakideei lagunduz eta kaltetutako pertsonen alde laguntza desberdinak antolatuz. Beste behin, Ausolanek bere izenari ohore egin dio (euskaraz ausolan hitzaren esanahia da ausolana) eta gogor lan egin du elkartasunarekin komunitateari mesede egiteko.

Elkartasun erreaktiboa

Valentzian bizi izandako elkartasun olatuak erakusi du giza kapitala eta kapital soziala bizi-bizirik daudela, aktibatzeke zain. Krisiek beti aktibatzen dute gure giza izaeran sakon errotutako mekanismo sozial bat: elkarlana, ausolana. Eta galdera interesgarria sortarazten du: nola instituzionalizatu dezakegu elkartasun hori, eta gizarte aldatzeko etengabeke eragile bihurtu?

Konponbidea elkartasuna erreaktiboaz haratago egituratzea izan liteke. Komunitate sare iraunkorrak sortzea, txiki-txikitik balio kooperatiboetan heztea eta herritarren parte-hartzea sustatzen duten politika publikoak ezartzea eredu erresilienteago baten bidean. Energia kolektibo hori epe luzeko erronketara bideratzen ikasten badugu -aldaketa klima-

tikoaren kontrako borroka, desberdinkerien ezabatzea edo kohesio sozialaren indartzea-, eraikiko dugu traumarik bizi izan gabe ere lankidetzan aritzeko prest egongo den gizarte bat.

Hortaz, erronka da elkartasun sen hori bizirik eustea, ez us-tekabeko erantzun gisa, baizik eta praktika iraunkor bat bezala. “Lankidetzaren gure indarrak biderkatzen dituen palanka da” zioen Arizmendiarrietak. Behin hori lortuta pasako gara derrigortasunean batuta jarduten duen gizarte batetik konbikzioz aritzen den gizarte batera. —

“Erronka elkartasun espiritu hori bizirik mantentzea da, ez noizbehinkako erantzun gisa, baizik eta aurrerapen sozialerako praktika gisa”

Roberto Corera

SARETEKNIKA-KO ZUZENDARIA

Fagor Comfort Solutions: Sareteknika eta Fagorrek Fagor markaren lizentziamentu akordioa sinatu dute Konfort sektorerako produktuak merkaturatzeko, hala nola gas galdarak, gas berogailuak, termo elektrikoak, aire girotua edo aerotermita.

“Konfort merkaturako FAGOR marka berreskuratu dugu”

Noiz sinatu zen proiektu hau abiarazteko akordioa?

Orain dela hilabete batzuk. Zehazki, uztailearen 19an. Egun garrantzitsua da, akordio honi esker Sareteknikak negozio lerro berri baten garapena aktibatu du, eta aurrerapen garrantzitsua izango da dibertsifikazio eta jarduera berriak bultzatzeko estrategian, eta era berean salmenta ondoko zerbitzuen jarduera tradizionala indartzen ere lagunduz.

Eta ordutik, akordioaren zein arlo landu dituzue azken hilabeteetan?

Ez genuen gauzak azkar egin nahi, eman beharreko pauso guztiak ondo finkatu nahi izan ditugu. Sareteknikak gogor lan egin du proiektu hau errealitate ukigarri bilakatzeko. Orain, udazken-neguan, ahalegina bere emaitzak ematen hasi da etxeko konforterako funtsezko produktuekin, eta etxeko gas galdarekin. Pixkanaka berogailu, klimatizazio eta ACSra (etxeko ur beroa) bideratutako etxetresna elektrikoaren eskaintza osoa Fagor Comfort Solutions markapean eskuragarri egongo da merkatuan.

Zein da eskaintza honekin egiten duzuen benetako balio proposamena?

Sareteknikak eskuragarri dituen gaitasun eta baliabideak, kolaboratzaile sarea, eta produktua eta zerbitzua batzen dituen balio proposamen integralak Fagor Comfort Solutions-ek merkatuan eskaintza bereizgarria egitea ahalbidetzen du.

Fagor Comfort Solutions-en katalogoak gas horma galdarak, gas bero-

gailuak, termo elektrikoak, aire girotua, aerotermita eta beste batuko ditu; eta sektoreko marken mailan egongo den eskaintza tekniko eta lehiakorra osatuko du. Hau guztia da posible liderrak diren fabrikatzaileekin egindako aliantza sendoengatik, zeinek bermatzen dituen kalitatezko produktuak eta teknologia aurreratuak.

Proiektu hau ez dago soilik produktuetan oinarrituta, esperientzia osoak eskaintzean datza. Instalaziotik mantentura arte, Sareteknikak Espainian eta Portugalen daukan sare zabalari esker soluzio integrala eskainiko da.

Beste merkatu batzuetara zabalduko da?

Hastapeneko jomuga iberiar merkatua bada ere, nazioarteko zabalkundea ere begi bistan dago, epe ertainean Fagor marka beste merkatu batzuetara eramateko nahiarekin. Katalogoko produktuen familien merkaturatzea mailakatua eta progresiboa izango da, eta prozesu hori datorren udaberrirako amaituta egotea espero da. Bideragarritasun azterketan eta negozio planean islatutako espektatibak eta planak gauzatuko direla eta Fagor marka posizionatzeko eta Sareteknikaren etorkizuneko proiektua indartzeko ekarpen positiboa egitea espero dute bi kooperatibek. —

“Fagor Comfort Solutions-en katalogoan hainbat produktu izango dira, hala nola hormako gas galdarak, gas berogailuak, termo elektrikoak, aire girotua, aerotermita eta beste. eta eskaintza lehiakorra eta teknikoki sektoreko marka nagusien mailakoa izango da”

Beñat Irazabal

Arizmendi Ikastolako IKT arduraduna

ARIZMENDI IKASTOLA: TALDEAN DIGITALIZAZIO ETIKO ETA ARDURATSU BATERANTZ

Hamarkada bat baino gehiago igaro da Arizmendi ikastolan digitalizazioaren bidaia hasi genuenetik. Bidean gauza ugari ikusi eta ikasi ditugu, eta gaur egun ezinezkoa zaigu teknologiek gure jardunerako eta ikas-irakaskuntza prozesurako eskaintzen dizkiguten baliabideak eta abantailak baliatu gabe gure egunerokotasuna imajinatzea.

parra argi dugu, eta pertsona erdigunean jarrita, gure komunitatea eta etorkizuneko jendartea osatuko duten norbakoak mundu digitalean ahalduntzea da gure helburuetako bat. Honek, egindako ibilbidearen inguruko autokritika sakon bat egitera bultzatu gaitu, eta hori dela eta gaur egun “marko teknopedagogikoa” osatu nahian ari gara teknologiei dagokienez gure jardun, helburu eta izaerarekin koherenteak izango diren irizpide eta egin beharrekoak zehaztu asmoz. Gure muga jabe gara, eta esparru honek duen dinamismoa kontuan izanik, marko hau ere etengabe berrikusi beharko dugula argi dugu.

Jakin badakigu guri ere badagokigula kurrikulumek ezarritakoa bete eta Europa mailan DIGICOMP markuan zehaztutako gaitasunen lanketa. Gure anbizioa ordea, hortik haratago doa: instrumentalismotik haratago, gure komunitatea ahaldundu nahi dugu.

Bide honetan, batez ere Ameriketako Estatu Batuetan sortutako eta haien kontrolpen dauden erremintetan nagusitzen den datuen erauzketa eta ustiaketa neurrigabe oinarritzen den eredu teknologikoaren aurrean, datuen eta informazioaren inguruko kultura eta kontzientzia sakontzen saiatuko gara. Ahal dugun neurrian dauden arrakala ezberdi-

nak gutxitzeko ahalegina egingo dugu eta gure hizkuntza eta kultura bultzatuko ditugu eremu digitalean euskarazko eduki, tresna eta baliabideak sustatuz. Era berean, indibidualismoaren aurrean talde izaera aldarrikatuko dugu, erreminta hauen erabilera naturan duen inpaktua neurtzen eta murrizten saiatuko gara eta eskubide digitalak bermatzeko eta gure komunitatearen osasuna zaintzeko ahalegin berezia egingo dugu. Esperientzian eta ebidentzia zientifikoetan oinarritzen saiatuko gara eta burujabetza digitalerantz pausuak ematea da gure asmoa. Honetarako hezkuntzaren mesedetan egon beharko liratekeen baliabide libreak izatea ezinbestekoa dela uste dugu.

Galderak

Zein erreminta dira egokiak gure misiorako? Zenbatekoa eta nolakoa izan beharko litzateke pantailen eta beste gailu teknologiko

batzuen erabilera jardun pedagogikorako eta ikas-irakaskuntza prozesurako esanguratsua izan dadin? Nola doitu hau adin tarte ezberdinetara? Nola indartu talde izaera, auzolana, kooperazioa, kritikotasuna, autoeraketa gaitasuna etabar, erreminta hauen laguntzaz? Nola baliatu modu eraginkor batean erreminta ezberdinak hauek dituzten argi-ilunak kontuan hartuta eta gure komunitatearen osasuna bermatuz?

Euskal Herrian zein mundu zabalean esperientzia eta eredu arrakastatsu ugari daude digitalizazio etikoago eta arduratsuago baten aldeko apustua egin dutenak. Era berean gero eta aditu eta ikerketa gehiago daude ikasgeletan teknologien erabileraren argi-ilunen inguruan edota teknologiek gure osasunean duen inpaktuaren inguruan. Teknologien munduan ere demokratikoagoak diren ereduak gero eta indar gehiago dute, fedibertsoa deritzonak esaterako. Bide luzea dugu aurretik, baina zorionez ez gaude bakarrik. —

“Euskal Herrian zein mundu zabalean esperientzia eta eredu arrakastatsu ugari daude digitalizazio etikoago eta arduratsuago baten aldeko apustua egin dutenak”

Javi Santosek (Otalora) eta Belén Balerdik (Kooperatiben Kontseilua), joan den azaroaren 18an sinatu zuten akordioa, Otaloran.

OTALORA ETA KOOPERATIBEN KONTSEILUA, EREDU KOOPERATIBOAREN ALDE

BI ERAKUNDEEK KOOPERATIBISMOA BULTZATUKO DUTE KOOPERATIBETAKO PERTSONEN ARTEAN ETA BESTE EREMU PROFESIONAL BATZUETAN, HALA NOLA HEZKUNTZAN EDO ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAN.

Hor daude, Kurtzebarri azpian, irribarretsu, Javier Santos (Otalorako zuzendaria, MONDRAGON) eta Belen Balerdi (Kooperatiben Kontseiluko idazkari nagusia), eredu kooperatiboaren hedapenari beste bultzada bat emateko konpromisoa hartzeko akordioaren errubrika betean. Bi erakundeek hegaldi ordu asko dituzte espazio kooperatiboan, eta orain borondateak berritu eta ekintza berriak proposatzen dituzte, “eredu kooperatiboaren ezagutza, hedapena eta proiektzioa sustatzeko, jatorritik Euskadin garatzen eta bilakatzen den arte”.

Ereduaren eragina

Hitzarmen honek kooperatibismoak munduan duen garrantzia azpimarratzen du, ikuspegi berezi batekin MONDRAGONeko ekosistemaren ibilbidean eta Kooperatiben Goren Kontseiluak berak eta Euskadiko Kooperatiben Konfederazioak, Konfekooppek, betetzen duten funtsezko papera.

Hitzarmenak bi hartzaille multzo nagusi identifikatzen ditu. Alde batetik, kooperatibetako eta haien harreman sareko pertsonak, eredu kooperatiboaren ezagutza sakontzeko eta eredu kooperatiboaren hedapenean eragile aktibo gisa duten rola indartzeko. Eta, bestetik, esparru akademiko (unibertsitateko eta Lanbide Heziketako irakasleak eta ikasleak), arduradun politikoak eta administratzaile publikoak, funtsezkoak baitira eredu transmititzeko eta sektore kooperatiboari eragiten dioten erabakiak hartzeko.

Programatutako ekintzen artean, Otalorako Hedapen Kooperatiboko Zentrora eta tokiko kooperatibetara egindako bisitak nabarmentzen dira, benetako esperientziak erakusteko eta kooperatiba ereduak euskal gizartean eta ekonomian duen eraginaren inguruko hausnarketak sustatzeko. —

Akordio honek kooperatibismoak munduan duen garrantzia nabarmentzen du. Bi erakundeek erabaki dute bere zabalkundea bultzatzea, bai kooperatiba barruan, bai kanpoan

Marokoarra jatorriz, industria-ingeniaritza ikasi zuen Madrilan. Ondoan Maroc-eko presidentea da, azken bost urteetan bilakaera ikusgarria izan duen enpresa. Ondoanen bidez, MONDRAGON ezagutu zuen eta miresmena adierazten proiektu honekiko; “MONDRAGONek Marokon duen enbaxadore ona naiz” gehitu du.

JAVIER MARCOS

Sidi Mohamed Alaoui

ONDOAN MAROC-EN ETA MMSA TALDEAREN CEOA

“Marokoko suteen aurkako sektoreko enpresa erreferentea gara”

Ondoan kooperatibak Zamudion (Bizkaia) du egoitza, eta ingeniaritza eta instalazio, ingurumen eta energia aholkularitzako jarduerak egiten ditu. Azken urteotan, gainera, jarduera eremu berrietan inbertitzen ari da, hala nola energia berriztagarrietan – URVENen parte hartze nagusia hartu du, markesina fotovoltaikoen proposamen bat garatu duen enpresan.

Nazioarteko merkatuetan presentzia izanik, Ondoan Maroc bere sozietate partaidetuak bat da – Ondoan Egypt eta Ondoan Mexikoz gain – eta bere enpresa-dinamikan aktiboenak bat. Sidi Mohamedek bilakaera horren xehetasunak eta etorkizuneko planak kontatu dizkigu.

Nola eta noiz sortu zen Ondoan Maroc proiektua?

Suteen aurkako ingeniaritzarekin lotutako enpresa bat sortzeko beharra zegoen, lan mota hori egin zezaketen enpresen falta nabarmena zegoelako. 2016an ezagutu nuen Ondoan, eta Marokoko negozio aukerak aztertu genituen. Hasieran bi pertsona baino ez ginen; gaur 180 gara eta urte honen amaieran 200 izango gara. 2017an lehen proiektua lortu genuen, 3,5 milioikoa, eta aurtan 40 milioi euro inguruko fakturazioa osatuko dugu. Orain suteen aurkako sektoreko enpresa erreferentea gara Marokon.

Eta beste aukera motza batzuk aurreikusten dituzue?

Bai, eta abiapuntua gure jendea da. MONDRAGONen eredia inspirazio iturri izan zaigu zentzu horretan. Gure pertsonen alde egitea eta haien trebakuntzaren eta garapenaren alde egitea, funtsezko alderdia izan da. Ondoan S.Coop.etik, Francisco Javier Martín edo Igor Romeo, eta Ondoan Marocetik, Mohamed Ait Faria edo Hasnaa Kharraz bezalako pertsonak, batzuk nabarmentzearren, ezinbestekoak izan dira Marokon proiektua eraikitzeko. Hain zuzen ere, beste jarduera mota batzuk garatu ditugu, hala nola suhiltzaileen kuartelen diseinua eta eraikuntza, eremu industrial eta kimiko oso kritikotetan. Ondoan Academy ere sortu dugu.

Oso harro gaude proiektu hontaz, 1.200 pertsona baino gehiago prestatzen baititugu segurtasunaren, higienaren eta

ingurumenaren arloan. Proiektu honetan, gure jendearen eta bezeroen langileen ongizatea ere lantzen dugu.

Gainera, energia sektorean parke fotovoltaikoen instalazioekin hasi gara eta dagoeneko hiru ziurtagiri oso garrantzitsu ditugu: ISO 9001 (kalitatea), ISO 14.001 (ingurumena) eta ISO 45.000 (lan arriskuak).

Zer ematen dizue Ondoan eta MONDRAGONek?

MONDRAGONen ideia mundu guztiari gustatzen zaion ideia da. Gure bezeroen top managerrak gonbidatu ditugu Ondoan S. Coop. eta Korporazioa bisitatzera, eta mundu guztia pozik eta harrিতa dago MONDRAGONen ideiarekin: gaitasunak, askotariko negozioak, pertsonak, elkartasuna, elkarri laguntzea... Izan ere, Ondoan S. Coop.ek, enpresa nagusi gisa, babes osoa eman zuen covid garaian, adibidez, jarduera erabat gelditu zen garaian. Oso eskertuta gaude horregatik, eta hori dela eta Ondoanekin lankidetzan ari gara Marokon negozio berriak martxan jartzen saiatzeko, adibidez, klimatizazioa, diziplina historikoa baita Ondoan-en eskaintzaren barruan, eta oraindik ez dugu gauza handirik egin Marokon.

Gainera, MONDRAGON markak Ondoan Marokon sartzten lagundu zuen, izen ezaguna eta fidagarria delako, eta negozioak egiteko orduan gauzak errazten ditu.

Eta duela gutxiko bisita hau, zer moduz joan da?

Hausnarketa bat egin dugu MONDRAGONi modu estrukturalago batean Marokon ordezkaritza bat izateko laguntzaren inguruan, eta taldeko beste enpresa batzuetarako proiektuen kaptazioak hasteko. Ondoan enpresaren esperientzia oso emankorra izan da, eta agian beste enpresa batzuetara zabaldu daiteke. —

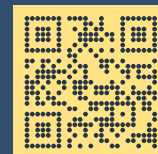
Jorge Álvarez, Grupo Ondoan taldeko zuzendari nagusia, Sidi Mohamedekin batera, duela gutxi Otorlara egindako bisitan.

Gertuago

MONDRAGON
Korporazioaren informazio eguneratua euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez.

Jannarekin geratu gara Andoaingo Eroski Cityn, Zumea kalean, supermerkatu berrituan gertukoa eta familiarra. Bulegoan zain daukagu, ezezagunaren galderai erantzuteko prest. TU Lankide aldizkaria ez du ezagutzen, eta, beraz, lehen azalpena elkarriketazailearena da. “MONDRAGONen aldizkari korporatiboa gara”. Ez dago beste azalpenik eman beharrik. Ezagutzen du esparrua; komunikazioa, marketina, kazetaritza eta publizitatea. Marketinean eta publizitatean graduatua da Taubateko Unibertsitatean [Sao Paulo], eta 2007tik Eroskin egiten du lan.

GORKA ETXABE

Jannaína Feijó

EROSKIKO ELIKADURA ARDURADUNA

“EROSKIk barneko talentuaren aldeko apustua egiten du, eta oso eskertuta nago eman didaten aukeragatik”

Janna Feijó duela 20 urte iritsi zen Brasildik Euskal Herrira. Cuiaban jaio zen, baina urte askoan Goiánian bizi izan da, Goiás estatuko hiriburuan, 1,5 milioi biztanleko hiri batean, herrialdearen erdialdean, Brasiliatik oso gertu. Gasteizera iritsi zen bere herrialdean orduko bikotearekin apurtu ondoren, eta Ingalaterran euskaldun batekin izandako maitasun-istorio baten ondoren. Hara joan zen ingelesa ikastera eta MBA bat egitera Master in Business Administration, eta han ezagutu zuen bere egungo bikotekidea, Garikoitz, eta han harekin ekin zion bere *euskal abenturari*.

Eroskin elikadura arduraduna da, kooperatibako Aginte Eskolan trebatu ondoren, baina 2007an hasi zen lanean, Aguraingo dendan. Somos komunitate digitaliko enbaxadorea ere bada.

Nola iritsi zinen Eroskira?

Nire senarra Lasartekoa da (Gipuzkoa), baina Michelin lantegian lan egiten zuen, Gasteizen. Agurainen bizi ginen, eta nik Gasteizko Boulevard merkataritza-guneko denda batean egiten nuen lan. Beti entzun izan dut Eroskiri buruz ondo hitz egiten, eta Agurainen supermerkatu bat irekitzen ari zirela jakin nuenean, ez nuen zalantzarik izan eta izena eman nuen. 2012ra arte egon nintzen han, baina eszedentzia eskatu behar izan nuen arazo pertsonalengatik Brasilerara itzultzeko. 2016an Euskadira itzuli eta Gipuzkoara lekualdatzea eskatu nuen, eta Lasarte Oriako Eroskin hasi nintzen lanean.

Eta orain Andoainen zaude.

Urte eta erdi daramat Andoainen. Pasatu naizen den-

da guztietan errespetu handiz eta oso ondo tratatu naute. Ezin naiz ezertaz kexatu, guztiz alderantziz. Andoainen lankide bat ordezkatzan ari naiz, eta lanpostua ez da nirea. Taldea oso ona da, etxetik gertu nago, denda hau *kañeroa* da eta oso talde ona gara.

Eroskin promozionatzeko aukera izan duzu, ezta?

Bai, hala da, eta oso pozik nago. Eroskik barne-talentuaren aldeko apustua egin du, eta eskerrak ematen dizkiet eman didaten aukeragatik. Lehenengo aldian ateetan geratu nintzen, baina bigarrenetan hartu egin ninduten eta Aginte Eskolan prestatzeko aukera izan nuen, eta gaur elikaduraren arduraduna naiz. Oso harro nago.

Lanaz gain, zer moduz sentitzen zara Euskadin?

Ondo sentitzen naiz, oso babestuta. Euskaldunak ez zarete oso irekiak hasieran, baina adiskidetasun on bat egiten duzunean, bizitza osorako da. Hona iritsi aurretik ez nuen Euskadiko ezer ezagutzen. Brasildik atera nintzen lehen aldia Ingalaterrara joateko izan zen, han senideak baintuen. Aurretik ez nintzen inoiz Brasildik atera eta halaberrez Garikoitz ezagutu nuen Ingalaterran eta berarekin etorri nintzen.

Nolakoak dira euskaldunak brasildar batentzat?

Egia da bi kultura desberdin garena. Gu gertukoagoak gara, hurbilagoak, muxu zaleagoak. Euskadin baino gehiago ukitzen dugu elkar, baina gauza komunak ere baditugu. Ez da aurreiritzirik izan behar.

Eta gure gastronomia?

Oliba-olioa gustatzen zait. Brasilen soja olio asko dugu, ekilore olioak, baina ez du zerikusirik. Eta, oro har, euskal gastronomia izugarri gustatzen zait eta asko gustatzen zaizkit elkarte gastronomikoak. Ederki egokitu naiz hemengo gastronomiara.

Beti izan dut oso apetitu ona eta denetik jan dut. Frutarekin, agian, arazo gehiago izan ditut. Eroskin lehen ez zegoen fruta brasildarrik, baina orain yuca, guayaba, ahuakatea... saltzen ditugu, ez dira hangoak bezalakoak, baina denetarik aurkitzen da.

Eta klima, nola daramazu?

Klima da txarren daramadana. Brasileko erdialdekoa naiz, eremu lehor batekoa, hemengo eu-

“Aginte Eskolan prestatzeko aukera izan nuen, eta gaur elikaduraren arduraduna naiz. Oso harro nago”

riarekin eta hezetasunarekin zerikusirik ez duena, baina dagoeneko egin dut hau.

Kontaiguzu, nolako da zure jatorrizko hiria?

Brasilgo erdialdean dago, landaretza handiko eskualdea, oso itxia eta abeltzaintza eta nekazaritza handikoa. Ehungintza ere asko daukagu eta kotoi, soja... ekoizleak gara. Esportazio asko daude, batez ere Japoniara, baina baita Europara ere.

Baliabide natural izugarriak ditugu; kautxua, kakaoa eta mineral asko. Nire aitona-amonen hiria Altxorra deitzen da diamante askoko lurralde bat, baina tamalez gaizki administratuta dago. Aberatsen eta pobreen arteko aldea izugarria da. Asko ikasten duzu edo ez duzu etorkizunik Brasilen.

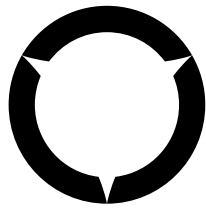
Zure herria falta sumatzen duzu?

Asko, batez ere nire gurasoak, adinekoak baitira. Lehen Euskadira etortzen ziren, baina orain zailtasun handiagoa dute etortzeko, salbu eta bidaiari zehar lagunduta badaude (hunkitu egiten da).

Bukatzeko, Janna, euskaraz egiten duzu?

Belarriprest naiz, baina ez dut asko hitz egiten. Nire semeek eta nire senarrak hitz egiten dute, baina nik gutxi. Mis hijos hablan portugués, euskera, castellano, inglés. Yo hablo un poquito de euskera. —

MONDIAL DE L'AUTO

PARIS

Bi urtez behin egiten den Mondial de L'auto automobilaren bilakaeraren lekuko izan da 1898an lehen aldiz ospatu zenetik, eta munduko erreferente bihurtu da motorraren fabrikatzaileentzat zein zaleentzat.

2020an, pandemiak mugarri bat ezarri zuen, Parisko eta Genevako aretoak bertan behera utzita. Ordutik aurrera, marka garrantzitsuen abstentzia izan da Europako azken aretoetako joera orokorra.

Genevako Automobilaren Aretoak aurten eman zuen irudi eskasak eta 2025erako bertan behera utzi izanak etorkizun zalantzarria aurreikusten zuten Europako aretoentzat.

Hala ere, **400.000 bisitari, 163 erakusketari eta akreditatutako komunikabideetako 3.200 ordezkari** egon dira edizio honetan, zifra hauek edizio hau arrakastatsua bihurtuz, batez ere aurreko edizioken alderatuz.

Joan den urrian Paris Expo Centre de Porte de Versailles-en Parisko Automobilaren Azokaren 90. edizioa ospatu zen, automotrizaren industriarako Europako ekitaldirik garrantzitsuenetako bat. Aurreko edizioetan bezala, **Maier** Frantziako hiriburuan izan zen sektoreko azken joerak ezagutzeko asmoz.

ALBERTO SECO | NEREA FUENTES | JOSE MARIA ALCALDE MAIER

Edizio arrakastatsua:
400.000 bisitari, 163
erakusketari eta
komunikabideetako
3.200 ordezkari

STELLANTIS

Alfa Romeo: Junior Veloce trinkoa eta 33 Stradale-a nabarmendu ziren, 33 unitatera mugatutako edizioa.

Peugeot: Bere ibilgailu elektrikoaren gama osoa erakutsi zuen, Peugeot E-408 berriaren mundu mailako merkaturatzea nabarmenduz. Gainera, Hypersquare zuzendaritza sistema eta Concept car Inception bezalako berrikuntzak aurkeztu zituzten.

Citroën: PC3 berria, C3 Aircross, C4 eta C4 X berriak eta C5 Aircross Concept aurkeztu zituen, markaren etorkizuneko diseinua aurreratzeko duen kontzeptua.

33 Stradale

E-408

C3

GRUPO VOLKSWAGEN

Volkswagen: Tayron-aren aurkezpena nabarmendu zuten, 2025erako aurreikusitako 7. plaza SUVa, eta baita ID. GTI Concept ere, Volkswagengaren kiroli-irudia ibilgailu elektriko batean.

Audi: Audiren berritasunen artean Q6 Sportback e-tron eta A6e-tron ibilgailu elektrikoak nabarmendu ziren.

Skoda: Skodaren berritasun nagusia Elroq izan zen, *Modern Solid* diseinuaren kontzeptuan oinarritutako SUV elektriko berria.

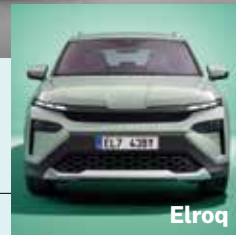
ID. GTI Concept

A6 e-tron

Elroq

BMW

BMWk X3 berria eta Neue Klass kontzeptuak aurkeztu zituen, markaren arabera, etorkizuneko mugikortasunak izan lezakeen itxura erakusten dutenak.

X3

RENAULT TALDEA

Renault 4

Renault: Edizio honetako berrikuntza nagusiak Renault 4 izan dira, ibilgailu % 100 elektrikoa, Renault 5 berriaren plataformaren gainean garatua, eta Symbioz, Capturren plataformaren gainean garatutako errekontza eredua, 7 plazako aukerarekin. Gainera,

Renaultk bi concept cars aurkeztu zituen, Renault 4ren bertsio deigarria: FL4wer Power eta Emblème, deskarbonizazioaren erronka gorpuzten duen ibilgailu familiarra-
ren kontzeptua.

Renault Pro+: Ibilgailu komertzialen markak, Estafette eraman zuen, hirian erabilera profesionalerako diseinatutako furgoneta kontzeptu berria, % 100 elektrikoa.

Alpine: Alpenglow Hy6 hidrogeno prototipoa da, 2022an aurkeztutako Alpenglow Hy4aren bilakaera. Era berean, A290 eta A390_β kontzeptuak aurkeztu zituzten, xehetasun estetiko oso interesgarriekin.

Alpenglow Hy6

Duo

Dacia: Bigster aurkeztu zuen, Dusterren anaia nagusia.

Mobilize: Stand propio batekin, bi modelo aurkeztu zituen, Duo eta Bento. Biak ala biak hiri-mugikortasunaren esparruan, erabilera profesionalagor batera bideratutako Bentina-rekin.

KIA

Kiak EV3 berria aurkeztu zuen, EV9arekin hasitako SUV elektrikoaren gama osatzeko.

EV3

FORD

Fordek bere azken bi berrikuntza elektrikoak erakutsi zituen Parisen, Explorer berria eta Crossover Capri.

Capri

CADILLAC

Cadillacek EV business gama erakutsi zuen, Lyriq eta Arctiqarekin, pixka bat txikiagoa eta, beraz, Europako merkatura egokituagoa. Gainera, Optiq Arctiq aurkeztu zuten, azoka honetarako edizio berezia. Markaren arabera, “neguko luxuzko bidaien etorkizuna berrasmatzen du”.

Optiq Arctiq

TESLA

Tesla ere Parisera itzuli zen, sei urte geroago, bere gama osoa erakutsiz, Cybertruck barne.

Cybertruck

SKYWORTH

Skyworthek, ibilgailuak egiten hasi den enpresa teknologiko txinatarrak, Skyworth Q aurkeztu zuen, Europako merkaturako bere lehen elektrikoa.

Skyworth Q

XPENG

Xpengek bere Xpeng P7+ erakutsi zuen, duela gutxi Txinako merkaturan merkaturatutako berlina bat, IA bidezko gidatze automatizatuan zentratua.

Xpeng P7+

HONGQI

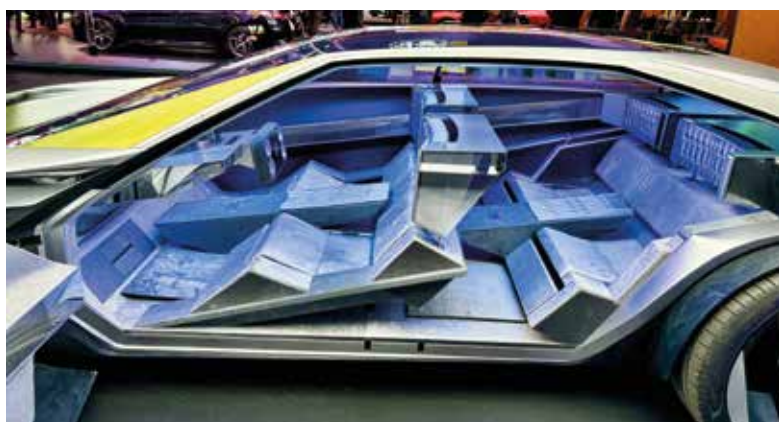
Hongqik, luxuzko ibilgailuen marka berriak, debuta egin zuen Europan EH7 eta EHS7 modeloekin.

EHS7

Ibilgailuentzako funtzio berriak, barrualdean zein kanpoaldean

Argiztapen eta elektronikako joerak ere aurtengo edizioaren arretagune izan ziren.

Parisko Automobilaren Aretoa indartsu berpiztu da, sektorearen ziurgabetasunak gorabehera

- Parisko auto aretoa berpizten ari dela dirudi. Ziurgabetasuna hor dago oraindik, baina edizio honetan proiektatutako irudia eta 2022koa guztiz desberdinak dira. Europako auto fabrikatzaileek beren berrikuntzak azaldu dituzte berriro, eta nabarmen handitu da fabrikatzaile txinatarren presentzia.
- Nolanahi ere, absentsia asko egon dira. Toyota, Mercedes-Benz, Volvo edo Jaguar Land Rover bezalako fabrikatzaileak ez ziren Parisen egon. Luxuzko autoen Europako markak ere ez zuten parte hartu: Ferrari, Lamborghini, McLaren...
- Alde batetik, aurkeztutako proposamenei dagokionez, funtzio berriak agertzen jarraitzen dute, ibilgailuaren barrualdean zein kanpoaldean. Bestalde, nabarmentzekoa da argiztapenaren eta elektronikaren integrazioa aurrealdeko moduluetan edo markaren ikurretan, eta itxura jasangarria duten materialen presentzia handiagoa hautematen da, batez ere concept cars-etan.
- Gainera, mugikortasun soluzioen eskaintzak hedatzen jarraitzen du; *carsharing* zerbitzuak, mugikortasun elektrikoko plataformak, hala nola Renault con Mobilize, etab.

Miren Zuberogoitia eta Aitzol Loiola

LANKI, MONDRAGON UNIBERTSITATEKO KOOPERATIBISMOAREN IKERTEGIA

“Kooperatibek etengabeko formazio kooperatiborako estrategia bat izan behar dute, eta hori gestio planetan txertatu”

Kooperatibek euren identitatea eta kultura indartsu mantentzeko, ezinbestekoa da hezkuntza eta formazio kooperatiboari lehentasuna ematea. Horixe defendatzen dute Lanki, Mondragon Unibertsitateko Kooperatibismoaren Ikertegiko kideek.

Elkarrizketa honetan, formazioaren garrantziaz, kooperatiben egungo erronkez, eta Lankik diseinatu-tako formazio eta hausnarketa prozesu berritzaileez aritu dira.

Lanki ikertegian, hezkuntza kooperatiboaren garrantzia azpimarratzen duzue. Zergatik da hain garrantzitsua?

Enpresa kooperatiboak ondo funtzionatzeko ezinbestekoa da kultura kooperatiboaren oinarria. Hezkuntza kooperatiboaren garrantzia hor kokatzen da; funtsezkoa da kultura kooperatiboa etengabe elikatzea eta, bide horretan, formazio eta hausnarketa kooperatiborako estrategia bat izan behar dute kooperatibek.

Zein da gaur egungo errealitatea?

Azken urteetan pausu garrantzitsuak sendotu dira. Gestioan modu sistematikoan txertatu diren formazioak daude: bazkide berrientzako saioak, organoko kide berrientzako saioak... orain pausu berriak eman beharra dago.

Nahikoa da egiten dena?

Egiten den formazio kooperatibo guztia da beharrezkoa eta positiboa. Halere, urrats kualitatibo berriak ematea komeni da. Kooperatibismo kontzienteagoa garatzeko fasean gaudela esaten da, eta, horretarako, beharrezkoa da hezkuntza kooperatiboaren estrategian ambizio gehiago izatea. Formazio kooperatibo estrategia bat izan behar dute kooperatibek, programa eta praktika zehatzetan definituta, eta hori guztia euren gestio planetan txertatuta egon behar da.

Nolakoa izan behar da formazio kooperatibo estratejia hori?

Lanki ikertegitik etengabeko formazio kooperatiboaren beharra defendatzen dugu. Gure iritziz, garrantzitsua da pertsona batek kooperatiban lanean hasten denetik bere ibilbide profesionala amaitzen duen arte etengabeko formazio kooperatiboa izatea.

Otalorak eskaintzen du zerbitzu zabala.

Bai. Otalora da arlo honetan kooperatibentzat erreferentzia nagusia. Kooperatibei orientazioa ematen dio, aholkularitza, formazio programak eskaini... Elkarlanean aritzen gara beti, lankidetzan prozesuak diseinatzeko eta praktikan inplementatzeko.

Programa askotarikoen beharra aipatu duzu.

Bai, kooperatiban pertsona orok duen ibilbidean kultura kooperatiboa etengabe elikatzea da gakoa. Badaude momentu inportanteak: kooperatiban lanean hastea, bazkide izatera pasatzea, organoetako kide bihurtzea, ardura exekutiboak hartzea, gogoeta une kolektiboak... Momentu horiek guztiak hausnarketa eta formazio kooperatibo prozesuekin elikatzea oso garrantzitsua da.

Bazkide ez diren langileen formazioa aipatu duzu.

Bai. Asko dute jokoan kooperatibek bazkideetza prozesuetan. Kooperatibako langileek bazkide izan aurretik ezagutu beharko lukete enpresa kooperatiboaren ezaugarriak zeintzuk diren eta bazkide izatera pasatzeko zer esan nahi duen.

Eskaintzen duzue horrelako formaziorik?

Hutsune hori antzeman dugu kooperatiba askotan. Horregatik programa berri bat sortu dugu. Gure ideia da bazkide egin aurretik pertsona orok ikastaro hori egitea, prozesu horiek kalitate gehiagoz hornitzeko. Gainera formatua berritzailea da: mugikorretik egin daiteke ikastaroa.

Bazkide direnen artean ere komeniko da kultura kooperatiboa elikatzea

Bai, etengabeko hausnarketa eta formazio kooperatiboa bermatu behar dira. Gaur egun badaude hainbat

“Harrera Plan Kooperatibo eredu berri bat diseinatu dugu, formatu berritzailearekin”

programa, kalitate onekoak. Baina eskaintza hori osatu beharra dago; horregatik formazio programa berriak sortzen ari gara.

Adibiderik?

Harrera Plan Kooperatibo berria diseinatu dugu; 30 ordukoa, online formatua eta 3 saio presentzial uzartzen ditu. Aurreko urtean Fagor Taldean egin genuen proba pilotua eta balorazioak positiboak izan dira. Uste dugu edozein kooperatibarako Harrera Plan Kooperatibo polita eta egokia dela.

Bestetik, bereziki aipatu nahi dut urteak daramatzan ikastaro bat ere, Aditu moduan ezagutzen dena. Aurten 16. edizioa egiten ari gara, eta partaideek beti esaten digute kooperatibismoaren zentzuaz hausnartzeko eta euren konpromiso pertsonala indartzeko balio izan diela. Kooperatibismoan harrobi funtzioa betetzen ari den ikastaroa da, kalitate bikainekoa.

MONDRAGONeko 2025-2028 Politika Sorioenpresarialean Nortasun Kooperatiboa da ardatz nagusi bat.

Bai, eta norabide horretan, kooperatibismoaren zentzuaren inguruko hausnarketak egiteko eta bizipen kooperatiboak partekatzeko espazio bat eskaintzen dugu hezkuntza prozesuetan. Nortasun eta konpromiso kooperatiboa elikatzeke espazioak eta uneak dira, hain zuzen ere hori sustatzen dute.

Amaitzeko, batzuetan ez al daude urruti diskurtso kooperatiboa eta eguneroko bizipenak?

Galdera inportantea da. Lankin kooperatiben errealtatearekin uztartuta ulertzen dugu formazioa. Batetik, kooperatiben oinarriko kontzeptuak eta ezaugarriak azaltzeko formazioak ditugu (horiek ere beharrezkoak dira). Bestetik, kooperatibentzat neurrira diseinatutako formazio prozesuak egiten ditugu. Oso garrantzitsua da formazio prozesuak baliagarriak izatea kooperatiben erronka errealean inguruan hausnartzeko eta egunerokoan dituzten beharrei erantzunak ematen laguntzeko. Alegia, kooperatibako eguneroko errealtatearekin konexioan izateko. Perspektiba horretatik diseinatzeko ditugu formazio prozesuak. Eta errealtate edo terrenoa oso ondo ezagutzen dugula igartzen dela esaten digute beti kooperatibek. —

“Kooperatibaren errealtatearekin konexioan dauden formazio prozesuak diseinatzen ditugu”

Euskara planak eta lehiakortasuna: Gehi ikerketaren ekarpenak

Orain dela 26 urte, Emun sortu zenean, kooperatibek intuizio bat izan zuten: euskara planek euskararen biziberritzeaz gain bestelako onurak ere ekar zitzaketela enpresetara, hala nola kohesioa, langileen gogobetetzea edo parte-hartzea. Intuizio horrek gidatuta, *Gehi* izeneko ikerketa jarri dute martxan, euskararen sustapena eta enpresen lehiakortasuna uztartzeko helburuarekin.

MONDRAGON Taldeko lau kooperatiba izan dira ikerketaren erdigune: Danobat, EIKA, Fagor Electronika eta Ikerlan. Hautaketa hau hainbat irizpideren arabera egin da: egingarritasuna, euskara planek izan duten iraupena eta kooperatiben parte hartzeko gogoia. Irizpide horiei esker, ikerketak enpresa errealitate ezberdinak biltzea lortu du, eta horien bidez, euskara planek enpresen egunerokoan duten eragina sakon aztertu ahal izan da.

Diagnostikoa eta esperimendazioa

Euskara planek enpresaren lehiakortasunean duten eragina aztertzea izan da diagnostikoaren helburu nagusia. Izan ere, azken hamarkadetan lehiakortasuna ulertzeko modua aldatu egin da, eta aldagai ekonomikoaz gain, faktore sozialek eta ingurumenekoek ere gero eta pisu handiagoa dute.

Diagnostikoaren ondoren, esperimendazio fasea abiatu zuten. Horretarako, enpresa bakoitzean erronka bat identifikatu eta euskara planetik horretan eragiteko estrategia bat diseinatu zen.

Esperimendazioaren emaitzek erakutsi dute euskara planak beste enpresa erronka batzuk lantzeko aliatu estrategikoak izan daitezkeela. Aurrera begira, egindako lan guztia sistematizatzea eta metodologia erabilgarri bat eraikitzea da asmoa. —

Ion Zabaleta eta Xabier Jauregi - DANOBATGROUP

“Ausartagoak izan behar dugu”

“Ikusi dugu helburuen definizioa zenbat eta lokalagoa izan, orduan eta hobeto identifikatzen direla gune horretako beharrak. Lanketa-gaien gidaritzaz hurbileko lankideek izateak, inguruko motibazio eta inplikazioan eragin zuzena daukela eta ondorioz, helburuak errazago lortzeko aukerak handitzen dira. Ikerketa amaitutzat eman dugun arren, bi negozioretan hasitako bideari jarraipena emateko beharra ikusten dugu, hasi baino ez garelako egin. Euskara planeko helburu eta dinamiketan parte hartzeko modu desberdinak probatzen jarraitu behar dugu; noizean behin ohiko dinamiketetatik irten eta ausartagoak izan behar dugu, euskara planak horretarako aukera ematen baitu.”

Euskara planek enpresaren lehiakortasunean duten eragina aztertzea izan da diagnostikoaren helburu nagusia. Izan ere, azken hamarkadetan lehiakortasuna ulertzeko modua aldatu egin da, eta aldagai ekonomikoaz gain, faktore sozialek eta ingurumenekoek ere gero eta pisu handiagoa dute

Egoitz Arteagaa eta Olatz Pujana - EIKA

“Parte-hartzea bultzatzeko jarraibide orokorren dekalogoia sortu dugu”

“Proiektuak garatu eta ezarritako helburuak lortzeko parte hartzearen garrantzia ezinbestekoa dela ikusi dugu. Horregatik aritu gara parte-hartzea bultzatzen, horrek Eikarekiko sentitzen den pertenezian eragin zuzena duelako.

Eika barrura begira, ikerketaren bukaeran lortu dugu gaien lanketan kolektiboaren parte-hartzea bultzatzeko jarraibide orokorren dekalogoia bat sortzea. Euskara planetik garatzen diren ekintzak lantzen jarraituko dugu jarraibide hauek oinarri hartuta.

Kanpora begira, Eika eredugarri izan daiteke gaiak garatzeko modu batzuetan eta beste erakunde batzuekin partekatzen eta bidelagun izateko prest gaude.”

Iban Retolaza - IKERLAN

“Oreka berriak bilatu behar ditugu”

“Esperimentu aitzindaria izan da. Nahi genuke ikerketa honetan identifikatu diren alderdietan sakontzen jarraitzea: langileon parte-hartzea bultzatu, langile euskaldunen gogobetetze eta ongizatean eragin, ikerlanera datozen langile berri euskaldunei euren hizkuntzan lan egiteko baldintzak sortzen jarraitu, etab.

Ikerketan identifikatu dugun erronka kohesioarena da. Gaur egun gurerara datozen langileen % 30 Ehtik kanpokoak dira. Euskara modu praktikoa batean gure ikur izatea nahi dugu batetik, baina horrekin batera Ikerlaneko errealitate berri hori (jatorri eta hizkuntza aniztasuna, belaunaldi aldaketa...) ere kudeatu behar dugu, oreka berriak bilatu behar ditugu, eta horretan euskara planak bere ekarpena egin dezakeela uste dugu.”

Oskar Arroyo eta Ander Rike - FAGOR ELECTRONICA

“Motibazioan eta kohesioan eragin nabarmena izan du”

“Euskara gehiago erabiltzeko ekimenak bultzatuz esate baterako, baina aldi berean bertako langileak gaiaren inguruko lanketak egiteko elkartu dira, ekintza ludikoetan parte hartu dute eta horrek motibazioan eta kohesioan eragin nabarmena du.

Euskara planari esker, kolektiboaren zati garrantzitsu bati bere hizkuntzan lan egiteko aukera gehiago eskaini zaizkio eta horrek langileen gogobetetzean eragina dauka. Aldi berean lehiakortasunean eragiten duten beste aldagai batzuei begiratzeko aukera ere izan dugu.

Lanean jarraitu behar dugu, lortutakoa mantentzeko eta gaur egungo gizartearen ditugun errealitate berrietara egokitzeko.”

Opinion **Innovation**

How should Europe build its own Silicon Valley?

There is fresh debate about the EU's position in the technology race

MARIETJE SCHAAKE

+ Add to myFT

FINANCIAL TIMES-EK MONDRAGON EREDUTZAT HARTU DU

Marietje Schaake politika teknologikoetan adituak Korporazioaren adibidea goraiatu du, eta enpresa-ereduaren erreferente gisa kokatu du Europar Batasunaren lehiakortasun teknologikoari buruzko eztabaida berrian.

Aldiro aldiro badira MONDRAGONi buruzko aipamenak nazioarteko hedabideetan. Azken urteotan, esate baterako, New Yorker, The Guardian, Washington Post, edo ta Bloomberg-en.

Oraingoan Financial Times-ek argitaratutako iritzi-artikulu batean (“How should Europe build its own Silicon Valley?”), Marietje Schaake politika teknologikoetan aditu nederlandarrak Korporazioa aipatu du berrikuntza teknologikoaren Europako panoramaren adibide arrakastatsutzat. Egileak nabarmendu du MONDRAGONek, euskal kooperatibek osatuta eta gobernantza demokratiko eta jasangarritasun eredu batera bideratuta, Silicon Valleyren hazkunde azeleraturako estrategia tradizionalaren alternatiba bat eskaintzen duela. Schaakeren arabera, MONDRAGONen ikuspegia, “epe laburreko

MONDRAGON, Schaakeren arabera, gakoetako bat da kontinentearen garapen digitalean beste eredu bat posible dela erakusteko

etekinaren gaintik pertsonak eta finantza egonkortasuna lehenesten dituen, proposamen berritzailea da, sektore teknologikoan nagusi den ereduaren aldean”.

Europako erreferentea

Schaakeren hausnarketa Mario Draghik EBren lehiakortasunari buruz egin berri duen txostenaren ondorioz sortu da. Txosten horrek autonomia digitalaren beharra eta azpiegitura teknologiko propioetan inbertitzea nabarmentzen ditu. Egilearen ustez, Korporazioaren ikuspegia, “balioetan eta hazkunde iraunkor eta demokratikoan oinarritua, inspirazio iturri izan liteke Europako etorkizuneko garapen teknologikoetarako”.

Artikuluak, amaitzeko, egungo bultzada aprobetxatzearen garrantzia azpimarratzen du, atzerriarekiko mendekotasun teknologikoa murrizteko eta Europako printzipioetan oinarritutako alternatiba sendoak eraikitzeko. MONDRAGON, Schaakeren arabera, gakoetako bat da kontinentearen garapen digitalean beste eredu bat posible dela erakusteko. —

Zigor Ezpeleta

MONDRAGONeko Gizarte Kudeaketako zuzendaria

MONDRAGON, INTERKOOPERAZIO HISTORIA BAT

MONDRAGON ez dago interkooperaziorik gabe azaltzerik. Duela 60 urte ez genuen baliabiderik, ez genuen ez kapitalik, ez teknologiarik, ezta prestakuntzarik ere. Gaur egun garena izatera iristeko egin dugun miraria bi uste sendotan oinarritu da: pertsonaren gaitasunetan sinestea (hezkuntza eta lana), eta lankidetzan sinestea.

Pertsonarengan konfiantza izan dugulako gaude hemen, lankidetzan aritzen jakin dugulako eta “katedralaren” ikuspegia zegoelako. “Elkarrekin gauza apartak lortzen dituzten pertsona normalak” esaldiak ondo definitzen du gure ibilbidea. Interkooperazioaren dosiak handiak izan dira iraganean, eta orain ilusioz betetako une historiko batean gaude, etorkizuneko energiarekin, non interkooperazioari dagokionez handi-nahiak izateko baldintzak ematen diren. Hor doaz apunte batzuk.

Lau gogoeta eraikitzeko

1. Harremanak, konfiantza, proiektuak. Hau pertsonena da. Gure historia pertsona jakin ba-

tzuen arteko lankidetzari dagokionez konta daiteke, ez asko. Pertsonak aldatzen direnean, posible egiten da lehen ez zena, edo zaildu egiten da. Harremanak ezinbesteko baldintza dira, eta, gero, joera egon behar da. Baina ez dira inoiz sortuko pertsonen arteko konfiantza-oinarririk gabe.

2. Sistematikoa vs. Halabeharra. Elkarren arteko lankidetzak berez sor daiteke, horretarako baldintzak ematen badira. Baina gure egunerokoa eta epe laburreko eskakizunetan sartuta gaude. Helburua da harreman eta erabilgarritasun baldintza egokiak sistematikoki sortzea. Eta nahi egindako lana da, kontzientea. Perspektibarik hartzen ez badugu, beti “gaizki etorriko zaigu”, epe laburraren etsaia piztu behar dugu.

3. Konexioa vs. Harrokeria. Gero eta proiektu sendo eta autonomoagoak dituen konfigurazio korporatibo baterantz goaz, eta hori oso ona da. Baina sendotasun eta nahikotasun sentsazioak endogamiara eraman gaitzake, eta hori oso kaltegarria da egungo testuinguruan. Enpresen arteko lankidetzak komunak dira gaur egun, errentagarriak baitira. Hain mundu konplexu eta zalantzagarrira goaz, non lankidetzak estrategia ona baita arriskua arintzeko.

4. Txikiari vs. handiari. Mahaietara hurbildu gaitezke kalkulagailu kontzeptutik, zer ematen dudana eta zer jasotzen dudana. Eta ikuspegi horretatik, errentagarria gerta dakiguke besteengandik ikastea, elkarrekin jaiotzak egitea eta ahulezia-uneetan ere laguntzea. Legitimoa da, eta, seguraski, azkarra. Baina mahaietara ere hurbildu gaitezke ikuspegi zabalago batetik, eboluzionatuago batetik, gero eta indartsuagoa den gu bat eraikitzeko anbizioarekin. Nitik/nire proiektutik gurera/gure proiektuak egiten dugunaz bes-telako sentimendua ematen du. Potentzia ematen digu, anplitude, eta energia, sentitzeko handi jolasten ari garela. —

“Hain konplexua eta zalantzezkoa den mundu batera goaz, non lankidetzak estrategia ona den arriskua arintzeko”

Maitasun kapitala izan da Karmele Jaio (Vitoria-Gasteiz, 1970) idazlearen azken nobela, iaz argitaratutakoa. Lehenago etorri ziren *Aitaren etxea*, *Musika airean*, *Amaren eskuak* eta beste hainbat narrazio, poesia eta ipuin. Ia guztietan ditu hizpide emozioak, kontraesanak eta genero gaiak, emakume eta Emakundeko komunikazio arduradun izateak eragina duelako, baita euskaltzale izateak ere.

AMAIA BALENTZIAGA

Karmele Jaio IDAZLEA

“Literaturak laguntzen digu normaltasunaren azpian ezkututzen diren hainbat gauza azaleratzen”

Zergatik idatzi duzu maitasunaz zure azken nobelan?

Beharra ikusten nuen, batez ere, batzutan maitasunaz ari garelako eta ez dakigulako zertaz ari garen; hau da, gauza askori deitzen diogulako maitasuna, baina beti ez da maitasuna: batzuetan, desio sexual bat dago edo daukagu, eta maitasuna deitzen diogu; beste batzuetan, bakarrik egoteari beldurra diogu, harreman batean hasten gara, eta horri maitasuna deitzen diogu; edo batzuetan bikote bat nahi izaten dugu, bai-

na ez hainbeste maite dugulako, baizik eta gure bururen autoestimurako halako injekzio bat behar dugulako. Nik uste dut gauza askori deitzen zaiela maitasuna, eta, alde batetik, horiek aztertu nahi nituen pixka bat: zer da? Zertaz ari gara maitasunaz ari garenean?

Bestetik, sakondu nahi nuen nola emakume eta gizonen oso modu desberdinean ikasi dugun maitatzen. Emakumeoi erakutsi zaigu maitasunak okupatu behar duela gure bizitzaren zentralitatea, hori dela gure joko zelaia. Gizonen kasuan, aldiz, hezkuntza sentimental hori ezberdina izan da; maitasuna ez dago erdigunean.

“Hizkuntza txikietan idazten dugun guztiok badaukagu zerbait beste hizkuntza handietan idazterakoan existitzen ez dena, eta zera da: hizkuntza horrek ez daukala bere etorkizuna ziurtatuta”

Gainera, nolabait, irakatsi zaie maitasunetik apur bat defendatzen, ahultasun bat bezala erakutsi zaielako. Bada, maitatzeko bi modu horiek elkartzen direnean sortzen eta gertatzen den horretan sakondu nahi nuen, eta asmo horrekin hasi nintzen idazten.

Zerk inspiratzen zaitu idazterako orduan?

Eguneroko bizitza da nire inspirazioa, ikusten dudana, eta badaukat sentsazioa gaiak ez ditudala nik auke-ratzen. Gaiak etorri egiten zaizkit, eta burua bueltaka hasten zait, horretaz idaztea baino beste erremediorik ez daukadan arte. Hortaz, ez da aukeraketa bat egitea, zerbait gehiago da, baina beti, eguneroko errealitatean ikusten ditudan gauzak.

Emakundeko komunikazio arduraduna izateak eragina izango du, ezta?

Denak dauka eragina. Azken batean, guk idazten dugu; gu ari gara kanpotik hainbat gauza jasotzen, eta zerikusia dauka gure bizitzak. Zerikusia dauka gure lanpostuak, zeinekin ibiltzen garen, zer errealitate bizi dugun. Horrek guztiak dauka eragina. Eta noski, eguneroko berdintasunaren inguruan, indarkeriaren inguruan, ibiltzeak are gehiago sendotzen du ikuspegi hori. Izan ere, gero eta argiago ikusten duzu berdintasun ezak gure bizitzan duen eragina eta nola egunerokoak difuminatzen duen hori guztia, berdintasun eza hori. Orduan, beharrezkoa iruditzen zait fikzioaren bitartez hori azaleratzea.

Zure liburuetan beti dago hausnarketa eta karga emozional handi bat. Nola lortzen duzu pertsonalaren eta fikzioaren arteko oreka hori? Non dago muga?

Ez dakit. Nik uste dut, idazten dugunean, hor botatzen dugula, bai pertsonala eta baita kanpokoa ere; nahasketak bat dago hor. Hau da, nik idazten dudanean, ez naiz ni, narratzaile bat baizik. Askotan gertatzen zait, ezagutzen nauen gertuko jendea saiatzen dela bilatzen nire bizitzako zerbait, baina nire ustez ez da hori bilatu behar fikziozko lan batean.

Esan moduan, bizitza pertsonalak, noski, eragina dauka, baina ez naiz ni hor hitz egiten ari dena, narratzailea eta pertsonaiak baizik. Batek, agian, ezagu-

tzen dudana norbaiten zati bat izango du, beste norbaiten beste parte bat... Baina ez naiz errealitatetik zerbait bere osotasunean lapurtzen ari, existitzen ez den pertsonaia bat sortzen ari naiz, errealitatetik abiatuta. Izan ere, ereduak hartzen ditut errealitatetik: jarrerak, moduak... Hala ere, ez ditut pertsonaia guztiak berdinduz sortzen. Hori bai, saiatzen naiz pertsonaiak ulertzen eta denek bolumen

bat edukitzen, hau da, euren kontradikzioak ere azaleratzen, gu ere ez baikara modu batekoak bakarrik.

Orduan, zu, ni eta fikzioa? Bai, hor guztiz harremanetan daude, nire begiek ikusten dutena idazten dudalako, baina ez dut nire historia kontatzen. Azken batean, uste dut idazle batek liburu batean kontatzen duena dela mundua begiratzeko duen modua. Hori bai, hori bada pertsonala.

Kontraesanak aipatu dituzu. Behar berezirik duzu zure nobeletan kontraesanak jorrazteko?

Nik uste dut denok ditugula kontraesanak, kontraesan piloa, eta batzutan ez ditugu begiratu ere egin nahi. Bada, fikzio edo nobela batek eramaten zaitu ispilu baten aurrean jartzera zeure burua. Hau da, nik uste dut literaturak laguntzen digula normaltasunaren azpian ezkutatzen diren hainbat gauza azaleratzen. Nik behintzat horretarako erabiltzen dut, esan gabe geratzen diren horiek guztiak azaltzeko, normaltasunaren azpian sarritan daudelako kristoren ekaitzak.

Orain dela bi urte, Korrikaren testua idatzi zenuen, eta hor azaldu zenuen euskara ez dela daukagun zerbait, garen zerbait baizik. Nola eragiten dizu euskaldun izateak idazterako orduan?

Nire tresna da euskara. Hizkuntza txikietan idazten dugun guztiok badaukagu zerbait beste hizkuntza handietan idazterakoan existitzen ez dena, eta zera da: hizkuntza horrek ez daukala bere etorkizuna ziurtatuta. Euskaraz idazten dudanean badakit zaugarriagoa, txikiagoa, den hizkuntza batean idazten ari naitzela, hainbat hizkuntza handien eraginpean dagoena. Eta horrek guztiak, nola ez, eragina dauka, batez ere, euskaraz idazteko nahi izate horretan, euskal literaturak ere indarra izan dezan.

Prentsan, erakundeen komunikazio bulegoetan... egin duzu lan. Zure ibilbide profesionalan, izan duzu harremanik kooperatibismoarekin?

Zuzenean ez, baina bai zeharka. Ez dut kooperatiba batean lan egin, nahiz eta izan dudana harremana hainbat kooperatibarekin. Orduan, kooperatiben filosofia behintzat ezaguna zait. —

Belaunaldien arteko etxekidetzarako proiektu berrizailea Arrasaten

SEAk proposatutako proiektua etxebizitza-premiei erantzuteko sortu da, bereziki gazte eta adinekoen artean. Aitor Orobengoak emandako datuen arabera, Arrasaten, biztanleriaren laurdenak 65 urte edo gehiago ditu, eta adin-tarte horretan mendekotasun tasa Gipuzkoako batez bestekoa baino altuagoa da. Bestetik, gazteek etxebizitza eskuratzeko dituzten zailtasunak ere badaude proiektuaren jomugan.

Mesedetako Ikastetxea izandako eraikinean, cohousing edo etxebizitza komunitarioen eredia ezartzeko duen proiektuaren proposamen berria aurkeztu du Aitor Orobengoak, ISEA kooperatibako kideak. Arrasateko Udalak bere garaian enkargua eman zion Orobengoari proiektua lantzeko, eta horixe aurkeztu zuen joan den urrian jende aurrean. Proiektuak belaunaldi arteko elkartasuna, komunitatea eta berrikuntza ditu ardatz.

Apartamentu funtzionalak

Proiektuak 65 apartamentu sortzea aurreikusten du, 1, 2 edo 3 logelako diseinuekin, guztira 8.000 m²-ko eremuan. Egungo ikastetxearen egitura mantenduko da, eta lorategi bihurtutako patioak izango ditu, bai egoiliarrentzat, bai herritarrentzat irekiak. Gainera, erabilera komunak eta komunitate espazioak izango dira, elkarlanerako eta elkarbizitzarako espazioak sustatuz.

Apartamentuek diseinu funtzionala izango dute, argi naturalaren aprobetxamendua lehenetsiz eta terraza banakakoak eskainiz. Eskema horren bidez, bizitegi-espazioa eroso eta jasangarria izan dadin saiaturko dira.

Apartamentuen diseinua ISEAk eta KREANek egin zuten hasiera batean. Ondoren, ID-Arte (EHU-UPV) Barne Diseinuko 3. mailako ikasleek apartamentuen diseinu zehatzak landu dituzte.

Bideragarritasuna

Proiektuaren bideragarritasuna da oraindik oztopo nagusia. ISEA eta Arrasateko Udala Foru Aldundiko Zaintza eta Gizarte Politiketako sailarekin harremanetan daude Mesedetako Ikastetxeko proiektuan parte hartu dezan.

Gipuzkoako Foru Aldundiaren eta Eusko Jaurlaritzaren laguntza ezinbestekoa izango da, bai inbertsio handia delako, bai Hiri Antolamenduko Plan Orokorra aldatu behar delako. Proiektua gauzatzea erabakita ere, lehiaketa publikora atera beharko litzateke, ISEAREN proiektua aukeratu edo ez erabakitzeko. —

Belaunaldi arteko etxekidetzaren garrantzia

Orobengoaren hitzetan, “belaunaldien arteko bizikidetzak komunitarioaren onurak ugariak dira. Adinekoen osasun mentala eta segurtasun sententzia hobetzen laguntzen du, eta gazteei eta bestelako taldeei elkarrekin-tza eta sostengu sare bat eskaintzen die”.

Era berean, “bizipen horrek herritarren erantzukizunari eta jarrera zibikoari buruzko kontzientzia hartzea ere errazten du, eta horrek ekintza komunitarioan jende gehiago inplikatzeko eta partaidetza eta ardura handiagoko elkarteak sortzen laguntzen du”, Orobengoaren ustez.

Kasu guztietan, belaunaldien arteko, elkarlaneko eta autokudeatutako komunitate bat garatzea proposatu dute, balio kooperatibotan oinarrituta, partekatutako eskubideak eta betebeharrak bere gain hartuko lituzkeena eta eraikuntza kolektiboko partaidetza-prozesuen bidez garatuko liratekeena.

Belaunaldien arteko, elkarlaneko eta autokudeatutako komunitate bat garatzea proposatu dute, balio kooperatibotan oinarrituta, partekatutako eskubideak eta betebeharrak bere gain hartuko lituzkeena eta eraikuntza kolektiboko partaidetza-prozesuen bidez garatuko liratekeena

DIGITALIZAZIOA ETA MARKO TEKNOPELAGOGIKO BERRIA

ETORKIZUN KONPLEXUAN BIDEA PROPOSATZEN

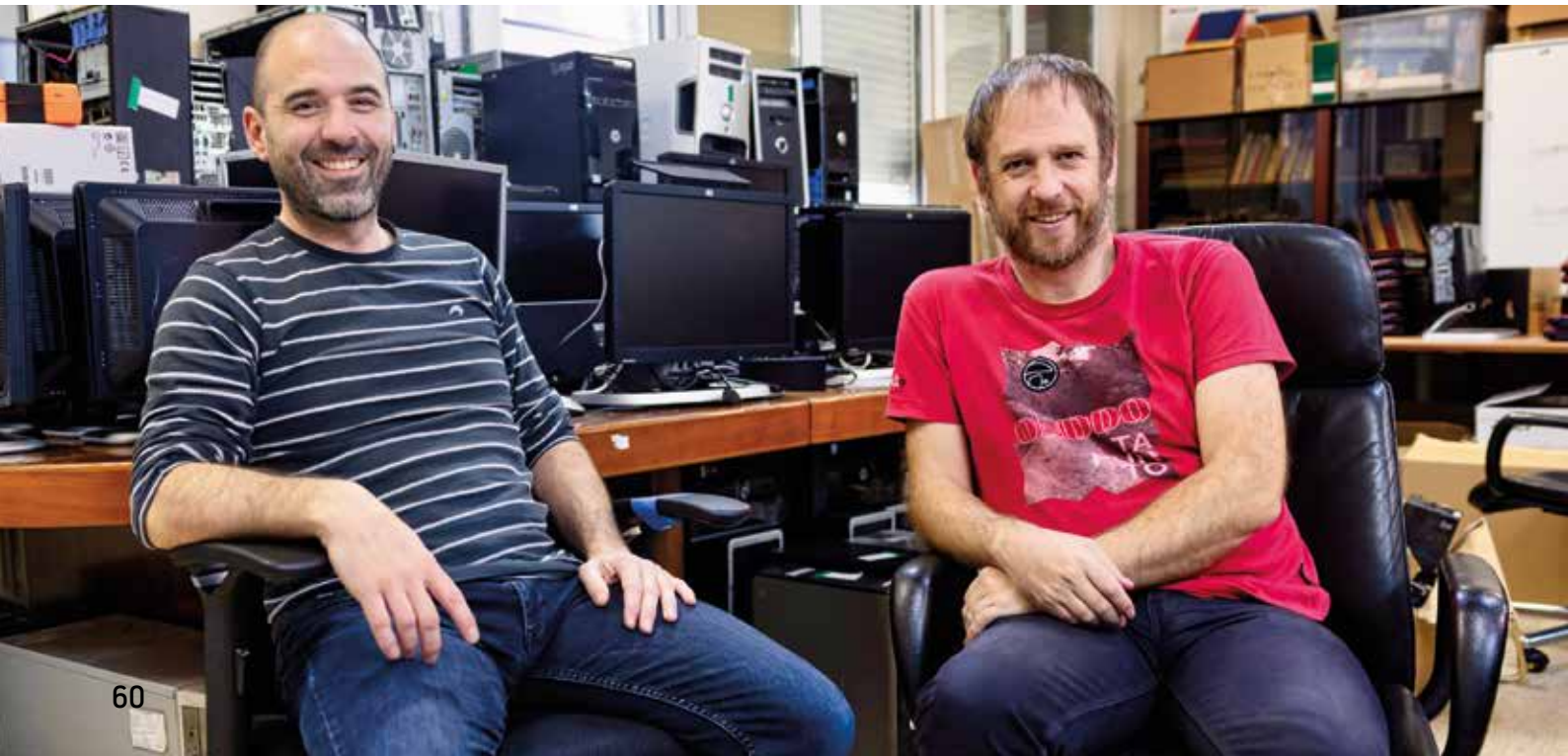
Arizmendi Ikastolako marko teknopedagogiko berriaren aurrean *argia pizteko* ardura dute Beñat Irazabal, Aritz Oianguren eta Ibone Arejolaleiba irakasleek. Arlo korapilatsua dute esku artean, digitalizazioaren gai arantzatsu eta konplexua. Bidegurutzean beti, bide bat edo bestea hartzera derrigortuta. Arizmendi Ikastolako marko teknopedagogiko berriaren inplementazioan hartuko dituen erabakien eta jorratuko duen estrategiaren inguruan aritu gara Beñat, Aritz eta Ibonerekin.

GORKA ETXABE

2010ean ekin zion Arizmendi Ikastolako digitalizazioaren arloari. Eusko Jaurlaritzak Eskola 2.0 egitasmoa martxan jarri bezain pronto, Arizmendi Ikastolako ikasgelak egokitu zituen, irakasleen formakuntza sustatu zuen, ikasleen ordenagailuak eskuratu zituen eta askotariko baliabideak bideratu zituen. Moodle ikasketa plataforma digitalaren aurreneko urteak izan ziren, analogikotik digitalerako jauziaren sasoia, era orekatuan burutu zena, Euskal Herriko beste ikastola askori aurre hartuz eta nolabait besteentzat erreferente bilakatuz. Ordutik Arizmendi Ikastolako 12 guneek sarean funtzionatu izan dute, askotariko edukia partekatuz, era bateratuan, digitalizazioaren alderdirik positiboena aprobetxatuz.

Gaurko ekosistema

Gaur gaurko beharrak identifikatu eta marko teknopedagogiko berria garatzen ari da uneotan Arizmendi Ikastola. Hezkuntzaren eta bizipenen bitartez, pertsona euskalduna, barne sendotasuna duena, kooperatiboa, erabakitzaile-ekintzailea eta eraldatzailea hazi eta hezi nahi du Arizmendik. Arlo teknologikoan eta digitalizazioan ahaldundutako ikaslea. Irizpideduna eta erabakiak hartzeko eta hausnartzeko erremintak izango dituena. Helburua ez da nolana hikoia. "Ez da soilik testu-prozedadore bat erabiltzen irakastea. Erabilerak kontzientea sustatu behar dugu. Erabileran oinarritu gara orain arte, baina alfabetatzea landuko dugu,

ahaldundu nahi dugu ikastolako komunitatea bere osotasunean. Ikasle, irakasle, zerbitzu orokorretako lan-kideak eta gurasoak, ahalik eta koherenteena izan behar da gure markoa”. Hala diote, Beñat Irazabal, Ibone Arejolaleiba eta Aritz Oianguren.

Digitalizazio etiko eta arduratsuaren bidean

Gai konplexua da, korapilatsua eta arantzatsua, eta IKT arduradunek argi dute hobe dela *iceberg*-aren muturra izatea baino, erabaki hausnartuak hartzea, bat-batekoari eta inprobisaziori lekuri utzi gabe. “Digital esparru zabalaren erabilera etikoa eta arduratsua sustatu behar dugu”. Horretarako esparruan dauden aditu eta espezialistekin dihardute lanean, foro ezberdinetan eta formazioak jasotzen.

“Adituen irizpideak hartu behar ditugu aintzat, ebidentziak nahi ditugu. Datuak. Gure norabidea zein izan behar da? Ebidentzia zientifikoetan oinarritu nahi dugu gure eskaintza. Zertan lagunduko digu digitalizazioak gure ikasleen formazioan? Markoak horri erantzun dio. Erremintak jar ditzagun gure markoaren esku. Goazen entzutera entzun beharreko adituei”. Teoria argi jakinda, praktikara eraman nahi dute orain proposamena.

Instrumentalismoan ezin erori

Gaur gaurko paradigmatari erantzun egokia ematea ezin bestekoa dela diote hirurek. “Tresna erabiltzea ez da nahikoa. Ahaldundu behar dugu komunitatea ondo

erabiltzeko tresna. Ezin dugu ukatu errealitatea. Gaur gaurko tekno-adikzioa ezin dugu baztertu. Osasun mentalean izan ditzakeen ondorioak aztertzea tokatzen zaigu. Gure erantzukizuna da, ikastolaren erantzukizuna, eta horren aurrean orekaz jokatu behar dugu. Etorkizuneko Euskal Herria digitala izango da eta prestatu beharra daukagu”.

Arizmendi Ikastolako IKT arduradunentzat, euskal identitateari erantzuneko ekosistema digitala eraiki behar da. Zaila dela jakitun badira ere. Ikastolen elkarteak, Jaurlaritzak, eta gainerako aktoreek digitalizazioari modu kolektiboan erantzun behar diotela uste dute, burujabetza digitala sustatuz. Hala, Europako kompetentzia digitalen markoa ona dela diote, baina hori Euskal Herrira eta ikastolen kolektibora aterratzeko ahalegina egin beharko dute.

Nola lurreratu orain digitalizazioa eta marko teknopedagogikoa?

Arizmendi Ikastolan ekosistema digitalean irizpideak ezarri nahi dituzte, hausnarketari erantzuna eman nahi diote, ukigarria, dokumentu formala sortu nahi dute denok, kolektiboak osotasunean irizpideak izan ditzan. “Oinarri filosofikoa behar dugu. Onarpen bat behar dugu, dugun errealitateari erantzuneko markoak. Tresnak eman behar dizkiegu gure kolektiboko ordezkari ezberdinei erabakiak har ditzaten. Irizpideak, dekalogoak, dokumentuak eman behar dizkiegu ikasleei, irakasleei, gurasoei. Horretan ari gara”. Hala ari dira, erabakiak hartzeko faktore ezberdinak aztertuz, eta asmoa da 2025ean dokumentu, dekalogo edo txostena definitzea, nahiz eta jakitun izan, dokumentu bizia izango dela, moldagarria, eta aldagai askoren menpe egongo dena. “Izarkomek (Euskal Herriko Telekomunikazio Kooperatiba) egin zuen iaz erabilera gida. Antzeko zerbaitekin egin beharko dugu”.

ADIMEN ARTIFIZIALA, aukerak eta mehatxuak

“Profesional moduan, badagokigu, distantzia hartu eta edozein tresnaren aurrean, ezer inplementatu aurretik, ondo aztertu behar dugu. Adimen Artifiziala tresna lez, era formalean, sartuko da irakaskuntzan, baina aztertu beharko dugu, erantzukizunetik, etikatik eta arduratik, horiek nola inplementatu behar diren. Erabilera egokia sustatu beharra dago arlo horretan ere, aukera ugari eskaini ditzake-eta, baina baita mehatxuak ere. ikuspegi zabala behar dugu. Argi dago Adimen Artifizialak erreminta oso interesgarriak eskaintzen dituela, baina gure komunitatean eragingo dituen onurak, kalteak eta aldaketa sakonak aztertu behar ditugu”. —

ARRISKU KARDIOBASKULARRA [AKB] BADAKIZU ZEIN DEN ZUREA?

Gaixotasun kardiobaskularrak [GKB] dira, batez ere miokardioko infartua eta iktusa, heriotza eta desgaitasunaren munduko kausa nagusia. Espainian, heriotza-tasaren lehen arrazoa dira, eta arrazoi horregatik ia 8.000 emakume gehiago hiltzen dira urtero, tumoreen eta covid19-aren aurretik, baita horren adierazpen kliniko handieneko urtean ere.

MARISA SECO LABORATEGIKO ZUZENDARIA. OSARTEN, KOOPERATIBA ELKARTEA

Hala ere, GKBek eragindako heriotza goiztiarren %80 saihestu daiteke, Osasunaren Mundu Erakundearen arabera, batez ere bi-zi-ohitura osasungarriari jarraituz, eta horien funtsezko zutabeak elikadura eta jarduera fisikoa dira. Arrisku kardiobaskularraren ebaluazioa, edo arrisku kardiobaskularra, prebentziorako lehen urratsa da, eta osasun-langileek erabiltzen dituzten eta sarean eskuragarri dauden AKBaren kalkulagailu batzuen bidez lor daiteke. K kalkulagailu horiek 10 urtean gertaera kardiobaskular bat izateko probabilitatea kalkulatzeko dute, hainbat datu erabiliz (adina, sexua, tentsio arteriala, tabakismoa eta kolesterolaren balioak, HDL kolesterola, LDL kolesterola edo HDL kolesterola ez den kolesterola, erabilitako kalkulagailuaren arabera).

Norberaren AKBa ezagutzea ez da bakarrik beharrezkoa bihotzeko gertaera bat izateko probabilitatea baloratzeko eta hura murrizteko estrategia ezartzeko; beharrezkoa da, halaber, odol-analisi batean sartutako proba batzuen emaitzak interpretatzeko. Hala, laborategiko txostenetan ohikoa da testu bat aurkitzea, bai HDL ez den kolesterolerako, bai LDL kolesterolerako, pertsonaren AKBaren arabera balio desiragarriak adieraziz. Osartenek urtero langileei egiten dien azterketaren kasu zehatzean, informazio hau agertzen da:

Srm-EZ-HDL KOLESTEROLA mg/dL [<160]

Balio desiragarriak, pertsonaren arrisku kardiobaskularra [AKBa]ren arabera:

- 2. mailako prebentzioan dauden eta AKB oso altua duten pertsonak: <85 mg/dL
- AKB handia duten pertsonak: <100 mg/dL
- AKB moderatua duten pertsonak: <130 mg/dL

Srm-LDL KOLESTEROLA mg/dL [<116]

Balio desiragarriak, pertsonaren arrisku kardiobaskularra [AKBa]ren arabera:

- 2. mailako prebentzioan dauden eta AKB oso altua duten pertsonak: <55 mg/dL
- AKB handia duten pertsonak: <70 mg/dL
- AKB moderatua duten pertsonak: <100 mg/dL
- AKB baxua duten pertsonak: <116 mg/dL

ELKARTASUN KEINU BAT, EURO BATEN TRUKE

Usadio bihurtuta dago Laboral Kutxaren egutegia gure sukalde, ikastetxe, lantegi edo bulegoetan zintzilikatzea.

Urte osoko konpainia, urte osorako mezu grafikoekin, gizartearen erronka batzuk aintzat hartuta. Aurten, 12 artistaren ilustrazio ederrekin osatu du Laboral Kutxak 2025eko egutegia; komunitate oparoagoak, berdinzaleagoak eta jasangarriagoak eraikitzeko balioen inguruan.

Usadioari elkartasuna ere batuko zaio gainera. Egutegia eskuratzean, euro bateko ekarpen solidarioa egin ahalko baitzaio Mundukideri, eta emandako euro bakoitzeko, Laboral Kutxak beste bat jarriko du.

Bildutako dirua Mundukideren Mozambikeko programara bideratuko da. Pobrezia handiko herrialde horretan, azken 20 urteetan, nekazari-familiekin dihardu lanean Mundukidek. Programaren bidez, nekazaritza-teknika, labore eta merkatu berriak probatea lortzen dute familiek; diru-sarrerak eta bizi-baldintzak hobetzeko. —

Mundukideri emandako 1 €-eko bizum bakoitzeko, LABORAL Kutxak beste euro bat emango dio GKEari.

 1 € 00989

MLAKOOP kooperatiban soluzio integralak sortzen dituzte talentua eta formakuntzaren esparruan. Negozio berri bat garatzen ari dira talentuaren erakarpenaren eta garapenarekin lotuta, eta negozio horren garapenean buru-belarri lanean ari da Maria Ruiz.

USOA AGIRRE

Maria Ruiz

BERRIKUNTZA ETA NEGOZIO GARAPENKO ARDURADUNA MLAKOOP-EN

“Injustiziak gorroto ditut”

Ze erronka duzu eskuartean?

Talentuaren erakarpenaren negozio honetarako guk kudeatzen dugun Universidad Mondragón Mexico gakoa da, erakarriko dugun talentu profesionala LATAMetik datorrelako. Gure helburua da enpresekin lan egitea bertako profil profesionalak (talentua) hemengo enpresetara ekartzeko. Lan taldea orain dela urte eta erdi hasi zen gai honetan eta ni aurtengo irailen integratu nintzen euren lantaldean. Denbora gutxi izan arren, *feedback* oso ona izan da. Lantalde oso ona daukagu, bai MLAKOOPen eta baita Universidad Mondragón Mexicon ere. Negozio honetatik ikusi dira beste negozioetara eramán daitezkeen beste erronka eta indargune batzuk ere.

Gaua ala eguna?

Eguna. Pandemian mugatuta egon ginen eta denok behartuta egon ginen egunez planak egitera, eta horrek pixka bat indartu zuen eguna aprobetxatzeko ohitura. Asteburuan paseo bat eman, poteotxo bat eta bazkari on batekin borobildu. Hori da niretzat planik ederrena.

Aperitiboa edo bazkalostea?

Aurreko galderarekin lotuta, aperitiboa nahiago.

Gazia ala gozoa?

Gazia. Tortilla pintxo munduko onena da niretzat.

Dantzatu ala abestu, edo biak?

Biak oso gustuko ditut, baina esaten didate oso gaizki abesten dudala. Hortaz dantzatzearekin geratuko naiz.

Filmak zineman edo plataforma digitaletan?

Zinema aretoetan nahiago. Txikitan gurasoekin asko joaten nintzen eta aukera dudán guztietan joaten naiz zinemara gaur egun ere.

Liburuak paperean edo digitalean?

Paperean, istorioan murgiltzeko aukera ematen dit.

Uda edo negua?

Uda. Hondartza asko gustatzen zait eta baita beltzaran jartzea ere (barreak).

Trena ala hegazkina?

Hegazkinez urrunago iritsi naiz eta hegazkina aukeratu nuke.

Audioak edo idatzizko mezuak?

Audioak. Eta gainera podkastak izaten dira. Lagunekin bizitzako puntu honetan zaila da elkartzea eta horregatik harremanetan jartzen garen bakoitzean podkastak izaten dira.

Lanerako tresna bat.

Ordenagailu eramangarria.

Erronka pertsonal bat?

Gaur egun daukadan zoriontasuna, poza, lasaitasuna eta ongizate sentazio hori betirako izatea.

Erronka profesionala?

Daukagun talentuaren erakarpen eta garapenarekin lotutako negozioa jasangarri eta arrakastatsu egitea.

Kooperatiba bat?

MLAKOOP, noski, zalantzarik gabe.

Ohitura on bat?

Egunero paseotxo bat ematea, berandu bada ere.

Bizitzarako aholku bat?

Ez arduratu kontrolatu ezin duzun gauza horientatik. Eta, zorionez, bizitzan ezin dela dena planifikatu.

Amets bat.

Injustiziak gorroto ditut, bai maila profesionalean eta bai maila pertsonalean ere. Nire ametsa da injustizia ezaz aritzen diren guztientzat ondorioak gotea. —

Gehiago egiteko gaitasuna badugu

Gure artean ez da ezohikoa munduan “hemen baino hobeto” inon gutxi bizi daitekeela esatea. Eta datuei begiratzuz gero, ideia nahiko zuzena dirudi.

Ekonomiari dagokionez, gure artean, biztanleko barne produktu gordina 40.000 bat eurotako da, eta horrek munduko lurralde aberatsenen artean, ia %10aren barruan kokatzen gaitu. Hau da, munduan 7.200 bat milioi pertsonak dute guk baino gutxiago eta 800 milioik guk adina edo gehiago.

Hezkuntzan berdintsu. Euskal Herriko helduok, batzaz beste, 11 urte pasa egin ditugu eskolan, eta munduan eskola urte gehien izan dituzten %20aren artean gaude.

Eta osasun kontuetan, zaila hobeto egotea. Izan ere, gure artean dugun 83 urteko bizi itxaropenak goiko %5ean kokatzen gaitu. Munduan bizi garen pertsona guztien %95ak ez du guk adinako bizi itxaropenik. Hori da marka!

Hala ere, munduko biztanle guztien artean bizi bal-

dintza onenak dituztenen artean egoteak ez du esan nahi beste guztiak ezinean bizi direnik. Ez da horrela.

Non gauden ohartuta, “hemen baino hobeki inon gutxi” esaldia bezain ohikoa den beste kontu bat datorrigu burura: herri bereziki solidarioa garen ideia. Hori ere sarri errepikatzen da gure artean.

Zer diote datuek?

Elkartasuna modu askotan gauzatu daiteke. Gure kasuan, munduko aberatsenatarikoak izanik, zentzuzkoa dirudi gure elkartasuna gauzatzeko bide natural bat izatea guk baino askoz bizitza zailagoa dutenekin elkarlanean aritzea.

Euskal Herriko erakunde publikoek garapenerako lankidetzara bideratzen duten dirua batu eta herritar kopuruarekin zatituz gero, ikusiko dugu urtean 30 euro bideratzen direla garapenerako lankidetzara euskal herritar bakoitzeko.

30 euro. Ezin esan asko denik. Akaso, norbanako edo enpresa bezala bideratzen dugu gehiago gure elkartasuna? Kasu honetan, datuak aurkitzea zailagoa da, baina Garapenerako Gobernu Kanpoko Erakundeek emandako datuak aintzat hartuta, euskal herritar bakoitzak 10 euro ematearen baliokidea da elkar-tasun hori.

40 euro denera, beraz. Biztanleko eta urteko. Zer pentsatua ematen du. Hori al da gure gaitasun guztia? Munduko ia %10 aberatsenaren artean egonda eta biztanleko 40.000 eurotako barne produktu gordina izanda. 40 euro urtean. Hori al da egin nahi dugunaren neurria? Gure ahaleginaren isla? Gure elkartasunaren tamaina?

Oraintxe ari gara erakunde eta enpresatan datorren urterako aurrekontuak prestatzen. Norbanakoentzat ere, urte amaiera joandako urtearen balorazioa egin eta datorren urterako egitasmoak finkatzeko unea izan ohi da, begirada jasotzeko garaia.

Izan ere, egunerokoan gure kontuetan dugu murgilduta burua: lankidearekin izan dugun berriketaldia, umearen urtebetetzea, datorren astebururako plana, biloba ikastolatik jaso beharra, biharamuneko bazkaria, etab. Eta diru kontutan ere, antzera gertatzen zaigu: hipoteka, erosketak, dentista, autoa, unibertsitateko matrikula, negurako berokia...

Baina, ezin da beti burua makurtuta oinetara begira ibili. Bidea erabakitzeko tarteka begirada jaso beharra dago. Non gaude? Norantz goaz? Zer bide hartuko dugu?

Aurkeztutako datuen helburua horretan laguntzea izan da. Munduan non gauden hobeto kokatzen laguntzea, denontzat mundu hobeto bat eraikitzeko lanean, gure benetako gaitasunekin bat datorren ekarpena egingen laguntzea. —

Elkartasuna modu askotan gauzatu daiteke. Gure kasuan, munduko aberatsenatarikoak izanik, zentzuzkoa dirudi gure elkartasuna gauzatzeko bide natural bat izatea guk baino askoz bizitza zailagoa dutenekin elkarlanean aritzea

MUNDUKO BIZTANLERIA OSOA HIRU TALDE NAGUSITAN SAILKA DAITEKE

Gutxi gorabehera, **1.000 milioi** gara oso ongi bizi garenak: 80 urte inguruko bizi itxaropena, dozena bat urteko eskolaratzea eta munduko beste edonora denbora pasa joateko aberastasuna.

Beste **6.000 milioi** pertsona inguru, egunerokoarekin nahikoa lan izanda ere, behar gorrian bizi ez direnak: 70 urte inguruko bizi itxaropena, zazpi bat urteko eskolaratzea eta etxea, janaria, arropa eta gutxieneko beharrezko gauzak bermatuta.

Azkenik, beste **1.000 milioi** pertsonak gertutik bizi dute gosea, gaixotasuna eta haur eta gazteen heriotza.

NBE-REN ETORKIZUNEN GOI-BILERA

IPARRORRATZ BAT JASANGARRITASUN GLOBALERAKO

2024ko irailean, Nazio Batuen Erakundeak (NBE) **Etorkizuneko Goi-bilera** egin zuen, XXI. mendeko erronkei erantzun globalak birdiseinatzeke funtsezko ekitaldia. Topaketa horretan munduko liderrak, adituak, gizarte zibila eta enpresak bildu ziren, etorkizun bidezkoago, jasangarriago eta erresilienteago baterako bidea marrazteko.

IBON ANTERO

Etorkizuneko Goi-bilerak katalizatzaile izan nahi du gobernantza globaleko egiturak eraldatzeko, zilegitasun, gardentasun eta jarduteko gaitasun handiagoa emanez.

CSRDk iraunkortasunari buruzko informazioa finantza informazioarekin parekatzen du, eta ezartzen du enpresek estandar komun batzuen arabera aurkeztu behar dutela beren informazio ez-finantzarioa. Finantza Informaziorako Europako Aholku Taldeak (EFRAG) *European Sustainability Reporting Standards* (ESRS) garatu ditu. Horiek dira jasangarritasunari buruzko informazioa aurkezteko estandarren esparru berria. Estandar horien bidez, datu fidagarriak eta konparagarriak eman nahi zaizkie inbertitzaileei, gizarteari eta beste alderdi interesdunei.

COP29 Nazio Batuen Klima Aldaketari buruzko Konferentzi

Egin berri den beste konferentzia garrantzitsu bat COP29 konferentzia da, Bakun (Azerbaijan), Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioko Aldeen 29. Konferentzia. Horren helburua da berotze globala 1,5 ° C-tik behera mugatzeko herrialdeen ekintzak koordinatzea, konpromiso zehatzetan eta hainbat neurritan zentratuta, hala nola finantzaketa klimati-koan, trantsizio energetikoan eta nazio mailan zehaz- tutako ekarpenetan.

COP29 amaitu berritan, akordioak lortu direla on- doriozta dezakegu, baina anbizio falta nabarmenare- kin. Garapen bidean dauden herrialdeek klima finan-

tzaketarako urtean proposatutako 1,3 bilioi dolarretatik urrun, urtean 300.000 milioi dolarreko akordioa lortu da, baina akordioak funtsak handitzea eskatzen du, 2035erako urtean 1,3 bilioira iritsi arte. Beste aurrerapen nabarmen bat Parisko Akordioaren 6. artikulua da. Horren bidez, Nazio Batuek araututako karbonoaren merkatu-mekanismo bat sortzea aurreikusten da, erakunde pribatuek kudeatzen duten karbonoaren borondatezko merkatuaz bestelakoa.

Enpresen funtsezko zeregina horrelako goi-bileretan

Enpresek, berrikuntzarako eta baliabideetarako duten gaitasunagatik, funtsezko zeregina betetzen dute, eta funtsezko eragilea dira garapen inklusiboago, jasangarriago eta bidezkoago baterantz aurrera egiteko.

Etorkizuneko Goi-bileran, besteak beste, kontuak ematea nabarmendu daiteke: 55. ekintzan, enpresek erronka globalak konpontzen laguntzeaz gain, Nazio Batuen esparruak ezartzean erantzukizun handiagoa eta kontuak emateko beharra indartzen da.

Bestalde, duela gutxi COP29an, enpresek ekonomia berdera igarotzeko egiten duten ekarpena honako alderdi hauetara bideratzen da:

- Berrikuntza teknologikoa: emisioak murrizteko eta efizientzia energetikoa handitzeko soluzioak garatzea.
- Lankidetzaren publiko-pribatua: aliantzak gobernuekin eta GKEekin, asmo handiko eta eskalako proiektu klimatikoak ezartzeko.
- Jasangarritasunean inbertitzea: kapitala energia berriztagarrietara bideratzea eta klima egokitzeko proiektuak. —

GJH arloko lehentasunak

Klima aldaketa eta garapen jasangarria: Berotze globala 1,5 °C azpitik mantentzeko, energia berriztagarrietarako finantzaketa handitzeko eta garapen bidean dauden herrialdeei trantsizio energetikoan laguntzeko neurriak sustatzen ditu.

Bakea eta segurtasun globala: armagabetez nuklearrarekiko, Segurtasun Kontseiluaren erreformarekiko eta sortzen ari diren teknologia militarren [arma autonomoak, esaterako] erabileraren erregulazioarekiko konpromiso historikoa jasotzen du.

Lankidetzaren digitala eta gobernantza teknologikoa: Interneterako sarbide globala bermatzea eta adimen artifizialerako eta datuen erabilerarako lineamendu etikoak ezartzea proposatzen du, ingurune digital segurua eta ekitatiboa sustatuz.

Gazteak eta etorkizuneko belaunaldiak: Lehen aldiz aurkeztu du Etorkizuneko Belaunaldiei buruzko Adierazpen bat, erabaki globalek epe luzera izango duten eragina kontuan hartuko dutela ziurtatuz.

Giza eskubideak eta genero berdintasuna: Giza eskubideekiko, genero ekitatearekiko eta eskubideen defendatzaileen babesarekiko konpromisoa berresten du.

Helburua da herrialdeen ekintzak koordinatzea berotze globala 1,5 °C-tik behera mugatzeko, konpromiso zehatzetan eta hainbat neurritan zentratuta, hala nola finantzaketa klimatikoan, trantsizio energetikoan eta nazio mailan zehaztutako ekarpenetan

AZAROAK 25

EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIA DESAGERRARAZTEKO NAZIOARTEKO EGUNA

Urtero, azaroaren 25ean, Indarkeria Matxistaren Aurkako Nazioarteko Eguna ospatzen da. Nazio Batuen Erakundeak 1999an aldarrikatu zuen data hori, emakumeen eta neska gazteen aurkako indarkeria-mota guztiak desagerrarazteko beharraz sentsibilizatzeko.

Emakumeen aurkako indarkeriak forma ugari hartzen ditu, fisikotik eta sexualetik hasi eta psikologiko eta ekonomikoraino. NBE Emakumeak erakundearen arabera, munduko hiru emakumetatik batek indarkeria motaren bat jasan du bizitzan zehar. Gainera, arazo honek ez die biktima zuzenei bakarrik eragiten, baizik eta eragin sozial eta ekonomiko esanguratsua sortzen du, munduari BPG globalaren %2 kostatzen zaiola kalkulatu.

Kooperatibok, eraldaketa-eragile gisa, funtsezko zeregina dugu fenomeno hori prebenitzeko eta borrokatzeko. Alde batetik, edozein jazarpen edo diskriminazio motarekiko zero tolerantzia politikak inplementatuz, lan eremu seguruak sortuz. Baina, era berean, genero-berdintasunari buruzko prestakuntza eta indarkeriari buruzko sentsibilizazioa funtsezkoak dira jokabide kaltegarriak desagerrarazteko eta kontzientzia sortzeko.

Aurten, 2024an, 35 Kooperatibetako 98 parte-hartzaileekin bi prestakuntza egin dira. Talde horiek bigarren edizio bat izango dute 2025ean, sortu den eskaera eta interesagatik. Prestakuntza bat kooperatibetako berdintasun batzordeetan parte hartzen duten pertsonen zuzenduta dago, eta beste prestakuntza bat kooperatibetako jazarpen eta prebentzio protokoloetako aholkularitza konfidentzialesak kide diren pertsonentzat da.

Genero-berdintasuna sustatzea eta indarkeriaren aurka jardutea, betebeharrak ez ezik, gizarte bidezkoago eta jasangarriago bat eraikitzeko aukera ere bada.

Indarkeria matxista ukatzea haren alde egitea da

Batu gaitezen geldiarazteko

EMAKUMEEN AURKAKO
INDARKERIARI EZ
NO A LA VIOLENCIA
CONTRA LAS MUJERES

azaroak
25

Emakumeen kontrako
Indarkeria Desagerrarazteko
Nazioarteko Eguna

900 840 111
DEITU, LAGUNDUKO ZAITUGU

araba

Bizkaia

GIPUZKOA

EUDE

Azaroaren 25ean, eta egunero, emakumeenganako indarkeriarik gabeko mundu baten aldeko borrokan rol aktiboa hartu behar dugu kooperatibok. —

Javier Erdozia hil da

33 urtez egin zuen lan talde kooperatiboan eta bera izan zen bere lehen idazkari nagusia.

Javier Erdozia Landa azaroaren 23an zendu zen, 89 urte betetzeko bezperan. Lekeitiar honek harreman estua izan zuen talde kooperatiboarekin, izan ere 1967an, ekonomia-aholkulari lanetan hasi zen Laboral Kutxan (Caja Laboral Popular), Arrasateko bulego zentraletan, Jose Maria Arizmendiarrietak eskatuta. Kreditu-kooperatiba horretako bazkide izan zen, harik eta 1992an, Mondragon Corporación Cooperativa joan zen arte. Hantxe jubilatu zen, 2000. urteko abenduan. Laboral Kutxan askotariko lanpostuetan ibiltzea egokitu zitzaion: ekonomia-aholkulari, zuzendari nagusiorde, kontseiluko idazkari, besteak beste. Horrez gain, hainbat kooperatibatako batzordekide ere izan zen: Ikerlan, LagunAro, Arrasateko Eskola Politeknikoa, Lea-Artibai Eskola Politeknikoa, Eroski...

Kooperatibista eta euskaltzalea

1947ko urrian, apaiz-ikasketak hasi zituen Saturrarango seminarioan eta hantxe areagotu zitzaion bere aitagandik zetorkion euskaltasunaren kontzientzia, batik bat, Andoni Basterretxe irakaslearen eraginez. Bertan bost urte egin ondoren, Gasteizko seminariora jo zuen Filosofia ikasketak egitera. 1953an, seminarioa utzi, eta *preuniversitario* zeritzon titulua atera zuen Valladoliden.

Urte horretan hasi zen futbolekin, eta Bizkaiko jubentzen selekzioarekin Espainiako txapelketa irabazi ondoren, jubentzetako munduko txapelketa irabazi zuen Espainiako selekzioarekin 1954an. Futbolari profesional gisa aritu zen Deportivo Alavesen, ligako lehen mailan. Talde horretan hiru denboraldi egin ostean, Felguera, Sestao Sport eta Indautxu taldeetan jokatu zuen, bigarren mailan. Garai horretan, atera zuen Zuzenbideko lehen ikasturtea, Oviedon, eta Ekonomia Zientziak ikasten hasi zen. 1961ean utzi zuen futbola,

MONDRAGONen lehen idazkari nagusia izateaz gain, hainbat kooperatibako batzordekide ere izan zen: Ikerlan, LagunAro, Arrasateko Eskola Politeknikoa, Lea-Artibai Eskola Politeknikoa, Eroski...

lesio latz baten ondoren, ikasketei lehentasuna eman behar ziela erabaki zuelako.

Behin ikasketak amaituta, Arregi SA taldean hasi zen lanean, Gasteizen, eta 1967an batu zen talde kooperatibora. Bete-bete sinesten zuen hezkuntza eta eredu kooperatiboa dela pertsona libre egiteko eta gizartea eraldatzeko egokiena, eta hori buruan harturik, bere lagun arrantzaleak euren ogibidearen jabe izan zitezen eragin zuen: 1959. urtean, Rosario arrantzontzia erosi zuten Lekeitioko lagunek (bera tartean) eta kooperatiba antzeko egitura eman zioten. Ondoren, beste arrantzontzi bi egin zituzten: Amandarri (1963) eta Agurtza (1969).

Betidanik izan da euskaltzalea eta euskalgintzari eman nahi izan dio bere denbora, ardura eta indarren zati handi bat. Lanean egindako harremanetatik etorri zitzaion Euskararen Aholku Batzordearen kide izendatzea Mari Karmen Garmendia Kultura sailburua zela. Urte luzez Euskaltzaindiari laguntzen jardun zuen eta, 2003ko urtarrilaren 31tik, euskaltzain urgazlea izan da.

Euskal Herria, euskara eta euskal kultura izan dira bere bizitzaren ardatzetako bat, baina baita bere familia eta lagunak ere. 1967an ezkondu zen Maria Luisa Leturiarekin, eta lau seme-alaba izan zituzten. Bizitzako erronkei aurre egiteko ezinbestekoa izan zuen emaztearen indarra eta garra. Biek batera jakin zuten, etxeok ez ezik, inguratzen zirenak ere ondo hartzen.

Dagoen tokian dagoela, emaztearekin kontu-kontari edota lagun artean kantatzen eta pilotarekin gozatzen egongo da. Hala bedi. —

ABESBATZAK, EUSKAL TRADIZIOTIK DESAGERTZERA BIDEAN

“Kantatzea ez dago modan”

Aitor Biain

ABESBATZA ZUZENDARIA

Euskal Abesbatzen tradizioaz, bilakaeraz eta gaur egungo egoeraz hitz egiteko egin dugu hitzordua Aitor Biainekin. Aditua eta aritua izateaz gain, Ganbara Faktorian MONDRAGONEko kooperatibista ugari ere baditu, kantuan dihardutenak. Hain justu, *MONDRAGON At Music* proiektuan ere parte hartu zuen, Oñatin egin zen kontzertua zuzendu zuelarik.

Gabonetako kultura programatzaileek abesbatzak aukeratzetik saso honetarako. Zuk ere izango duzu lana sasoi honetan, edo?

Gabonetan konfliktu itzela izango dut. Bederatzi kontzertu edo hitzordu ditut, bederatzi proposamen ezberdin eta bederatzi talderekin. Moldatuko naiz, baina ez da erraza izango.

Ez dago zuzendaririk hala?

Ez zuzendaririk, ezta harrobirik ere. Egoera kezka-garria bizi dute euskal abesbatzek eta kantu tradizioak.

Zein da gaurko panorama?

Euskal Herriko herri askotan daude abesbatzak, komunitate handia da, baina orohar oso arlo amateurra da, elizaren inguruan mugitzen dena. Badira bestelako abesbatza herrikoiak, baina ez dute gazteekin konektatzen. Lurralde lurralde aztertuz gero, egoera oso bestelakoa da. Euskal Herriko abesbatzen erdiak Gipuzkoan daude, Araban ezer gutxi dago eta Bizkaian ere, ez gehiegi.

Badira Euskal Herrian dozena erdi bat lagun abesbatzen arloan ezagunak direnak eta azken urteotan sekulako lana egin dutenak. Horietako bat da Aitor Biain oñatiarra. EHUko Abesbatzako zuzendaria, Oñatiko Ganbara faktoriako arima eta zuzendaria, Easo Abesbatzan gazteak zuzendari izateko formazio berezi baten irakasle eta Oñatiko Bandako zuzendaria. “Euskal Herrian abesbatzen arlotik bizi nahi baduzu, talde bat baino gehiago zuzendu beharra daukazu”, dio Biainek, eta bera da adibiderik argiena.

Euskal Herriko Abesbatzen elkarteak eta Eusko Jaurlaritzak ikerketa bat egin berri dute abesbatzen egoera aztertze-ko. Zeintzuk dira ondorio nagusiak?

Nabarmen ikusi da sekulako beherakada dagoela jende kopuruari dagokionez eta hutsune izugarria dago ume eta gazteen artean. Badaude oasi batzuk, herri batzuk, non lanean fin ari diren, baina toki gehienetan beherakada sekulakoa izan da. Pandemiak min handia egin zuen, baina beste faktore asko daude abesbatzen egungo egoera azaltzen dutenak.

Harrobiak ez du funtzionatzen. Nola erakarri daitezke gazteak eta nerabeak?

Badirudi 'gure mundua' ez dela erakargarria gazteen-tzat. Ez dugu konektatzen. Hezkuntzan, ikastetxe eta eskoletan presente egon behar dugu. Kantuzaleak ez ba-

daude hezkuntzan, kantuaeren tradizioa galdu egingo da. Kantatzea ez dago modan. Letonian izan gara orain eta ikastetxe bat bisitatu genuen. Gela bakoitzean piano bat zegoen. Klasean abesten dute. Lehen Hezkuntzan abesten dute, eta Euskal Herrian sekulako tradizioa izan dugu, galdu dena tamalez.

Eta zein izan daitezke gazteak erakartzeko estrategia?

Kantatzera bultzatu behar ditugu. Gipuzkoako federazioetik ari gara hezkuntzan kantua sartu guran. Ikastoletara gure proposamena eraman behar dugu eta ikastoletan kantatzen animatu behar ditugu. Era berean, sare sozialetan agertu behar gara eta telebistan presentzia handiagoa izan behar dugu. Abesbatzen telebista saioa *O happy day* (ETB1) berreskuratu dezakegu, non neska-mutikoak eta haur abesbatzak protagonista ziren. Eta erreperitorio erakargarriak behar ditugu, badugu zer egin arlo horretan.

Etorkizuna?

Beltza ikusten dut etorkizuna. Joera orokorrak kontra ditugu. Jaiotze tasak behera egin du, gizartea orohar eta herritarrak ere gero eta konpromiso txikiagoa hartzeko prest daude, abesbatzen eta musikaren mundua talde berean sartzen gaituzte eta ikasle kopuruak behera egitean banaketan denok galtzen dugu, guk bereziki.

Aipatu duzu badirela herri batzuk non Abesbatzen tradizioak indartsu jarraitzen duen.

Gipuzkoako oasia Errenteria dela esan daiteke. Han oraindik orain ehundik gora gazte eta nerabe dituzte. Oñatin, esaterako, 150 haur eta gazte izan ditugu kantuan, gaur 60 ditugu. Jende asko behar dugu oinarrian, abesbatzak hornitzeko. Gaur egun piramidea alderantziz dago. Kide gehiago dituzte helduen taldeek, formazio faseetan dauden taldeek baino.

Euskal Herritik kanpo badago eredurik?

Katalunia da eredu aproposa. Kulturatik babes handiagoa dute. Gobernuak babes ekonomikoa eskaintzen die. Eta guk baino askoz ere egitura sendoagoa dute. Estrategia bateratua daramate eta igarri egiten da. Euskal Herriaren akatsa izan da ez egitea proiektu komun bat. Bakoitzak bere bidetik egin du eta horrek kalte egin digu. Ez gara batere kooperatiboak izan horretan, ez dugu interkooperatu gure artean, krisiari aurre egiteko ere ez gara elkartzen.

Abesbatzen etorkizunak badu soluziorik?

Berregituraketa sakon bat behar dugu. Saretu behar gara. Gure irudia berritzu. Erakargarri bilakatu. Indartu behar ditugu gure alde onak. XXI. mendera egokitu behar gara, erreperitorioak aldatu behar ditugu, gaur gaurko abestiak kantatu behar ditugu, eta hedabideetan presentzia handiagoa izan behar dugu. —

Denbora-pasak

Letra-zopa¹

Gobernantza: aurkitu MONDRAGON TFG/TFM Sarien aurtengo edizioan lagundu duten zazpi kooperatiben izena, lehiaketako zazpi sari kategoriak babestuz.

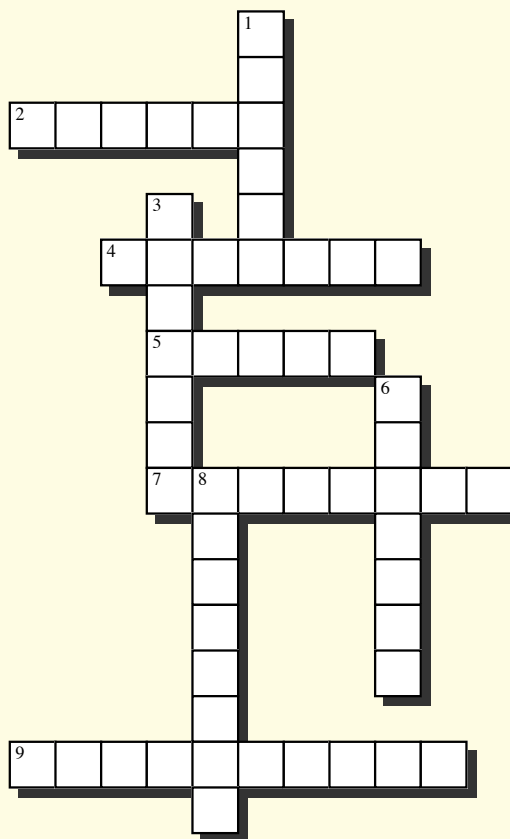
Gurutzegrama²

HORIZONTALAK

- Ordizian kokatuta dagoen zentro teknologikoa, fabrikazio digitaleko eta adimenduneko soluzio berritzaileen garapenean espezializatua.
- Gobernantzan, kooperatibaren urteko kontuak aztertzen dituen batzordea.
- “Kooperatibek _ _ _ _ _ hobea eraikitzen dute”, 2025eko kooperatiben nazioarteko urtearen eslogana.
- Bergaran (Gipuzkoa) kokatutako kooperatiba, hotzeko estanzazioan espezializatua.
- 0 km-ko barazkien kooperatiba ekoizlea.

BERTIKALAK

- Eusko Jaurlaritzaren Euskararen Kalitate Ziurtagiriaren izena.
- Aldizkariaren ale honetako Euskal Kultura atalean elkarrizketatutako pertsonaren izena.
- Sektore soziosanitariorako eta hoteletarako ego-
kitutako altzarien diseinuan eta ekoizpenean erreferentziazko kooperatiba.
- Duela gutxi 50. urteurrena ospatu duen Eroskiren aldizkaria.

1. Letra-zopa
ORBEA | FAGOR | EIKA | IKERLAN | DANOBATGRUP | LABORALKUTXA | MONDRAGON

2. Gurutzegrama
HORIZONTALAK: 2. LORTEK | 4. ZAINZA | 5. MUNDU | 7. ECENARRO | 9. BARENETXE
BERTIKALAK: 1. BIKAIN | 3. KARMELE | 6. GERODAN | 8. CONSUMER

7 desberdintasun

Parte hartu nahi?

Oso erraza da.

Mendirako Columbus produktu sorta zozketa-tuko dugu jeroglifikoa asmatzen dutenen artean.

Eskanean ezazu behean duzun QR kodea eta behin tulankide.com webgunean sartuta bertako galdetegia bete.

Hieroglifikoa

2001ean sortu zen kooperatiba, kooperatiben erosketetan elkarren arteko lankidetzak antolatzeko ekimen gisa.

+

Eguberri eta urte berri on!

TU Lankideko Erredakzio Kontseiluak jai zoriontsuak opa dizkizue

MONDRAGON	 GIZATASUNA LANEAN	Finantzak Industria Banaketa Ezagutza
------------------	---	--